

Homiliae. 1302.

Enarratio passio-

NIS DOMINI NOSTRI IESV

Christi, secundum vtriusque Testamenti
scripturas, per Fra. Ioannem Royar-
dum ordinis F. Minorum ædita,
ac nunc denuò per eundem
recognita, tersa, &
emendata.

Heb. IX.

Sanguis Christi, qui per spiritum sanctum semetipsum
obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam no-
stram ab operibus mortuis, ad seruendum Deo uiuenti.

PARISIIS,

Apud Audoënum Paruum, in uia quæ est ad
D. Iacobum, sub insigni Liliæ.

1 5 4 4

ENARRATIONIS PASSIO-
nis dominicæ per F. Ioannem Royar-
dum, Index alphabeticus.

- A** Deo maledictus cur
dictus sit Christus. 7.b
54.a
Acetū Christo por-
rigunt Iudæi. 49.b
Ahitophel & Absalon sus-
pendio periti. 30.a
Accusatur Christus de tribus
Pilato à Iudæis. 31.b
Adolescens nudus profugus
à Iudæis in captura Chri-
sti, quid significet. 23.b
Adoratio Christi ignomi-
niosa. 36.b
Adversus imminentibus deus
inuocandus. 14.a
Ager emptus in sepulturam
quid. 30.a
Agnus paschalis Christus.
55.a
Alapis exesus Christus. 26.b
Albæ vestis Christo datæ sym-
bolum. 35.a
Alieno cur sepulchro condi-
tus Christus. 57.a
Ambitio vitanda. 8.a
Angelus Christū confortas.
18.b
Anima Christi ad inferos de-
scensus. 52.b
Annas cur pontifex vocetur.
26.a
Apostoli Christi intelligere
non poterant quod Chri-
stus pateretur. 7.b
Apostolorum ambitio. 8.a
Apostolis ruina Christus præ-
dicat. 102.a
Apostolos suos Christus de
diuinitate sua consolatur.
10.b
Aqua & sanguis de latere
Christi manantes. 55.b
Aque à dextro latere templi.
55.b
Arimathia. 56.b
Armis nihil opus erat ad ca-
piendam Christum. 23.b
Arrij & Iudæ similis interit-
us. 30.a
Arundine caput Christi fe-
rientes. 36.b
Avaricia, malorum omnium
fons. 5.a
- B.**
Baptizatus Christus
in sua passione. 55.a
Barrabas latro. 33.a
claus electione quid
reportarint Iudæi. 33.b
Blasphemie Iudæorum in Chri-
stum crucifixum. 44.b
Blasphemiam audientes Iu-
dæi vestes suas scindebant.
28.b
Buccilla Iudæ. 7.b
- C.**
AA ij

I N D E X.

- C** Aesare condignam retributionem Iudei acceperunt, quod unum sibi regnare voluerunt. 39.b
 Cain & Abel, discordie. 9.b
 Caluarie locus. 42.a
 Calumnix occasionem Christum unde accipiant Iudaei. 49.b
 Causae passionis Christi. 1.b
 Centurio decurio. 56.b
 Chlamys coccinea quid. 36.a.b
 Classificatio Christi à patre, & contra. 15.b
 Christus à discipulis desertus. 23.b
 Christus à Iudeis de tribus accusatus. 31.b
 Christus à Iudeis morti adiudicatus. 29.a
 Christus alienis forduis peccatis. 17.b
 Christus apostolos de tribus informat. 8.b
 Christus hostibus suis obuiam procedit. 20.a. sese Iudeis permittit. 21.a
 Christus solus à deo maledictus. 54.a
 Christus spore passus, & quare. 1.a.b
 Christus speciem suam interdum mutauit. 21.b
 Christus cur ante Pilatum querit. 37.b
 Christus lignum suae mortis portat. 41.a
 Christus malum non precipit. 7.a
 Christus moriturus apostolos suos consolatur diuersimode. 10.b
 Christus nudus crucifixus. 42.b
 Christus quando agnum paschalem comederit. 5.b
 Christus timet ubi Petrus non timet. 13.b
 Christi ad patrem oratio pro sua humanitate. 15.a.b
 pro tota ecclesia. 17.b
 Christi ante praesulem criminatio per Iudeos. 30.b
 Christi mortis habitus. 50.b
 Christi corpus honorificè sepultum. 57.a
 Christi denudatio ignominiosa. 35.b
 Christi mira erga proditores Iudam patientia & benignitas. 6.b
 Christi paupertas. 5.a
 Christi tristitiae ratio triplex. 13.b
 Christivnius tria nomina, homo, rex, deus. 39.b
 Christo cōpatientes, illi etiā conregnabunt. 8.b
 Christo patienti condolendum. 3.b
 Christum ad supplicium eius turbam dispari volo sequitur. 41.b
 Christum sese pro suis sanctificasse quid sit. 17.b
 Christianorum duo genera à malis

I N D E X.

- malis liberari per Christum petunt. 45.b
 Circumductio christi opprobriosa. 24.a
 Communicantes indigne damnatione sibi sumunt. 6.a
 Compatiendum nobis christo patienti. 3.b
 Concordiae commendatio. 8.b
 Consolatur christus apostolos suos. 10.b. & deinde.
 Consortia malorum quam sint nocua. 25.b
 Conspiratio malorum in necem innocentium. 35.a
 Constantiae robur. 8.a
 Consummatum opus triplex in morte christi. 50.b
 Conuersio christi ad Petrum negantem. 25.b
 Corpus Christi mortuum à mortuis desideratum. 52.b
 Corpus dñici sepelitio. 56.a
 Corpora crucifixorum sepeliuntur eadē die. 53.b. 54.a
 Crucem christi portare quod cogitur Simon quidā, quid. 41.a
 Crucifixi in sepulchris non abiciebantur. 54.a
 Crucifixis omnibus priuilegiū irrogatum propter unum Christum crucifixum. 54.a
 Crucis fractio in suspensio in ligno, ad quid. 54.b
 D.
D E mundo regnum esse, & in mundo differunt. 32.a
 Derelicti à deo non sumus etiam si tribulamur. 49.a
 Derisionis Christi figura. 44.b
 Descendere de cruce cur non iuerit Christus. 44.b
 Dei filium se confitetur christus. 29.b. id supremo sermone probauit. 51.a
 Deum ut se probaret christus. 27.b
 Disgenitos recipiebant Romanum. 37.b
 Desiderium christi de esu paschalis agni. 5.b
 Deuteronomij locus eleganter expositus. 34.a
 Diabolus Christi mortem impetire conatus. 37.b
 Diaboli cupiditas nocendi. 7.a
 Diaboli fallacia peccatoribus decipiendis. 30.a
 Dies passionis Christi. 1.b. 2.a
 Dilectionis mutuae bonum. 8.b
 Dionysius Ariopagita. 46.b
 Discipulus notus pontifici. 24.b
 Discipuli christi propter verbum dei mundo exosi. 17.a
 Discipuli Christi ut seruarentur necesse erat. 21.a
 Discipulum suum Christus matris suae pro se filium assignat. 48.b
 pro Discipulis suis Christus orat. 16.a
 Discretionis virtus. 12.b

INDEX.

- Dolere de Christi passione debemus. 3.a.b
Dolus Iudæorum. 42.a
Dominici corporis sepelitus. 56.a
Domū nullam propriā Christus habebat. 5.a
Duo latrones quid. 43.b
- E.**
Ecce homo. 37.a
Ecclesia credentium per Centurionē designata. 51.b
Eclipsis in morte Christi miraculosa. 46.b
Ego sum vox diuinitatis. 20
Esse, soli deo conuenit. 20.b
Euangelizantibus cōgrua tēponi regula. 12.b
Eucharistia cur in lino celebratur. 57.a
Exaltatus cur sit Christus in cruce. 42.b
Exemplo Christi orari debemus. 18.b
- F.**
Facies Christi velatur & ceditur. 27.a
Falsi testes cōtra Christum. 28.a
Feria sexta Christus est passus. 2.a
Fidere sibi nemo debet. 26.a
Fides latronis in cruce commendatur. 45.b
Filiorum bonorū munus erga patrem morientem. 4.a
Flagellati Christi figura. 35.b
Formina Petrum negare facit.
- G.**
Gaudium fidelium de resurrectione Christi. 4.b
Generatiōis duæ, vna dei, altera mundi. 9.b
Gentilium de Christo recta confessio. 51.a
Gladij apostolici. 13.a
Gladium capientes, gladio pereunt. 22.b
- H.**
Habitūs Christi morientis. 50.b
Hereditas ex morte Christi. 4.a
Hæreticorum temeritas. 43.a
Herodes & Pilatus ambo in Christū iniuri. 34.a
Herodes vulpi assimilatus. 31.a
Herodis cupiditas videndi Christi quæ fuerit. 34.a
Herodis & Pilatus fœdus qui sectantur. 35.a
Homo vt vnam esse desiderat. 16.b
Hominem verū se esse Christus probat. 13.b
Hominum vana salus. 39.a
Homicidij

INDEX.

- Homicidij ministerium Pilatus voluntate suscepit. 31.a
Hortus humano generi lapsus occasio, & idem restitutionis per Christum. 57.a
Hortum cur elegerit Christus in quo comprehenditur. 19.b
Humanitate sua Christus oratur. 15.a
- I.**
Iesu corpus Pilatus iubet reddi. 56.a
In Iesu nomine petere quid sit. 11.b
Ignorantia peccantibus, veniam Christus precatur. 47.b
Illusio Christi. 27.a. 33.b & 35.a
Impudentia proditoris Iudæ. 6.a
Inclinatio capitis Christi morientis. 51.a
Induci in tētationem, & tētari differunt. 14.b
Inedia impatientia. 44.a
pro Inimicis orans Christus exauditor. 47.b
Inimicitiarū causa inter Herodem & Pilatum. 35.a
Innocētia Christi Pilato comparata. 38.b
Interrogatio fraudulenta. 26.a
Interrogatio Iudæorum insidiosa ad Christum. 27.b
- Inuidiæ Iudæorum contra Christum fomes. 2.a
Ioannes euangelista à Christo dilectus. 6.a
Ioāni Christus reuolat proditorem. 6.b
Ioseph ab Arimathia qualis fuerit. 56.b
Iudas cohortem à præfide accepit, non à Iudæis. 20.a
Iudas & diabolus comparatur. 19.b
Iudas impudens. 21.b
Iudas vt exiuerit condemnatus. 7.b
Iudæ familiaris cum Christo conuictus. 21.b
Iudæ imitatores. 30.b
Iudæ iniquitas. 20.b. Eius ira contra Christum. 7.a
Iudæ proditoris auaritia. 5.a
Iudæ proditoris pedes Christus lauit. 6.a
Iudam à scelere suo quatuor modis reuocare Christus tentat. ibidem
Iudam non cognouisse Christum fuisse filium dei. 16.a
Iudæ proditoris mors. 29.b
Iudæi Christū mortis reum iudicant. 29.a
Iudæi crudeles lanistæ. 37.a
Iudæi cur feruitute damnati. 45.a
Iudæi de morte Christi inexcusabiles. 34.a
Iudæi & se & posteros suos obligarunt. 40.a
- AA iij

I N D E X.

Iudei falso de iustitia & innocentia se iactantes.

31.a

Iudei merito reprobati.

22.b

Iudei omnium hominum pessimi.

33.b

Iudeorum acerrima instantia in necem Christi.

38.b

40.b. 51.b

Iudeorum crimen gravius peccato Pilati.

38.b

Iudeorum crudele ludibrium in Christum.

27.a

Iudeorum dolus.

42.a

Iudeorum hypocrisis.

53.b

Iudeis ablata.

39.b

Iudeis suum scelus ob oculos ponitur.

40.a

Iudeos non zelo legis sed odio maligno in Christum peccasse.

10.a

Iudeis genti superuentura mala christus predicat.

41.b

Iudaicum templum Christi mortem complorat.

51.a

L.

Lateralis cruceles Iudei.

38.a

Lateris Christi aperiri occasio.

53.b

& 54.b

Laronis conuersi mira fides.

45.a

Larones Christum blasphemant.

45.a

Larones duo cum Christo crucifixi, quid.

43.b

Lazari suscitatio quando fuerit.

2.a

Ligandorum reorum mortis consuetudo.

29.b

Lignum viride Christus, aridum peccatores.

42.a

Lingua Christi nec ipsa a cruciatu immensis fuit.

50.a

Lino non serico celebratur eucharistia.

57.a

Lucerna dei Iudeis extinguitur.

20.

Ludibrium Iudeorum in Christum.

27.a

Lugendum cur sit in die passionis Christi.

3.a

Lunae quartae decimae observatio in esu agni paschalis.

5.b

Lycostrophos, lapidum stratura.

39.a

M.

Mala, solum peccatum.

17.a

Mala deus praescit, sed non praedat.

31.a

ordinat.

31.a

Mala facienda non sunt veniant bona.

3.a

Malorum consortia quam sunt nocua.

25.b

Maledictus a deo qui pendet in ligno, ut intelligatur.

51.b

Maledictus a deo solus Christus.

54.a. 55.b

Maria virgo filio in cruce patienti adstat.

48.a

Martyrum dies celebres.

2.b

I N D E X.

Mater omnium credentium

cur dicta Maria virgo.

48.b

Matris suae cura Christo in cruce pendenti.

ibidem

Mediatorem se vult agnoscere

Christus.

11.b

Mensa sanctis promissa, gloria est coelestis.

8.b

Mensis initium Iudei clangore tubarum celebrabant.

2.a

Micol unde sterilitatis poenam meruerit.

45.a

Militum Pilati crudelitas.

43.a

Missa cur non cantetur in die passionis Christi.

2.b

Monumentorum apertio.

52.b

Monumentum Christi in horto.

57.a

Moribundorum verba apud amicos ac filios altius subeunt.

7.b

Mortem sibi consciscit Pilatus.

44.a

Mortua corpora corpus Christi mortuum desiderabant.

52.b

Mortui quatuoriduanis suscitatio inuidiam Iudeorum aduersus Christum inflammavit.

2.a

Mulieri parturienti comparata ecclesia.

4.a

Mulieres apud Iudeos praecceptoribus ministrabant.

52.a

Mulieres sanctae Christum secutae.

53.a. 57.b

Mundi facies in morte Christi turbata.

46.a

pro Mundo Christus non rogauit.

16.a

de Mundo quis non sit.

9.b

N.

Negationes Petri.

25.a

Neomemix Iudeorum.

2.a

Nicodemus Christi cultor.

56.b

Noe typus Christi.

44.b

Non nasci praestaret, quam damnari.

6.a

Novum cur fuerit monumentum sepulture Christi.

57.a

Nox peccatis commoda.

7.b

Nudatio Christi iniuriosa.

35.b. 42.b

O.

Oculi Christi velati.

27.a

Opera Christi qualia.

32.b

Opus triplex in morte Christi consummatum.

50.a

Orandum ut sit, exemplum Christus est.

18.b

Orate pro nobis ipsi debemus.

19.a

Orationes Christi horto.

14.b

Os non coactum in Christo.

55.a

P.

Paracleti ratio.

11.a

Parascenes & Paschae ratio.

1.b

Paschae

INDEX.

- Pasche solennitas. 54.b
Passionis Christi causę. 1.a
Passionis Christi processus. 2.a
Passionis Christi die cur non celebraretur missa. 1.b
Passionis dominicę magna in nos gratia. 56.a
Patientiam apostolos suos docet Christus. 9.a b
Patris optimi suprema verba attendenda. 7.b
Paupertas Christi. 5.a
Pax Christi, & pax mundi. 8.b
Pax per Christum data quo proficit. 9.a
Pacis mutue commendatio. 8.b
Peccatum solum malum. 17.a
Pendere in ligno an sit maledicti. 53.b
Permittit quedam deus mala, sed non precipit. 7.a
Perseuerantię commendatio. 8.a
Petre scissę Christo moriente. 52.a
Petrus de proditore suscitatur. 6.b
Petrus gladio percutit. 22.a
coercetur. ibidem
Petrus ipse sibi figura. 24.b
Petri commendatio de dilectione Christi. 24.u
Petri magnus erga Christum affectus. 12.b
Petri negatis peccatum gra-
- datim aggravatum. 26.0
Petri vicarij, illi neganti magis similes, quam pro Christo patienti. 25.b
Philosophorum in morte Christi obstupescitio. 46.b
Pilatus Christum & Iudeos irridet. 39.b
Pilatus cum Iudeis sentit, & eos magis accendit optione Barrabę proposita. 33.b
Pilatus homicidij ministerium voluntate suscepit. 31.a
Pilatus infidiatur Iudeis. ibidem.
Pilatus ipse Christum flagellavit. 35.b
Pilatus quādo Christum liberare voluerit. 38.b
Pilatus suę iniquitatis in Christum, testis. 38.a
Pilati mala intentio in timore crucis Christi. 44.a
Pilati simulatio, & seria actio in causa Christi. 37.a & 38.b
Pilati timor. 37.b
Pilati turpis exitus. 44.a
Pilatum ad innocentis Christi necem quatuor impulerunt. 39.a
Pilati turpes exitus. ibidem
Plagarum Christi clamor. 36.a
Plura dñs cōcedit quam rogetur. 48.a
Pontifices

INDEX.

- Pontifices mali taxantur. 25.b
Portenta in Christi supplicio. 46.a
Posteros etiam suos obligarunt Iudei. 40.a
Potus Christo crucifigendo datus. 42.b
Prælati quomodo se habere debeant erga subditos. 8.a
Prædestinationis & præscientię discrimen. 3.a
Prædicatores euangelij gratias alendi. 12.b.13.a
Præscientię & prædestinationis discrimen. 3.a
Precium rei non emptor, sed venditor indicat. 5.a
Proditoris suę crimē Christus aperit. 5.b
Proditoris Iude dignus exitus. 29.b
Propheetię de Christo per ignaros impletę. 49.b
Prospectio Christi. 43.a
Q. V. I. D. fecerit rogatus a Pilato Christus, nihil responderet, & quare. 32.a
R. Egę se esse Christum non dissimulat. 32.a
Regnum Christi in quo consistat. 32.b
Reprobatio Iudeorum. 22.b
Respectus Christi ad Petrum. 25.b
Respondere Pilato cur noluerit Christus. 37.b
Resurgentiu primitię Christus. 52.b
S. Abbathum paschale. 54.b
Sacerdotum cęcitas & superstitio. 30.b
Sacerdotum Iudaicorū dissimulatio in morte Christi. 23.a
Sāctificari in veritate quid. 17.
Sancis tentatio vtilis. 12.a
Sanguis & aqua de latere Christi manant. 54.b. 55.b
Sanguineus sudor Christi orantis. 18.a b
Schema Christi iam iam capiendi. 14.a
Scissio vestimenti pontificis Iudeorum quid. 29.a
Sedulij versus pulcherrimi. 46.a
Sepeliri, benedictionis pars. 54.a
Sepulturę dominicę locus. 56.a b
Sernari qui propria dicantur. 16.b
Semitute damnati Iudei. 45.a
Sexta feria pati cur voluerit Christus. 39.b
Silērium Christi coram Herode. 34.b
Silentio Christi furor summi sacerdotis acceditur. 28.b

I N D E X.

Simulatio principum sacerdotum. 23.a
Sitiens Christi figuræ. 50.a
Sol obscuratus in morte Christi. 47.a
Solum peccatum malum. 17.a
Sordes nostras Christus abluit. 55.b
Speciem suam Christus interdum mutavit. 21.b
Spinis coronatus Christus. 36.a
Spiritus sanctus, mutua patris & filij dilectio. 18.a
Spiritus sancti consolatio. 11.a
Spiritus veritatis, & spiritus mendacij. 11.b
Spiritu suum deo patri Christus moriens commendat. 15.a
Spontè Christus pro nobis passus est. 1.a
Suppliciorum de criminosis sumptorum horror. 54.b
Superstitio Iudeorum vana. 30.b
Suspendiariorum de conspectu publico eadem die tollebant Iudei maximè festis diebus. 54.b
Suspensionis in patibulo maledictum ut intelligatur. 53.b

T.

T Aciturnitas Christi in causa sua. 34.b

Tenebræ super vernam terram. 46.a.b
Tentari aliud est, quam induci in tentationem. 14.b
Tentatio sanctis utilis. 12.a
Tremotus in morte Christi. 46.b. 52.a
Testamentum Christi morte confirmatum. 4.a
Testes falsi contra Christum. 28.a
Testes misterij apertionis lateris Christi. 54.b
Titulus Christi domini crucifixi. 43.b
Traditionis impiæ astus. 21.a
Tremoris terræ causa in morte Christi. 52.a
Tribus linguis inscriptus titulus crucis Christi. 43.b
corrupti non debuit. 44.a
Tristitia Christi. 13.b
Tristitia fidelium in passione Christi. 4.b
Tubarum clangore mensis initium celebrabant Iudei. 2.a
Tunica domini inconsutilis. 43.a

V V. Eri sacrationis ad dyi scissio quid portenderit. 51.b
Verbum dei odiosum apud mundum. 17.a
Verba

I N D E X.

Verba Christi in cruce, primum & secundum. 47.b
tercium. 48.a
quartum. 49.a
quintum. ibidem.b
sextum. 50.a
septimum. 51.a
Verba patris moribundi alius in animis filiorum hærent. 7.b
Veritatis nomen amabile. 33.a
Verum esse hominem se probat Christus. 13.b
Vestem suam pontifex seculi. 28.b
Vestimenta Christi vilia non erant. 43.a
Victus vnus apud Iudeos in paschate liberabatur, & quare. 33.a
Vinca Noe. 44.b
Vinum morituris bibendum dabatur apud Iudeos. 42.b
Virgo Maria mater omnium credentium. 48.b
Viride lignum Christus, aridum peccatores. 42.a
Virtutum duo modi. 12.b
Vnum esse quid sit. 16.b
Vocis Christi virtus. 20.b
Voluntates duæ in Christo. 14.a
Ut quid me dereliquisti, cuius vox sit. 49.a

F I N I S.

IN SALVTIFERAE PASSIO- nis Domini nostri Iesu Christi enarrationem, Argumentum.

Et si omnia illa veteris legis carnalia sa-
crificia typus & umbra fuerint eius ma-
gni sacrificij, quod pro salute mundi sum-
mus sacerdos dei & hominum mediator,
verus homo & deus verus Christus Iesus
de semetipso per spiritum sanctum offer-
re dignatus est, attamen longè clari-
us

elucet huius rei figura in eo sacrificio quod solenni ritu
quotannis pro totius populi peccatis in die expiationis
immolabatur. Vnde in Numeris scriptum est, quemadmo-
dum veteris testamenti pontifex in memorato expiationis
die, solenni ritu intrabat in sacratius aditum templi,
partem, videlicet illam, quæ dicebatur sanctum sanctorum
cum sanguine hirci & vitulae digito eidem sanguinis in-
tincto septies aspersus contra fores tabernaculi. Porro
legis præscriptio oportebat vitulam illam pro totius po-
puli peccatis immolandam rufam esse, ætatis integram, &
quæ iugum non tæxerat, & prorsus sine macula. Tradeba-
tur autem summo sacerdoti, qui eductam extra castra, im-
molabat in conspectu multitudinis filiorum Israel. Immo-
lata comburabatur cum carne & sanguine & pelle & fimo,
mittebantque in flammam lignum cedrinum, hyssopum,
& coccum bis tinctum. Vir mundus collectos combustæ
vitulae cineres foras castra in locum mundum exportabat,
vt essent multitudini filiorum Israel in custodiam. Proin-
de cinerum istorum commixtione aqua asperisionis pro
peccato, consecrabatur, vt qui ex contactu morticini ho-
minis contraxisset immundiciam, illa aspersus aqua mun-
daretur. Quisquis autem (inquit lex) hac commixtione
non fuerit aspersus peribit anima eius de populo suo, quia
aqua asperisionis non est aspersus. Et hoc, inquit, habebant
filij Israel sanctum iure perpetuo. In his typicè præmon-
strata est oblatio illa salutatis (vt dictum est) quam pro
toto mundo moriens de semetipso obtulit mediator no-
ster

ster & pontifex Christus. Ipsa enim humanitas eius in ara
crucis pro nobis oblata designata fuit, & in hircio propter
similitudinem carnis peccati, & per vitulam propter car-
nis infirmitatem. Porro festum expiationis præsignabat
diem dominicæ passionis. Vitula immolanda rufa erat,
quia Christi caro in passione pretioso sanguine suo per-
fusa tubebat. A Etatis integre, quia in ætate perfecta semetip-
sum obtulit dominus. Super quam, inquit, non fuit imposi-
tum iugum, quia Christi humanitas corruptæ nostræ na-
ture vitæ nequaquam fuit subiugata. Sine vitio fuit & sine
macula, quia dominus peccatum nõ fecit, nec inuentus est
dolos in ore eius. Repetit autem lex, dicens: Et quæ nõ ha-
bet in se vitium. Quia & si in alijs qui per fidem sunt mem-
bra eius habeat vitium, in se tamen nõ habet. Tradebatur
hostia summo sacerdoti. Christus tradendus erat à Iuda
proditore pontificibus & principibus sacerdotum. Educeba-
tur extra castra victima immolanda. Christus vt sanctifi-
caret per suum sanguinem populum, extra portam passus est.
In cõspectu multitudinis immolabatur, quia Christus spe-
ctante hominũ innumera multitudine mortuus est in cru-
ce. Comburebatur igne figuræ hostia, quia Christus pro
nobis mortuus est ex sua erga nos ignea dilectione. Com-
buratur autem cum carne, pelle, sanguine, & fimo, quibus ve-
ra & tota Christi humanitas designatur. In flammam ho-
locausti mittebat sacerdos hyssopum, lignum cedrinum, &
coccum bis tinctum, quibus nimirũ fides, spes, & charitas
designantur. Hæc enim cū Christi passione & nos offerre
deo debemus. Porro hyssopus ideo fidem significat quod
sit herba humilis, & radicibus hæret petra, & pectoris pur-
gatiua. Fides quippe vera eorum est, non qui sensu proprio
insistant, sed humilium & captiuantium intellectum suum
in obsequium Christi. Proinde, radicibus dilectionis &
constantia hæret petra quæ est Christus & mundat à pec-
catis iuxta illud: Fide purificans corda eorum. Cedrus ve-
rò (quod recto in altum tendit & firma consistit) mysti-
cè spes est in deo in ardua atque sublimia tendens, & sem-
per firma consistens.

Coccus autem quoniam ardorem flammeum igneo colo-
re testatur charitas est. Porro coccus bis tinctus, geminam

(nempe dei & proximi) signat dilectionem. Cinis verò & reliquæ combustionis, passionis & mortis Christi recordatio est à fidelium mentibus nunquam abolenda. Hunc cinerem vir mundus (hoc est, quilibet Christi discipulus, mundus utique propter sermonem quem loquutus est ei) tunc collegit deferens in locum mundum extra castra, quando gentibus Christum predicando, in cordibus credentium, imò in tota credentium ecclesia (quasi in loco mundo) passionis & mortis Christi recordatione collocavit, & hoc extra castra Iudaicæ obstinationis. Vobis (inquiunt Apostoli) oportebat primum prædicare verbum dei, sed quoniam repulistis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes. Aqua expiationis dicti cineris admixtione sacrata, baptismi sacramentum significabat. Sanè morticinum tangit omnis qui naturali propagatione ab Adam descendit, in quo omnes peccaverunt. Hominis verò morticinum tangit, quisquis vel proprio, vel alterius peccato consentit, qui nisi dicta expiationis aqua fuerit aspersus manet ipsius spurcitia super eum, & peribit de populo sanctorum. Sit interim hic cinis, & hæc aqua universæ multitudini credentium in custodiam & salutem iure perpetuo. Quod autem sacerdos ingrediebatur cum sanguine hirci & vitulæ in sanctum sanctorum locum, id utique significabat quòd Christus sacerdos summus in proprio sanguine introitus esset in cælum, ut appareat vultui dei pro nobis. Septena dicti sanguinis contra fores tabernaculi digito facta aspersio, typicè præsignabat hoc quod ait Apostolus: Habentes fiduciam in introitum sanctorum per sanguinem ipsius quam initiavit nobis viam novam. Et quoniam per spiritum sanctum (qui digitus dei dicitur) Christus semetipsum obtulit immaculatū deo: ideo dicta sanguinis aspersio digito pontificis (præstribente lege) fiebat. Denique septenis vicibus aspersio repetita futuram virtute sanguinis Christi ablutionem delictorum perfectam præsignabat. Ex quibus omnibus patet quemadmodum summi sacerdotis Christi oblatio, quam pro reconciliatione generis humani de semetipso offerre dignatus est deo patri multis ante seculis figuraliter extiterat prænuntiata.

Explicit argumentum.

Enarratio passio

NIS DOMINI NOSTRI IESU

Christi, secundum utriusque testamenti scripturas, per fratrem Ioannem Royardum, ordinis fratrum Minorum ædita, ac nunc de-nuò per eundem recognita, tersa, & emendata.

Blatus est, quia ipse voluit. Hoc ait Esai- Esai. 35.
ias inter cetera quæ de Christi passione præ-nunciavit. Deus enim sicut hominem ad suam imaginem (nulla externa compellente causa) sed sola gratuita bonitate sua condiderat, ita hunc ipse factus homo pia morte sua (non quia ad hoc quisquæ coegit, non quia Iudeus preualuit, nec quia tantum beneficium quisquam hominum meruit, sed quia ipse voluit) ex sua nimia charitate per semetipsum redemit. Spontaneus enim tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam deo in odorem suavitatis. Unde per Prophetam ad patrem loquens, dicit: Sacrificium & oblationem noluiisti, aures autem perfecisti mihi. Quod Apostolus Paulus ad Hebræos scribens, secundum aliam translationem citat, dicens: Corpus autem aprasti mihi, passibile, videlicet aptum immolationi. Et subdit: Holocaustum & pro peccato non postulasti, tunc dixi, ecce venio, voluntarius scilicet ad passionem mortis, ut per hanc homini vita reddatur.

Accedunt nihilominus ad redemptoris nostri passionem & mortem & quædam aliæ causæ. Cōcorrit enim ad hanc æterni patris charitas, qui sic dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in illum. Ioan. 3.

Eph. 5.

Psal. 118.

ENARRATIO

non pereat, sed habeat vitam eternam. Vnde & per Apostolus dicitur: quod proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.

Concurrit etiam ad hanc generis humani sub peccati atque diaboli servitute derenti miseria calamitas. Abyssus enim humane miserie abyssum divine misericordie innocavit. Vidi, inquit, afflictionem populi mei qui est in Aegypto, & clamorem eius audiui propter duritiam eorum qui prestant operibus, & sciens dolorem eius descendi ut liberarem eum.

Concurrit nihilominus impiissimi proditoris sacrilega cupiditas, qui insana ductus avaritia, universorum dominum ausus peculium suum facere, denariorum hunc numero Iudeis tradidit.

Accessit etiam Iudaice gentis phanorum sacerdotum & principum adversus Christum invidia, pertinaxque similtas, quae mentes eorum usque adeo cecitas effecit, ut nisi vitae auctorem, salvatoremque suum perderent, arbitrentur, neque sibi, neque genti suae ullam superesse salutem. Expedit, inquit, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hae dixerunt & erraverunt, excaecavit enim eos malitia eorum.

Sed quam decenti ordine dei virtus & sapientia Christus humani generis salutem operatus sit, advertamus. Hominem quippe quem ab initio rerum die sexta mirabiliter condiderat, hunc ipsum etiam die sexta ab illa qua civitatem Ierusalem cum gloria in assumpta nostra mortalitate ingressus est, lapsum, perditumque mirabiliter suam mortem redemit & reparavit. Vnde etiam dies hae pasceue pasche recte vocatur. Pasceue enim preparatio interpretatur, quod eo die quae ad sabbatum postiduum necessaria forent prepararentur. Quo bene salutis nostrae typus exprimitur, videlicet futurum esse ut morte redemptoris aeternae vitae sabbatho (quod requies interpretatur) preparati, ipsam dominum nostrum ex hoc mundo ad patrem transeuntem, & ipsi ab operibus malis per poenitentiam ad meliora festinantes, verum & salutiferum Pascha, id est, transitum, per ipsius passionem faceremus.

Proinde

PASSIONIS CHRISTI.

Proinde quam legitimo processu sumus hic nosse sacerdos & mediator semetipsum pro nobis hostiam obtulit deo patri ipse insinuat, quum dicit: Filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de illo, in lege, scilicet & prophetis. Etenim ipse sol iustitiae Christus cognovit occasum suum, qui sicut voluntate sua natus est, ita & arbitrij sui potestate, quando, ubi, & quomodo, voluit mortem superaturus, hanc passus est. Occasum, inquam, suum quem prenovit, ipse disposuit. Ad hunc enim tam rutilo aspectu cum tanto splendore honoris & gloriae pervenit, ut hunc invidorum ferre non possent oculi. Atque enim: Videtis quod nihil proficimus? ecce mundus totus post eam abiecit. Invidia fomitem adverte. Preunte siquidem insignis tuba miraculi, in mortui iam quatruiduani suscitatione quod iam ubique celebri fama divulgatum erat, turba multa quae congenerat ad diem festum, quum audisset quia venit Iesus Hierosolymam, acceperunt ramos palmarum, & procedentes obviam ei, clamabant: Osanna, benedixus qui venit rex Israel. Hec videntes & audientes principes sacerdotum & scribae, invidia cruciati, dicunt ei: Audis quid isti dicunt? Inrepa discipulos tuos. Quibus ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt. Quod utique in scissione petrarum ipso moriente completum est.

Legitimum erat Iudeis initium mensis solenni clangore tubarum celebrare. Prima vero die mensis Paschalis Lazarum dominus redituum vocavit monumentum, quae nimirum dies erat feria sexta, ea scilicet qua in ecclesia evangelium de Lazari suscitatione recitatur. Si quidem feria sexta qua Christus crucifixus est, quintadecima extitit. Nam in eandem feriam semper quintadecima occurrit necesse est in quam & prima. Ex quibus indubi colligitur, dominum ipso die Neomentiae, id est, die clangoris tubarum Lazarum a morte suscitasse. Et hoc quidem mirum congruitate. Iusserat enim quondam dominus filiis Israel per Moysen, dicens: Quando ibitis ad bellum contra hostes qui dimicant adversum vos, si quando habebitis repulum & dies festos, & calendas, clangetis tubis super holocaustis & pacificis victimis.

AA ij

Qualis ad passionem processus.

Ioan. 12.

Invidia Iudeorum contra Christum fomes.

Matth. 21

Matth. 27

Num. 10.

In Neomentia Lazarus suscitatus.

Num. 10.

Rom. 8.

Exod. 3.

Ioan. 11.

Sapient. 2.

Quo die homo redimitur.

Gen. 2.

Pasceue & Pasche ratio.

ENARRATIO

¶ Quo typo futurum esse portendebatur quod ipse Christus rex noster exiturus ad bellum passionis contra diabolum principem mundi, ipse summus sacerdos habiturus æpulum corporis & sanguinis sui, quod quum traderet discipulis suis, ait: Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar, habiturus proinde diem festum suæ sacrosanctæ resurrectionis, habens denique caelenda, id est, initium mensis vel lunæ, in cuius plenitudine hæc erat facturus, clangit tuba, tanti, tamque excellentis iam dicti miraculi, quod & hostes suos attonitos reddidit, & corda piorum magis ac magis ad credendum animavit. Nam hostes eius turbati quid egerint audiamus. Nam hostes eius turbati quid egerint audiamus. Collegerunt (inquit Evangelista) Pontifices & pharisæi consilium aduersus Iesum, in quo consilio homicidæ iram dei sibi thesaurizantes, necem Christi diffinierunt, mandantes, vt si quis cognouerit vbi sit indicet, vt apprehendant eum. Ergo intentus quisque erat, illorum habiturus gratiam quum indicasset illum, quippe quum & precium dare prompti essent.

Ioan. 11.

Ibidem.

Cur in die passionis dñi missa non canetur.

¶ Sed non ociose de dominicæ passionis die queri potest, cur officium solenne non habeat, sed à missarum solenni vacet, quum dominica passio principium sacrificij nostræque salutis summa sit. Videtur enim tanta res solennibus celebranda esse gaudiis. Si enim cuiuslibet martyris annua dies, qua per passionem mortis ad immortalitatis gloriam transiit, festiuis honoratur gaudiis (& merito, quia preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius) cur dies dominicæ passionis solennium gaudiorum orbatæ est instrumentis, qua martyrum & sanctorum omnium rex, sanctis omnibus antiquis, & nouis per mortem suam paradysum aperuit, hoc inquam die quo solum est precium, cuius pondere mundi captiuitas redempta est, inferni claustra contracta sunt, & celestis nobis aperta est ianua regni, queritur ergo cur adeo publicis gaudiis hæc dies exempta sit, vt nec missarum lætitiæ, ordinis Ecclesiastici autoritas asseripserit.

Responsio.

Galat. 6.

¶ Ad hoc respondetur quod (vt ait Apostolus) gloriari nos oportet in cruce domini nostri Iesu Christi, & in gratia

PASSIONIS CHRISTI.

tanti precij quod pro nostra redemptione datum est fideliter cunctis posthabitis gaudiis exultare. Sed sunt aliqua quæ gloriam hanc & exultationem nostram nimium iniuniumque obnubilant.

¶ Primum est causa siue reatus nostræ conscientie, propter quam charitas summi patris Christum hominem tantæ dignitatis tantæque reuerentie, qui cum deo verbo vna persona est, hominem innocentem, & morti nihil debentem morti addixit, pro nobis omnibus tradens illum. Non enim ita gaudere debemus de gratia patris tradentis, vel de charitate filij morientis, vt non etiam doleamus quod tanto domino tormentorum & mortis causa fuimus. Siquidem non gaudere ingratitude est, non dolere autem crudelitate.

¶ Sed dicat aliquis: Nulli dolendum est de illius rei adimplentione quam deus fieri voluit & præordinauit: qualis erat mors & passio Christi. Sed absit vt præscientiam dei, & præordinationem eius idem esse arbitremur. Non enim hæc conuerti possunt, quia licet deus omnia præsciuit quæ præordinauit, non tamen præordinauit vel prædestinauit vt fierent omnia quæ præsciuit. Nam de homine quum faceret eum duo præsciuit, scilicet & quomodo per fraudem diaboli decipiendus esset, & quomodo per omnipotentiam suam deceptum & perditum restaurare posset. Hæc, inquam, duo præsciuit, sed eorum alterum, id est, lapsum hominis fieri permisit diabolo ad cumulum debitæ damnationis: alterum autem, id est, restorationem eius præordinauit.

¶ Nullus ergo putet diuinæ ordinationis vtrunque fuisse videlicet & hominis lapsum, & eiusdem restitutionem, sed præscitum quidem lapsum fieri permisisse deum ad diaboli damnationem, restorationem autem præordinasse ad multiformis sapientie suæ ostensionem. Et non sicut blasphemamur (inquit Apostolus) & sicut aiunt quidam nos dicere, faciamus mala vt veniant bona, quorum damnatio iusta est. Dixerat enim, Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. Quod quidam (iuste damnati) sic peruertebant, vt illum dixisse assererent, quod oporteat nos facere mala, vt veniant bona.

¶ Hæc idcirco dicta sunt vt aduertamus quia multo magis deus quum faceret hominem nec voluit, nec villo modo

Cur nobis in die passionis christi lugendum.

Differetia inter prædestinationem & præscientiam.

Rom. 9.

ENARRATIO

do dixit: Fiant mala ut veniant bona, sed eo nolente, eo prohibente, mortemque comminante diabolo consentiens homo, malum fecit, Deo autem disponente bonum venit, & ubi abundavit peccatum in tantum superabundavit gratia, ut quia satisfactionem pro culpa nullo debebat nisi homo, nullus persolvere poterat nisi deus, miserans deus, homo fieret, qui quum pro se nihil morti deberet, moriendo pro nobis debitum nostrum solueret. Igitur, ut dictum est, conscientia culpæ gaudium nostrum reuerberat, ut non exulemus hac die, sed ambulemus demisso capite, quia vult nera illa nostra fecerunt crimina: quia contumaces serui commissimus, quod vapulat ille omnium dominus. Quæ enim ille exoluit, rapuimus nos.

Cur nobis
dolendu.

Philip. 2.

Rom. 8.

Exod. 14.

Esa. 63.

Deut. 21.

¶ Secundum quod nobis tristitiæ hac die causam affert, est sensus & cõparticipatio dominicæ afflictionis. Si enim sub capite Christo membra viua sumus, capitis nostri dolorem non sentire omnino non possumus. Nec enim viuum esse membrum putatur, quod sui capitis dolorem nesciens non compatitur dolenti. Vnde & Apostolus nos monet, dicens: Hoc sentire in vobis, quod & in Christo Iesu. In hac ergo die contristemur ad penitentiam. Ferrum dominicæ passionis pertranseat animas nostras, clauum manuum & pedum eius, carnem nostram configant, crucis eius nostram suspendat concupiscentiam.

¶ Compatiatur ut congregemus. Hodie non sacrificemus dum nobis hostia tollitur de manibus. Non sacrificent amici, dum trucidant inimici. Dominus (inquit Moyses) pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. Quandiu igitur torcular calcas solus, & indumentum eius sanguine conspergitur, quando ligatus deridetur, velata facie collaphizatur, & alapatur & conspuitur, quandiu illuditur vestio alba indutus, itemque arundinem accipiens in dextera vestem purpuream & spineam gerit coronam, clauorumque fixuram quibus in cruce pendens legis factus est maledictum, bibisque aceti poculum, quandiu tot opprobriis exhaustatur, tandiu nos, id est, à mane usque ad eam horam qua emisit spiritum, mortuorum amicum teneamus silentium, ut tanquam membra per ipsius mortem viuificata, tanto capiti nostro, compatiatur.

¶ Proinde

PASSIONIS CHRISTI.

4

¶ Proinde quicumque verè filij sunt, & à bono patre animorum qualitate non degenerant, nequaquam magnæ hereditatis successu visque adeo delectantur ut de morte patris horum terribili dolore afficiantur, & eos quos extremum trahens spiritum edidit gemitus, obliuiosis sinant auribus euanesce. Et quidem magna est hereditas, & magnum dominicæ mortis emolumentum, scilicet æterna salus, vita & resurrectio mortuorum, quam nunquam consequuti essent filij, nisi testamentum morte patris fuisset confirmatum. Vbi enim testamentum (inquit apostolus) mors necesse est intercedat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est. Alioqui nondum valet dum viuit, qui testatus est. Ergo ut repromissionem accipiant qui vocati sunt æternæ hereditatis oportebat ut testamentum Christi morte cõfirmaretur quia non in aliter in hereditatē vitæ introduceretur, sed ipsa mors qua testamentum cõfirmatum est, gratiæ nõ necessitatis extitit, & pro nullo debito gratia mater, adoptatis filijs acri dolore mortis, vitæ parturiuit.

¶ Tertium quod nobis tristitiam hodie suadet, est instructio euangelicæ doctrinæ. Siquidem euangelij autoritate, & ex verbis domini accepimus ut hac die gaudere ludis relinquamus, & nos contristemur, cum ipsa domini matre, cuius animam hodie doloris gladius pertransiuit, & cum discipulis ipsius quibus quum dixisset: Modicum & iam non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me, sequutus adiunxit: Amen amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit, vos verò contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Sanè tantæ rei tristitiam conuenire vsuali exemplo confirmat, dicens: Mulier quum parit tristitiam habet, quia venit hora eius. Quum autem peperit puerum, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Mulieri quippe ecclesiam suam assimilatur, quæ quia Christum diligit quem ex deo patre genitum in nostram naturam suscepit, recte hac die moriente illo, & per mortem quasi per partum in vitam æternam & in immortalitatis gloriam exeunte, tristitiam habet, & clamat ut in vtero habens, & clamat parturiens. Et quia postquæ resurrexit æterno suo regno est natus, gaudi

Hereditas ex morte Christi Heb. 9.

Ioan. 16.

Mulieri parturienti Christi ecclesiā assimilatur.

ENARRATIO

Ioan. 20.

Ioan. 26.

sunt discipuli viso domino, sicut ipse dixerat. Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet a vobis, perpulchre perfecta est quæ præmissa fuerat mulieris similitudo, quæ postquam peperit, iam non meminit pressuræ propter gaudium: quia natus est homo in mundum.

¶ Sed differendum est gaudium tantæ salutis tantæ tamque necessariæ redemptionis, tanti precij (vt supra dictum est) differendum, inquam, vsque in diem quo tantus ille victor surrexit, quo nobis victoriam suam annunciauit, quo nobis in semetipso quid de nobis speremus ostendit, & tunc pro redemptione animarum, quæ hac die patrata est, & pro resurrectione corporum quæ illa luce condita est, pro hoc, inquam, duplici munere, inenarrabilis & infinite solennitas dignitatis, toto corde, toto ore, totisque viribus celebranda est. Nunc autem ad redemptoris nostri acerbissimam passionem, quæ terram mouit, petras scidit, diem lucem in nocturnas tenebras conuertit, & monumenta aperuit, attentissime mentis auresque accommodemus, quatenus a peccatis nostris preciosissimi sanguinis sui aspergione mudati, gratiæ & vitæ per ipsius mortem consequamur.

Mat. 27.

¶ Narrationem itaque passionis Domini nostri Iesu Christi in quinque partes distinguemus.

¶ In quarum prima dicitur, quemadmodum Christus a proditore Iuda traditus est Iudeorum ministris.

¶ In secunda, qualiter a ministris traditus est Iudaicæ gentis primoribus & pontificibus.

¶ In tertia, quemadmodum dominus a Iudeorum pontificibus traditus est ad mortem, Gentibus.

¶ In quarta, quemadmodum dominus innocens abiectus a Iudeis damnatus est ad mortem crucis.

¶ In quinta qualiter crucifixi Domini mox post mortem innocentia, & diuinitas humana confessione mox comprobata est, & admirandis signis.

Circa partem primam quinq; sunt consideranda. Primum est Iude proditoris incepto scelere pertinax, & irreuocabilis obduratio. Secundum est, facta discipulis sermone domini consolatio pariter & in-

forma-

PASSIONIS CHRISTI

formatio. Tertium est, ad locum quo capiendus erat spontanea accessio. Quartum est, Christi veri atque summi sacerdotis ad patrem oratio. Quintum est, impiæ traditionis per proditorem executio.

¶ Circa primum, aduerte quod nulla necessitas impulit proditorem vt dominum traderet, sed tantum improba pecunie cupiditas, Per hanc enim misit ei diabolus in cor vt dominum traderet. Nam a quo scelere abstineat auarus? Quid non mortalia pectora cogis, auri sacra fames? Vnde & per Sapientem dicitur, quod auaro nihil est scelestius. Et iterum: Nihil, inquit, est iniquius quam amare pecuniam. Hic enim & animam suam venalem habet. Sed cui putas iam pateat, qui venalem habet animam suam? Hinc Iudas dominum vniuersorum quasi vile mancipium venalem statuit: & eum qui redimendis omnibus commune precium esse dignatus est, iste suum estimens peculium, abiit ad principem sacerdotum & ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? Vilem dominum suum negotiator iste sacrilegus habuit, cuius precium reliquit emptoribus æstimandum, quod profecto nec porcum venditurus faceret rusticus. Ac illi gausi de scelere, constituerunt ei triginta argenteos, quibus ipse perfidus spondidit, & in scelere voluntate perseverans, quærebat exinde oportunitatem vt traderet eum sine turbis.

Anaritia scelera conciliat.
Ioan. 13.
Virg.
Eccl. 10.
Iude proditoris auaritia de testanda.

¶ Venit autem dies azymorum in qua necesse erat occidi pascha. Et dicunt Christo discipuli, Quo vis eamus & paremus tibi vt manduces pascha? Vbi Beda. Domini pariteratem attende. Non habemus, inquiunt, domicilium non habemus tabernaculum. Audiant quibus nimis ædificandarum domorum cura est, & ambrosiarum porticum cogitatur instructio, quos preciosorum marmorum pompa, & distincta auro laquearia delectant. Cognoscant Christum omnium dominum qui locum vbi caput inclinaret non habuit, & idcirco discipuli eum interrogant.

Mat. 26.
Luc. 22.
Luc. 22.
Mar. 14.
Nota Christi paupertatem.

¶ Quo vis eamus & paremus tibi vt manduces pascha? Emitte duos ex discipulis suis, (quos Lucas dicit fuisse Petrum & Ioannem) & dicit eis: Ite in ciuitatem & occurrer vobis homo lagenam aquæ hauriens. Sequimini eum, & quocunque introierit dicite domino, domus, quia

Mar. 14.

ENARRATIO

Luc. 22.

Mar. 14.

Matt. 16.

Mar. 14.

Luna. 14.

Christus

agnus pa

schale co

medit.

1. Cor. 5.

Luc. 22.

Nota chri

sti desyde

rium.

Mar. 14.

Proditio

nis crimē

aperitur.

Idem.

magister dicit: Tempus meum prope est, Vbi est refectio mea? Vbi est diuersorium vbi pascha cum discipulis meis manducant? Sic ait omniū præcius, imò presentaneus cūctorum contemplator deus verus, vt proditorum (qui tum aderat) lateret domus illa, ne forsan inturbaret dominicam cenā. Et ipse, inquit, demonstrabit vobis cenaculum grande stratum, & ibi parate nobis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Iesus, & parauerunt pascha. Inuenerunt enim sicut dixerat illis Iesus.

¶ Vespere autem facto discumbebat cum duodecim discipulis suis. Horam manducandi pascha designat, quæ erat luna quartadecima primi mensis, quando fermento abiecto, pascha, id est, agnus, occidi consueuerat ad vespem. Quod exponens apostolus ait, Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Qui licet die sequenti, hoc est, quintadecima sit luna crucifixus: hac tamē nocte qua agnus immolabatur, & carnis sanguinisq; sui discipulis tradidit mysteria celebranda, & à Iudeis tentus & ligatur, suæ immolationis, id est, passionis suæ sacramentum exordium.

¶ Discumbentibus ergo eis & manducantibus, ait Iesus: Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar. Desiderabat quidem primo typicum pascha cum discipulis manducare, & sic passionis suæ mundo declarare mysteria, quatenus & antiqui legalisque paschæ probator existat, & hoc ad suæ dispensationis figuram pertinuisse docendo, carnaliter ultra vetet exhiberi: imò umbra transeunte veri iam paschæ lumen aduenisset demonstraret.

¶ Sed ex sequentibus aduerrere est contumaciā proditoris. Ait enim dominus, Amen dico vobis quia vnus ex vobis tradet me qui manducat mecum. Qui de passionis suæ prædixerat, & de proditore prædicit, datus locum penitentiæ, vt quum intellexisset sciri cogitationes suas & occulta consilia, penitenter eum facti sui, & tamen nō designat specialiter, ne manifestius coargutus impudentior fieret. Mittit ergo crimē in numerū dī. Vnus ex duodecim qui intingit mecum manum in catinum, vt agat conscius penitentiam. At illi cœperunt contristari & dicere ei singulatim. Nunquid ego? Et quidē nouerant vndecim apostoli quod nihil tale

PASSIONIS CHRISTI.

hil tale contra dominum cogitarent, sed plus credunt magistro quàm sibi: & timentes fragilitatem suam tristes interrogabant de peccato, cuius conscientiam non habebant. Sed miram domini patientiam agnosce.

¶ Primo dixerat: Vnus ex vobis me tradet, perseuerat proditor in malo. Manifestius arguit, vnus inquit ex duodecim, & tamen proprium nomen nō designat. Iudas cæteris contristatis & retrahentibus manū & interdicentibus cibos ori suo, temeritate & impudentia qua magistrum proditorus erat, etiam manū cum magistro mittit in catinum, vt audacia bonam conscientiam mentiretur.

¶ Voluit itaque dominus proditorē reuocare, ne periret, sed ille nec primo nec secundo correptus, à cepto scelere retrahit pedē. Primo enim hūc reuocare tentauit ingerendo pudorē, dū se facinus iam conceptū ostendit nō ignorare, vt pudore confusus non ultra progrediretur. Secundo, incutiendo timorē. Nā videns eū pudore nō respuisse sed domini patientia nutritus impudentia, prædicando penam terrorē incutit, vt quē pudor non vicerat, corrigat denunciata supplicia, dicens: Et filius quidem hominis vadit, (ad mortē videlicet) sicut scriptum est de illo. Vt autem homini illi per quē tradetur, Bonum erat ei si nō esset natus homo ille. Quia multo melius est non subsistere, quàm ob tantum scelus damnatum male subsistere.

¶ Sed & hodie quoque vñ homini illi qui ad mensam domini malignus accedit, qui præcordiis aliquo scelere pollutis, mensæ dominicæ participare non meruit. Hic enim in exemplum Iudæ filium hominis tradit, non quidē peccatoribus Iudeis, sed peccatoribus membris suis, quibus illud inestimabile dominici corporis sacramentum temerare præsumit. Tertio dominus reuocare conatus est proditorē, ostenden do ei miram humilitatem, pariter & amorem. Non enim hunc excepit quin ipsius sicut & cæterorum apostolorum pedes suis ipse manibus lauaret, & extingeret lintheo quo erat ipse præinctus. Pedes inquit currētes in malum, pedes veloces ad effundēdū sanguinē, sanguinē innocentem, videlicet & non qualescunque, sed sanguinē filij dei. Et licet hæc vel lapideo cordi emolliēdo sufficere potuissent quæ reuocādo proditori benignus

Impudentia proditoris.

4. mod. Iudæ dominus tentauit reuocare.

Mar. 14.

In eos qui indigne cōmunicant.

Christus lauit pedes proditoris.

IN ENARRATIO

Ioan. 13.

Petrus & proditor sciscitatur

Ioanni Christus reuelat proditorē

Psal.

Roma. 12.

dominus (qui neminem vult perire) tentauit, nihilominus tamen etiam quarto licet frustra, id ipsum fatigat, mirā exhibendo patientiam. Nam lotis apostolorū pedibus quā accepisset vestimenta sua (quā propter officium posuerat) & iterum recubisset ad pascha nouum in sacramento sui corporis & sanguinis instituendum atque celebrandum: non hunc quantumuis obstinatum in malitia aduersus dominum suum tali cōiūgio quominus permitteretur adesse, dedignatus est.

¶ Apostoli ergo non immemores verborum domini anxie solliciti erant quisnam inter eos foret dominum proditurus. Erat autem (vt Ioannes ait) recubens vnus ex discipulis in sinu Iesu, quē diligebat Iesus. Veritatem altissimam socia humilitate beatus euange. Ioannes condecorat, dum non ait, eram ego recubens, sed erat recubens vnus ex discipulis eius. Itemque dum dicit quem diligebat Iesus & nullam tantæ dilectionis reddit causam, vtique solam vult intelligi vltionem diligētis gratiam. Innuat ergo huic Simon Petrus, & dicit ei: Quis est de quo dicit? Ioannes precipuus gratiæ, gratiæ domini filius erat, cui Petrus quod à domino querere nō audebat in illa sollicitudine & summa tristitia inuuit vt quereret ipse dum caput in sinu domini reclinat. Itaque quum recubisset ille super pectus Iesu, dicit ei, domine quis est? Cui respondit Iesus, Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et quum introxisset panē dedit Iudæ Simonis Scharioris. Et post bucellam introiit in eum Satanas.

¶ In quo mira Christi elucet patientia. Cur enim lupum presentem, sibi sub omnia pelle imminetē tali voluit indicio designare, quum eundem posset, vel nomine proprio vel intento satis exprimere digito, nisi vt propheta vocē impletet, quo dictum erat ex ipsius persona. Qui edebat panes meos magnificauit super me supplantationem, & illud primus ipse faceret, quod per apostolum suum predicaturus erat in mundo, dicens: Si esurierit inimicus tuus ciba illum, & si sitit potum da illi. Hoc enim faciens carbonēs ignis cōgeres super caput eius. Quis nanque patētius posset suū insinere & cibare inimicum? Ille homo pacis suę furioso corde & ore pacifico socia manu panē intingebat

PASSIONIS CHRISTI.

7

tingebat cum illo in paropside, & quia recubentis in sinu eius per cunctationem tacitamque domini responsionem non audierat, bucellam panis intinctā vino de mana eius ore blando excipiebat familiaris homicida. Ita factus homo pacis suę fiducialiter panes eius edebat eadem impudentia, quā cū per osculum pacis mox erat traditurus. Dominus autem adeo patienter (tanquam puer innocuus) inimicum suum cibabat, & carbonēs ignis super caput eius congerebat.

¶ Denique & si non est attactus carbonibus poenitentiae Iudas contra cuius vltionē nostris debemus inimicis cupere) licet contra voluntatem nostram plerumque ex beneficio peiores num in irā fiant, attamen combustus est ardore iracundiae. Si quidem continuo post bucellam introiit in eum Satanas, qui iam hunc obsederat quando misit ei in cor vt dominum traderet. Exiit ergo suspicans se deprehensum, cum priore avaritia furore pariter & odio repletus diabolico, quodammodo dicens: Quoniam quidem circumuentus in sperato iudicio praeceptum agor, incendium meum illius ruina restinguam. Et dicit ei Iesus, Quod facis fac citius. Non tamen ex hoc verbo putandum est quod Iudas, vel qui in eum introiit Satanas, praeceptum acceperit vt faceret quod faciebat, sed potius permissus est vt citius faceret, & ad effectum perduceret quod faciebat. Aliud enim est dicere facienti, citius faciatque aliud, vacanti praecepere, vt hoc, vel illud faciat. Expetiuit & Petrum Satanas, vt eribraret sicut triticū expectans domini permissum sine quo id quod desiderabat, in eo non potuit, sicut nec tunc quando in typū Christi idem Satanas expetiuit beatum Iob vt tentaret eū.

Ergo dum dicit: Quod facis, fac citius. Nō magis hoc praeceptum est, quā illud quod Iudae possessori & agitatori Sathanae beatum Iob ad certamen petenti respondit idem dominus. Ecce in manu tua est, concedendo vti que non Iob. i. praeциendo, permittendo non percussorem mittendo.

¶ Hoc autē (inquit Evangelista) nemo sciebat discubentiu ad quid dixerat ei illud, scilicet. Quod facis fac citius. Nec mirum. Non enim capere aut portare poterant, etiam cum diceret eis quantum pro nostra salute passionis instantis haberet desideriu. Verbi gratia, quum diceret. Baptis-

tra domini num in irā exarsit. Ioan. 13.

Luc. 12.

Ioan. 13.

Luc. 12.
Ioan. 4.

Iudas ut
exiit co-
demnatus

Optimi pa-
tris verba
suprema at-
tendenda.

Ioan. 13.

ENARRATIO

mo habeo baptizari, & quomodo coarctor vsque dum per-
ficiatur? Itemque meus cibus est vt factam voluntate eius
qui me misit. Aded, inquit, nesciebant quid diceret, vt pu-
tarēt quod dixisset ei. Eme ea quæ opus sunt nobis ad diem
festū, aut certe, vt aliquid egenis daret: quia loculos habe-
bat. Sed longe à rei scientia fuerūt, qui putabant illi men-
tionem factā esse de cura egenorū, quam permissio daretur
de tradendo ad mortē, patre orphanorū & iudice viduarū.
¶ Quum ergo accepisset bucellam continuō exiuit. Erat
autem nox. Iudicatus itaque exiuit atque condemnatus, re-
linquens episcopatum suum, vt alter acciperet illum, edu-
cente se diabolo qui stabat à dextris eius. Et ox suum pecca-
tor & dolosus (quod super magistrū suum aperuerat) post
bucellam amplius dilatarum ad Phariseos ferebat. Non q̃
bucella illa malum fuit, sed quia malus per illam designa-
tus, maius odium spirabat contra illum qui designauerat.
Nam qui solo amore lucri scelus prodicionis incēperat,
nunc tandem ingresso in eum Satana, mixtōque cupiditati
odio totā crudelitatem anhelans, citius faciebat, propēra-
bat instantius. Et bene dum agerentur hæc non fuisse me-
moratur, nox vtique illi qui noctis & tenebrarū filius erat,
quique veram lucem fugiens corporales quoque tenebras,
nequitia magis opportunas libenter accipiebat.

Circa secundum primæ partis membrum, videlicet
factam discipulis dominico sermone informatio-
nem & consolationem. Hoc primū est aduertē-
dū, quod sicut solent piis & bene amantibus filiis
dulciora esse, & profundius permanere in memoria verba,
quæ pater benignus in ipsa morte supremum trahens spiri-
tum locutus est, quæ dixit, quæ mandauit, quæ rogauit, aut
monuit: sic nobis reuerēti aure, pio corde, & humili spiritu
suspicienda, fidelique memoriæ cōmendanda sunt ea quæ
deinceps dñs locutus est. At ergo proditore iam egresso.
¶ Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Quo nomine pa-
ternam sui amoris gratiam, & infirmā tunc temporis Apo-
stolorū designat infantiam. Nam ex quo fortes facti sunt
spirito sancto armati, filij sunt. Nunc autē quia timidi sunt
& patrē sequi non valent, filioli sunt. O filioli mei, inquit,
modicū vobiscum sum, id est, tantillum donec ille qui nūc
exiit

PASSIONIS CHRISTI.

2

exiit ad Phariseos perueniat, acceptaq; cohorte & à pon-
tificibus me deducendo ministris, redeat. Ex tunc enim
comprehensus, illusus, flagellatus, indicatus, tandemq; in-
teremptus vobiscum non ero, nisi quod ad horam iterum
videbo vos, veruntamen nequaquam vt nūc vobiscum ero
peregrinus præsentis, sed princeps & pater factus futuri
seculi. Informat autem eos de tribus, videlicet.

¶ Primo de vitanda superbia & fastuū seculi ambitione.
Quum enim facta esset contentio inter eos quis eorum vi-
deretur esse maior, dixit eis: Reges gentium dominantur
eorum, & qui potestatem habent super eos benefici vocan-
tur, vos autem non sic. Sed qui maior est in vobis, fiat si-
cut iunior, & qui præcessor est, sicut ministrator.

¶ Vbi certantibus de prioratu discipulis formam humili-
tatis quam sequantur modesta ratione describit. In qua ta-
men forma obtinenda, maiores & præcessores, id est, præ-
lati & doctores ecclesiæ non minima discretione opus ha-
bent, ne videlicet instar regū gentium dominari subiectis,
seque ab eis gaudeant superuacuis honoribus attolli, sed ad
exemplum æterni regis, quasi minores eis quibus regendis
præstunt efficiantur ac ministri. Quia nimirum necesse est,
vt sic bene agentibus per humilitatem sint socij, quatenus
contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ sint erecti,
vt & bonis in nullo se præferant, & cum prauorum culpa
exigit, potestatem sui prioratus agnoscat. Et adiecit: Nam
quis maior est qui recumbit, an qui ministrat? Nonne qui
recumbit? Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui mi-
nistrat. Ad verba exhortationis suimet adiungit exempla,
quæ Ioannes Euang. plenius commemorans inter cætera
dominum diuise testatur: Si ego laui pedes vestros domi-
nus & magister, & vos debetis alter alterius lavare pedes.
Exemplum enim dedi vobis vt quemadmodum ego feci
vobis, ita & vos faciatis. Et adiecit:

¶ Vos autem estis qui permanistis mecum in tentationi-
bus meis, & ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater
meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in
regno meo. Perseuerantiam eorum cōmendat, quæ alio no-
mine cōstantia vocatur, quæ robur quoddam & fortitudo
mentis est, cunctarūque columna virtutum, quæ si aliquo

Christus
discipulos
vnde in-
formatur.
Vitanda
ambitio.

Prælati sic
se habeant
erga sub-
ditos.

Ioan. 13.

Luc. 22.

Iactura p-
seuerantia
magna.

ENARRATIO

Philip. 1.

Roma. 6.

Ioan. 13.

De seruan

da pace &

dilectione

Matth. 6.

Roma. 13.

Pax Chri-

sti.

Ioan. 14.

Pax mun-

di.

Sapient. 2.

deliciatur impulsu turbine, non sola labitur, omnia enim prorsus animi bona simul corrumpunt. Sicut ergo pater disposuit filio regnū quem factum audientem vsque ad mortem, mortem autem crucis exaltauit, & donauit illi nomē quod est super omne nomen: sic & ipse filius permanētes secum in tentationibus, æternū ducet ad regnū. Si enim (vt apostolus ait) complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Porro mensa eius proposita omnibus sanctis ad fruendum, est gloria celestis vitæ. Frui videlicet verō & inconcusso bono. Nec sat est suæ beneuolentiæ vt mensa sua fruantur, sed & hoc adiecit. Et sedeat super thronos iudicantes duodecim tribus Israel. Digna profectō retributio, vt qui hic in tentationibus iniuste iudicati cum domino perseverant, illic cum eo super tentatores suos iusti iudices veniant. Et quanto huic mundo magna humilitate despecti sunt, tanto tunc acceptis sedibus, maioris culmine potestatis exerceantur.

¶ Secundo informat eos de seruanda pace mutua, & dei ac proximi dilectione, dicens: Et vobis dico modo, Mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionē habueritis adinuicem. Non in hoc cognoscent, si exterminaueritis facies vestras, vel si longas orationes feceritis, aut certe si tuba cecineritis elemosynam dantes, quæ omnia facere possunt hypocritæ conscientia sinistra, sed in hoc, inquit, si dilectionē habueritis adinuicem. Quod profectō nō nisi bono potest corde fieri. Non enim aliquod malum, vel alicuius violatio præcepti potest in eodem corde cohabitare dilectioni. Hinc est quod quisquis diligit proximum legem impleuit.

¶ Pacem vero fraternæ dilectionis comitem illis commendans: pacem, inquit, relinquo vobis, pacem meam do vobis. Hoc est, pacem per me inter deum & homines consistā, quam & angeli me nascente prædicauerunt. Et quia nomen pacis equiuocum est, adiecit: Non quomodo mundus dat, ego do vobis. Pax enim quam mundus dat, paci quam dat Christus contraria est. Quid namque mundus agit in largitione suæ pacis? Venite, inquit, & fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura tanquā in iuuentute celeriter, vino

& vnguentis

PASSIONIS CHRISTI.

9

& vnguentis nos impleamus, & non prætereant nos flos temporis. Eiusmodi pacem, inquit, nolite putare quia venierim mittere in terram. Non veni pacem mittere sed gladium. Sed quantum nobis valeat pax per Christum acquisita consideremus.

¶ Quum enim pax amicitie fructus sit, sicut econtrariō bellum inimicitiarum opus est, tanto nobis pax gratior & desiderabilior venit, quanto grauiori dispendio eius qui minor & infirmior est inimicitie geruntur. Verbi gratia: Vbi victor victos omnes morti addiceret, dulcius nomen pacis est, quā vbi victor victis seruatis solum tributa indiceret. Erant autem inter deum & homines inimicitie nimis graues, nec dubium erat quin in certamine iudicij deus omnino superior foret. Nam si qui erant homines fideles & iusti, vt Abraham, Isaac, Iacob, & similes, attamen tanta erat illorum iustitia debiti comparatione, quāta est fortitudo regis occurrentis cum decem milibus, ei qui cum viginti milibus aduersum se venit. Ergo quanto maiori malo generis humani prædictæ inimicitie gerebatur, tanto magis necessaria pax hominibus erat, quam nobis Christus sua morte quesuit, & commendauit. Vnde non immerito sui dilectionem à nobis deposcit, dicēs: Si- cut dilexit me pater, & ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Et modum ostendit, dicens: Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego præcepta patris mei seruauit, & maneo in eius dilectione. Itaque si diligitis me, inquit, mandata mea seruare. Qui enim nō diligit me, sermones meos non seruat. Vos ergo amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis.

¶ Tertio informat eos ad patientiam in superuentura tribulatione, dicēs: Si mūdus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Premisso dilectionis mandato recte nunc pressuras prægnunciat dilectis suis quas in mundo sint habituri. Posita namque velut in fundamento dilectionis firmitas, pondus pressurarum portat, ita vt euntes à conspectu consilij gaudere possint, quod digni habeantur pro nomine Iesu cōtumeliam pati. Si mūdus, inquit, vos odit, scitote quia me priore vobis odio habuit. In hoc ergo se se cōsolentur tanti domini serui fideles, verum ha-

BB

ENARRATIO

bentes testimonium ipsum mundi odium quod non de mundo, sed a deo ex mundo electi sint. Nam protinus subiungit: Si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligere. Quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mundus.

1. Ioan. 2. ¶ Proinde & si velit mundus diligere, dilectio eius fugienda, & odium eius amatoribus Christi appetendum est. Nam qui voluerit esse amicus huius mundi, inimicus dei constituitur. Dux namque sunt generationes, una dei, altera mundi, siue dux civitates: altera dei, altera diaboli, quæ simul exortæ ab initio procurrant usque ad finem seculi, semper per inuicem aduersantes odio implacabili. Earum inimicitia primum in duobus fratribus Abel & Cain manifestæ factæ sunt, & ita pertinaciter sibi aduersantur, ut nullus eodem tempore utriusque amicitiam gerere possit. Hoc inquam scientes consolamini, quia mundo non semper vos audire vacabit, nec odij licet diu constabit, sed magis stabitis vos magna constantia aduersus eos qui vos angustiauerunt. Videntes autem turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperata salutis, & gementes præ angustia dicent intra se penitentiam agentes. Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperij. Nos insensati vitam illorum existimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Quomodo ergo computati sunt inter filios dei & inter sanctos fors illorum est? Hæc scitote, inquit, & memori mente retinere, quia mundus me priorem vobis odio habuit, cuius utique rei recordatione vestram reprimetis impatienciam, & teneras propriæ voluntatis delicias redargueris. Mementote ergo sermonis mei quem ego dixi vobis: Non est seruus maior domino suo. Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Qui enim dominum persequuntur, quomodo seruos fidelitati eius studentes non persequantur?
- Ioan. 16. ¶ Rursus ad patientiam præmonens. Hæc, inquit, locutus sum vobis ut non scandalizemini, non ad horam, quomodo omnes in eum scandalizandi erant in illa nocte: sed ut non scandalizemini, inquit, simpliciter & absolute. Et adiecit: Absque synagogis facient vos. Et hoc quidem iam facere ceperant, quando conspirauerant Iudei, ut si quis confiteretur
- Ioan. 9.

PASSIONIS CHRISTI.

10

confiteretur eum esse Christum, extra synagogam fieret. Postmodum itidem factum esse Christi discipulis in Actibus apostolorum legitur: Flagellati namque in synagogis, etiam de ciuitatibus exturbabantur. Qui conuersi ad gentes, synagogas alias imò ecclesias nouas gloriæ dei constituerunt. Ad quas lege dei ac testamento translato, ipsi qui illos absque synagogis fecerant, absque dei synagoga fierent, & in synagoga Satanæ exclusi remanerent.

¶ Sed parum est absque synagogis fieri respectu eius quod adiecit. Sed venit hora, ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se præstare deo, quasi dicat: Hoc tanta auctoritate, tanta rationis assimilatione factum sunt, ut arbitrari videatur obsequium se præstare deo. Nam reuera etiam Saul existimabat obsequium se præstare deo alligando & interficiendo Christi discipulos, non tamen hoc idem sentiendum est de illis, de quibus paulo ante dixerat: Nunc autem & viderunt & oderunt, & me, & patrem meum, scilicet de pontificibus & pharisæis, qui tulerant clauem scientiæ, & nec ipsi introibant, nec alios introire sinebant, quique primo ipsum deum interficientes, deinde discipulos eius non vere arbitrabatur, sed arbitrari videbatur obsequium se præstare deo.

¶ Venit, inquit, hora, id est, breue tempus. Non enim diu licuit illis interficere Christi discipulos, quasi pro illo dei templo, cuius æmulabantur quidem veterem cultum, sed non secundum scientiam, siquidem subuersum est postmodum, non à Christi discipulis, sed à gentibus Romanis. Sequitur: Sed hæc facient vobis, quia non nouerunt patrem neque me. Hoc est, per odium cognoscere noluerunt. Sed hæc loquutus sum vobis, inquit, ut quum venerit hora eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis: Hæc facient, inquit, sed vos consolamini. Nam idcirco nunc ea prædico vobis, ut quum venerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi vobis, & reminiscetes illud quoque non obliuiscamini quod pollicitus sum: quia in omnibus pressuris, nec capillus de capite vestro peribit, & inimicis occidentibus

¶ Non solum autem vestra possidebitis animas vestras. Non solum autem dominus de futura tribulatione discipulos suos informauit & præmonuit, sed etiam aduersus mala presentia & futura multipliciter consolatus est.

Act. 5. & 13.

Act. 9. In Christi cognitionem peccasse Iudeos.

Ioan. 16.

Luc. 12.

BB ij

ENARRATIO

Cōsolatur eos de sua diuinitate
¶ Primo enim cōsolatus est eos de sua diuinitate, dicē: Non turbetur cor vestrū neque formidet, creditis in deū & in me credere, id est, credentes in deū, credite & in me, neque tentationum mearum euentu turbati, errasse vos arbitremini quod hactenus credidistis in me. Et si nunc ingruentis asperitas hyemis extrinsecus virentia confessionis vestrae folia deterit ac dispergit, viuat saltem intrinsecus radix bonae arboris, vt postquam haec hyems transierit & re cesserit, de radice credulitatis quae viger in corde ad iustitiam, treflorescat oris confessio ad salutem, atque ira animarum vestrarum rursus vineae florētes & dantes odorem, suae pulchritudinis testimonio palam faciant, quia vox rediuius turturis audita est in terra nostra.

Cōsolatur eos de gloriae celestis aeternitate.
¶ Secundo cōsolatus est eos de gloriae celestis aeternitate, dicens: In domo patris mei mansiones multae sunt, si quo minus dixissem vobis: quia vado parare vobis locum. Mansiones illae vobis seruantur, quos mei causa persecutionibus & odiis suis mundus expungit. Vt quibus in hoc mundo propter me pars nulla contingit, mansio nulla securi permittitur, mansiones in caelo multas, praeclearas, domum ex deo non manufactā aeternam in caelis permanentem vobis seruari pernoscat. Et si abiero, inquit, (scilicet per mortem) & preparauero vobis locum, iterum venio & accipiam vos ad meipsum, vt vbi ego sum ego & vos scitis.

Cōsolatur eos de sua protectione
Ioan. 14.
¶ Tertio cōsolatur eos de sua erga eos paterna sollicitudine, & visitatione, dicens: Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos. Quasi dicat: Orphani quidem fuistis à deo patre. Qui enim filij gratiae dei, & coloni esse debebant paradisi, nunc filij irae sicut & ceteri ad alienam hereditatem mortis & tenebrarū (extraneam domum) deturbati essis. Igitur nunc vique orphani absque deo patre pro culpa veteris Adam, renascituri iam estis eidē deo per me nouum Adam. Non enim relinquam vos orphanos, sed vadam, & vos per mortem meam parturiam deo, & hoc facto resurgens, iterum veniam ad vos. Admirabilis certe testatio, vbi eadem morte patris qua se putant orphanos fieri, nascuntur & hereditatem capiunt filij, & eodem patre resurgente à mortuis, simul cum eo tutor paracletus venit, testificaturus de ipso quia viuuit, totamque illis in omni

pretorio

PASSIONIS CHRISTI.

11

pretorio defensusus hereditatem paternae resurrectionis. Nec quia alium consolatore vobis promissi, idcirco vos orphanos fore arbitrantur contristemini. Non ita erit. Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos.

Cōsolatur eos de spiritus sancti missione.
¶ Quarto cōsolatur eos de spiritus sancti missione, dicens: Et ego rogabo patrem & alium paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiscum in aeternum. Pupillis suis coram patre positis sponsus iste continuo auferendus, tutorem magnū pronidens ego, inquit, in ora crucis rogabo patrem meū, ecce in die passionis meae preces supplicationesque ad eum qui me saluum facere possit à morte, cum clamore valido, ac multis lachrymis offeram, & ille me (sicut Esa. dixit) pro transgressoribus exorantem vt non pereant, exaudies, alium paraclitum dabit vobis spiritum veritatis.

Paraclitus
¶ Paraclitus graece & latine cōsolator dicitur, quia videlicet filios sponsi de morte vel absentia patris vero scripturarum sensu cōsolatur, docendo quod sic oportuerit pati Christum, & resurgere à mortuis tertia die, & praedicari in nomine eius poenitentiam & remissionem peccatorum. Quo nomine nusquam ante hac appellatus inuenitur, quia videlicet & quauis veteribus sanctis, & ipsis ante Christi passionem apostolis datus fuerit, non tamen sic vlli datus fuit, vt deberet appellari paraclitus. Nec enim in remissionem peccatorum fuerat datus antequam glorificetur Iesus. In eo quippe tota est consolatio paracliti, quia luctum antiquum per sacramentū passionis Christi abstergit, dum iam deo patre per mortem filij sui propitio facto, noua regeneratione de filiis irae filios reddidit gratiae, de feruis peccati, filios iustitiae, de filiis mortis & perditionis, filios vitae & acquisitionis. Proinde de huius paracliti consolatione seu operatione quibusdam interpositis subdit: Ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quaecumque dixerō vobis. Quasi dicat: Omnia docebit vos quaecumque hactenus dixi, & omnia quaecumque dixerō vobis, suggeret vobis, & scribet in tabulis carnalibus cordis vestri. Ego enim qui vobis hactenus loquutus sum homo visibilis, deinceps loquar vobis interna loquutione iam dicti spiritus sancti. Et iterū: Adhuc multa, inquit, habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Quam autem

Paracliti ratio.

Luc. 24.

Ioan. 7.

2. Cor. 3.

Ioan. 16.

ENARRATIO

Spiritus
mendax
quis est.

Spiritus
veritatis.

Cōsolatur
eos de ora
tionis ex
auditione.

Ioan. 14.

Ioan. 16.
Christus
se media
torē vult
agnosci.

Matth. 11.
In Iesu no
mine pete
re quid sit.

venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Omnem quippe veritatem quam scire oportet, ille vos docebit: quia non loquetur à semetipso, sed quaecunque audiet loquetur. Spiritus enim qui à semetipso loquitur, non spiritus veritatis, sed spiritus est mēdaci, & prophetas suos mendaces facit, ut prophetent de corde suo quod dominus non est loquutus, & confingant esse quod non est, vel malum esse quod est bonum, & bonum esse quod malum est. Non sic loquetur iste spiritus, sed quaecunque audiet loquetur, nihil confingens, nihil pervertens. Loquetur ergo ea quae sunt, & quae verae existunt, & auctoritatem in scripturis habent: nihil cōfingens, nec pervertēs, & veros prophetas faciet vos, ut non loquamini à vobismetipsis.

¶ Quinto consolatur eos de orationis exauditione, dicens: Quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam. Hoc est, quicquid petieritis in cōfessione mei nominis, scilicet filij dei & saluatoris vestri (Hoc enim nomen meū est, & in hoc nomine petitis, quoties ea quae salutis vestrae sunt petitis) hoc faciam. Nec tamen vos iste error inuolant, ut potetis sic omnem orationem dirigendi esse ad patrem per me Christum filium eius, ut ad personam filij nullam dirigi debere suspicemini. Nam & quodcunque petieritis patrem in nomine meo, hoc faciam.

¶ Et iterum alibi: Amen amen dico vobis, si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Sepius replicando discipulis suis dominus noster, ut in nomine suo petant, mediatorem dei & hominum sese salubriter cupit agnoscere, mediatorem, inquam, adeo necessarium, ut nemo ad patrem venire nisi per ipsum, nemo à patre quicquam impetrare nisi per nomen suum possit. Vnde haec catholica sanctae ecclesiae orandi regula est, ut in omni oratione quam ad patrem dirigit, subiungat: Per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, quia praeter hunc nulla via est per quam dirigatur oratio nostra sicut incensum in conspectu dei. Quoniam verò Iesus saluator noster est, & saluum facit aeterna salute populum suum à peccatis eorum, ergo in nomine Iesu petere, est illud petere, propter quod ipse qui hoc nomen sibi delegit descendit de caelis & incarnatus est, homo factus est, crucifixus, mortuus & sepultus est.

Hoc

PASSIONIS CHRISTI.

Hoc totum quippe factum est, ut per nomen eius remissionem peccatorum acciperemus. Petite ergo, inquit, & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. In quo autem gaudium plenum esse poterit, nisi vivemus & appareamus autē faciem dei? Omne namque gaudium mundi huius deceptum, & omnis risus eius erroneus est. Solum autem de visione dei gaudium plenitudinem habet. Igitur quum dicit, petite & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum, illa tantummodo petenda esse innuit, quae proficiat ad visionem dei, in quo solo est gaudij plenitudo.

¶ Ne autem gloriantur undecim apostoli vel suis tribuerat viribus quod penē soli inter tot millia eorum qui doctē fuerant sequi dicerentur in tentationibus permāsisse cum domino, ostendit proinde si non iuvantis se domini essent opitulatione protecti, eadē procella cum ceteris potuisse conteri. Praedicat ergo quod passuri sunt, ut quum scandalum passi fuerint, non desperent salutem, sed agentes penitentiam liberentur. Verum quum dicit, quod Satanā expetivit eos tentare, & velut qui triticum purgat ventilando concutere, docet nullius fidem à diabolo nisi deo permittente tentari. Dicit ergo illis Iesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte ista. Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis. Quod in Zacharia Propheta scriptum est. Et ex persona prophetae ad deum dicitur: Percute pastorem & dispergentur oves. Percutitur autem pastor bonus, ut ponat animam suam pro ovibus suis. Inter haec autem Petro speciatim à domino dicitur: Simon, ecce Satanā expetivit vos ut cibaret sicut triticum, ego autem rogaui pro te, ut non deficiat fides tua. Rogat pro Petro, ut non tentetur, sed ut non deficiat fides eius: hoc est, ut post lapsum negationis, ad statum pristinum penitendo resurgat. Quo nihilominus insinuat vtile sanctis esse tentationū flammis examinari, ut tentati, vel quia sortes fuerāt appareat, vel cognita per tentationes sua infirmitate, fortiores fieri discant, ut quum sic probati fuerint, accipiant coronam vitae, quam repromisit deus diligentibus se. Et adiecit: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, quasi dicat: Sicut ego tuam fidem (ne Satanā tentante

Apostoli
ruinā cur
predicit.

Mat. 26.

Zach. 13.

Luc. 22.

Sanctis tē
tationem
esse vtilē
Iaco. 1.

ENRRATIO

Mar. 14.

Luc. 22.
Petri m-
gnus erga
Christum
affectus.

Luc. 22.

Discretio
nis virtu-
tem hinc
perdisce.

Dno virtu-
tum modi

1. Cor. 9.
Euangeli-
zantibus
congrua
reponi re-
gula.

deficiat) orando protegi, ita & tu infirmiores quosque fra-
tres exemplo tuæ penitentia ne de venia fortè desper-
rent, erigere & confortare memento. Qui dicit ei: Et si om-
nes scandalizati fuerint, sed non ego. Non est temeritas
nec mendacium, sed fides est apostoli Petri, & ardens affe-
ctus erga dominum saluatorem. Tecum paratus sum, in-
quit, & in carcerem & mortem ire. At ille dixit: Dico ti-
bi Petre, non cantabit hodie gallus, donec ter abneget
nosse me. Quia dixerat dominus se pro Petri fide rogasse
consciens ille presentis affectus fidelique ferventis, se futuri
casus nescius, non erudit se vllatenus posse deficere. Verū
qui solus novit quid sit in homine, ne quis fidelium vel de
suo statu incaute confidat, vel de casu incautus diffidat,
& quasi deus modum, tempus, ac numerum negationis sue
prædicit, & quasi misericors auxilium suæ defensionis
prædicit.

¶ Et dixit eis: Quando misi vos sine saculo & pera &
calciamenis, nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixe-
runt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed qui habet sacculum tollat,
similiter & peram, & qui non habet vendat tunicam suam
& emat gladium. Vbi Beda: Quod discretio sit manet nu-
trixq; virtutum ex hoc domini sermone probatur, qui non
eadem vivendi regula persecutionis qua pacis tempore
discipulos informat. Sunt nanque virtutes quæ semper
obnixæque tenendæ sunt, etiam quæ pro tempore & loco
provida sunt discretionis mutandæ. Quis enim nesciat, vi-
scera misericordie benignitatem, humilitatem, patientiam,
modestiam, castitatem, fidem, spem, charitatem, & his si-
milis, sine vlla temporum intercapedine fidelibus esse ser-
uanda? At verò famem, sitim, vigiliis, nuditatem, lectio-
nem, psalmodiam, orationem, laborem manuum, doctri-
nam, silentiū, & cetera huiusmodi, si quis semper exequen-
da putaverit, non modo se horum fructu privabit, sed &
notam indiscrete obstinationis, imò stultitiæ pernitiæ
incurrat.

¶ Magister itaque dominusque virtutum ut modum di-
cretionis insinuet, missis ad prædicandum discipulis no-
quid tollant in via præcipit, videlicet ordinans ut qui euā-
gelium annunciant, de euangelio vivant. Mortis autem
instante

PASSIONIS CHRITSI.

13

instante periculo, & tota simul gente pastorem pariter gre-
gemque persequente, congruam tempori regulam decer-
nit, pecuniam scilicet victui necessaria (donec sopita per-
secutorum insania, tempus euangelizandi redeat) tollere
permittendo. Qui habet sacculum, inquit, tollat similiter
& percam. Quia videlicet tali in tempore quale erat, quā-
do prædicantē nemo audit, & proinde multominus pascit,
ipsum sibi quæque oportet providere, quia de euāgelio tūc
vivere nō potest. Vbi nobis quoque dat exemplū iusta nō-
nunquam causa instante, quædam de nostri propositi rigo-
re posse sine culpa intermitteri. Vnde & hic discipulis, vel
quem habent gladium sumere, vel quem non habet eme-
re iubet, vbi etiam nulla alia causa esset euaginandi gladii,
suffecerat illa, videlicet, ut amputata seruo auricula, tactu
domini sanaretur, & beneficia virtus saluatoris, eū per-
cussos suos, ne iram ipsi percussis sustinere malent, sed sus-
cipere fidem resurgentis admoneret.

¶ Et adiecit: Dico enim vobis quoniam adhuc quod scri-
ptum est oportet impleri in me. Et cum iniustus deputatus
est. Etenim ea quæ sunt de me finem habent. Ecce quare
discipuli sacculum, peram, & gladium tollere monentur
videlicet, quia dominus cum iniustus deputandus erat,
quod passionem eius prænunciāns Esaias inter cetera po-
nit, latrones utique in quorum medio crucifigendus erat
insinuans. At illi dixerunt: Domine, ecce duo gladij hic.
At ille dixit eis: Satis est. Duo gladij sufficiunt ad testimo-
nium sponte passī saluatoris. Vnus qui & apostolis auda-
ciam pro domino certandi, & euulsa eius ictu auricula do-
mino etiam morituro pietatēque doceret inesse medi-
candi. Alter qui nequaquam vagina exemptus ostenderet
eor, nec totum quod potuere pro eius defensione facere
permittos.

Circa tertium membrum primæ partis quod est.
Accessio spontanea ad locum vbi capiendus erat
Marcus prosequitur, di. Et hymno dicto, id est, Mar. 14.
habitis gratis omnium bonorum largitori deo,
exierunt in montem Oliuatum. Concordat Lucas, addens
quod ibat secundum consuetudinem in montem Oliuatum.
Sequuti sunt autē illum & discipuli eius. Vbi Beda: Tra-

Esa. 53.

Mar. 14.

ENARRATIO

Matt. 26.
Mar. 14.

Christo
tristitia
ratio tri-
plex.

Matt. 23.

Cur timet
Christus
vbi Petrus
nō timet.

Verū esse
hominem
se probat
Christus.

dendus à discipulo dominus, consueti secessus locum quo facillimè reperiri posset adiuit. Vbi sunt ergo qui inuitū contendūt esse crucifixum? Tunc venit Iesus cum illis in villam quæ dicitur Gethsemani, & discipulis suis: Sedete hic donec vadam illuc & orem. Et assumit Petrum & Iacobum, & Iohannem secum, vt qui transfigurati gloriā in monte Thabor conspexerant, humanitatis infirma in ipso moris visuri, & minus perturbarentur, & in fide suæ diuinitatis constantius permanerent. His itaque secum assumptis cœpit pauere & tædere. Et ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem, id est, ab hac hora vsque dum supremum emittam spiritum, in dolore & angustia est anima mea.

Tristabatur nimirum verò humanitatis affectu, quum propter discipulorum iam imminētem dispersionem & ruinam, omnes enim scandalum passi sunt, tum propter instantem sibi (quam carnis sensus mira formidine exhorrebat) passionem, tum denique propter nostram consolationem. Nam suæ carnis infirmitatis mirū in modum nostram solatur pusillanimitatem. Memborum etiam suorum, id est, in se credentium infirmitatem, mira charitate in semetipsum transfigurauit. Hinc enim se gallinæ pullos suos sub alas cōgreganti comparauit, quæ pullis adhuc parvulis & infirmis, & ipsa cōinfirmatur.

Sed quid est quod Christus timet, & Petrus non timet, dicens: Animam meam pro te ponam, & iterum: Si oporteat me commori tibi non te negabo? Sed ideo inferior Petrus non timet, & ille qui est superior gerit timentis affectum. nam ille quasi homo vim mortis ignorat: iste autem quasi deus in corpore constitutus, fragilitatem carnis exponit, vt eorum qui verum hominem fuisse negant excluderentur impietas. Nec solum carne sed & mente, se verum hominem esse probat dum dicit ad patrem orans. Sed tamen nō sicut ego volo, sed sicut tu vis. Suscepit ergo (inquit Beda) voluntatem meam, suscepit tristitiam meā. Nam vt homo tristis fuit, vt homo ait: Nō sicut ego volo, sed sicut tu vis. Mea est tristitia quam meo suscepit affectu. Ergo pro me doluit, qui pro se nihil habuit quod doleret. Et sequestrata delectatione diuinitatis æternæ, tæ-

PASSIONIS CHRISTS.

14

næ, tædio meæ infirmitatis afficitur. Tristis est, inquit, anima mea vsque ad mortem. Nam qui corpus suscepit omnia debuit subire quæ corporis sunt, vt eliceret, sitiret, angeretur, contristaretur. Diuinitas autem per hoc commutari nescit affectus.

Et ait illis: Sustinete hic, & vigilare. Et quum processisset paululum, prociuit super terram. Dato eis præcepto vt sustinerent, vigilarentq; cauentes à torpore mentis, & somno infidelitatis, & paululum procedens ror, in facie suam, mentis humilitatem gestu carnis ostendens. Et orabat vt si fieri posset transiret ab eo hora, dicens: Pater mi si possibile est transeat à me calix iste. Veruntamen nō sicut ego volo, sed sicut tu. Ecce vox infirmitatis nostræ. Vbi Augustinus. Multi adhuc infirmi cōtristantur futura morte, sed habeant rectum cor, vitent mortem quantum possunt, dicant cum domino: Pater si fieri potest transeat à me calix iste. Ecce humanam habes voluntatem expressam. Vide iam rectum cor. Sed non quod ego volo, sed quod tu. Non veni, inquit, facere voluntatem meam: sed voluntatem eius qui misit me. Suam voluntatem dixit quam temporaliter homo factus acceperat, voluntatem verò eius qui eum misit, eam signat quam intemporaliter habuit æternus cum patre communem.

Quod autem patrem innocans (secundū Marcum) duplici nomine dicit abba pater, vtriusque populi illum & Iudaici, scilicet & gentilis deum ac saluatorem ostendit. Idem nāque abba quod & pater significat, sed Abba Hebraicum pater Græcum est & Latinum. Vt ergo vtrunque populum in eum crediturum & ab vtroque innocandum patrem esse doceat, vtraque lingua hunc primus ipse innocet. Flagitat autem auxilium patris vt nos exemplo illius informati vbi aduersa imminere senserimus, nos patrem deum. Hebræi abba innocantes, vna fidei & charitatis deuotione præsidium cœleste queramus.

Et venit ad discipulos suos & inuenit eos dormientes, & dicit Petro: Simon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecum? Ille qui prius dixerat: Etia si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquā scandalizabor, nūc tristitiæ magnitudine somnu vincere nō potest. Vigilate, inquit, & orate

Mar. 14.
Quo schē-
mate chri-
stus orat.
Matt. 26.

Ioan. 15.
Volunta-
tes duæ in
Christo.

Imminen-
tibus re-
bus a duer-
sis inuocā-
dum esse
deum.
Mar. 26.

ENARRATIO

Marth. 6.

Aliud est tentari, aliud induci in tentationem.

Matt. 26.

Colo. 3.

Matt. 26.

Orat. tertio.

ut non intretis in tentationem. Impossibile est (inquit Be da) humanam mentem non tentari. Vnde & in oratione dominica dicimus: Et ne nos inducas in tentationem, quā ferre non possumus, non tentationem penitus resutantes, sed vires sustinendi in tentationibus efflagitantes. Non ergo ait, Vigilate & orate ne tentemini, sed ne intretis in tentationem, hoc est, ne tentatio vos superet vltima, & intra suos castes retineat. Verbi gratia: Martyr qui pro confessione domini sanguinem fudit, tentatus quidem est, sed tentationis retribus non est ligatus. Qui autem negat, in plagas tentationis incurrit. Et adiecit:

¶ Spiritus quidē promptus est, caro autem infirma. Hoc aduersum temerarios dictum est, qui quicquid crediderint putant se posse consequi. Itaque quantum de ardore mentis confidimus, tantū de carnis fragilitate timeamus. Sed tamē iuxta apostolum, spiritu facta carnis mortificemus.

Iterum secundo abiit & orauit eundem sermonem, dicens: Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Et venit iterum & inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati. Solus orat pro omnibus, sicut & solus patitur pro vniuersis. Languesciebant autem, & opprimebantur apostolorum oculi, negatione vicina. Et relictis illis, iterum abiit, & orauit tertio, eundem sermonem dicens.

Circa quartum membrum primę partis (quod est Christi veri atque summi sacerdotis ad patrē mirandę pietatis oratio) aduertendum est hanc ab Ioanne euangelista dūtaxat diligenter & speciatim esse descriptam, tametsi ceteris euangelistis in genere cōmemoretur. Ait enim de ea Mattheus, quod tertio oraturus abiit. Lucas autem plus dicit. Ait enim: Et factus in agonia, prolixius orabat.

Quo loco Christus orauit.

¶ Sed sciendum est (ut ait Rupertus) quia non in illo cœnaculo in quo cœna facta fuerat, hanc orationem fudit. Nam superius euangelista ipsum inde egredientem significauit, videlicet vbi iam exacta magna parte sermonis, quom dixisset: iam non multa loquar vobiscum & cetera vsq; ibi. & sicut mandatū dedit mihi pater sic facio. Cōtinuū

PASSIONIS CHRISTI.

quod sic intulit. Surgite eamus hinc. Quō tamē tūc abierūt Ioan. 14. non dicit, sed luce clarius ex aliis accipimus Euangelistis, sic enim concorditer referunt (ut iam præmissum est) Et hymno dicto exierunt in montem Oliuaram. Illic orationem istam fuisse celebratam perspicuum est. Nam postquā illic exiit (inquit Marth.) venit Iesus cum illis in villam quę dicitur Gethsemani (ut iam dictum est) & dixit discipulis suis: Sedete hic donec vadā illuc, & orem, & assumpto Petro, & filiis Zebedæi coepit contristari & moestus esse. Et subinde: Et progressus, inquit, pusillum procidit in faciem suam, orans, & dicens: Mi pater, &c. Hoc idem & Marcus narrat. Lucas quoque egressum illū refert in montem Oliueti, & auctum a discipulis suis quantum iactus est lapidis positis genibus orasse, addens hoc quod iam dictum est, quia factus in agonia prolixius orauit: & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis. Itaque consonantibus cunctis hanc orationem sequentem dixit in monte Oliueti, præsentibus Petro & duobus filiis Zebedæi. Nam a ceteris discipulis auctus erat quantum iactus est lapidis. Aliis nanque sedere iussis, donec vadam, inquit, illuc & orem, postmodum Petro & filiis Zebedæi quos assumpserat sustinere ait hic & vigilate mecum. Et progressus non quantum iactus est lapidis, sed pusillum, procidit in faciem suā. Vnde non mirum est hanc Euangelistam filium Zebedæi prolixius eius scripsisse orationem, quum alij tam breuem scripserint: quia videlicet vadens ut oraret, hanc solum ex Euangelistis assumpsit, & hoc audiente orauit. Audiamus ergo quā coram domino patrē suo precem effuderit. Orat itaque magnus hic sacerdos cum clamore valido & lachrymis, exaudiendus utique pro sua reuerentia, orat inquam. ¶ Primum pro semetipso. Secundo, pro suis discipulis iam tunc in se credentibus. Tertio, pro omnibus in se vsque in finem seculi credituris.

Heb. 9.

¶ Pro se igitur, id est, pro suæ mortalis naturæ glorificatione qualiter orauerit aduerte. Subleuatis (inquit Euangelista) Iesus oculis in cœlum (quo scilicet orationis suæ dirigebat clamorem validum) dixit: Pater venit hora, scilicet magnæ tribulationis & angustię, in qua deficient sicut fumus dies mei, iuxta cōmunem cōditionem omnium

Christus p sua precatur humanitate. Ioan. 17.

ENARRATIO

mortalium, sed tu clarifica filium tuum, magna, scilicet resurrectionis claritate, ut filius tuus clarificet te præclaro, videlicet discipulorum suorum prædicatione, vel mortuorum resurrectione. Sequitur enim:

Roma. 3. ¶ Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam. Nomine omnis carnis Iudæi & Gentiles accipiuntur. Non enim Iudæorum deus tantum, imò & Gentium. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, id est, decreuisti illum super omnes Gentes esse regem atque saluatorem, ad dandam penitentiam & remissionem peccatorum: sic, inquit, attende, datumque tuum, siue propositum confirma rerum veritate, in eo videlicet, ut omne quod dedisti ei det eis vitam æternam, duplicem videlicet animarum & corporum resurrectionem. Quasi dicat: Clarifica iam actum, sicut clarificasti potestatem, ut faciat deinceps filius tuus illud propter quod homo factus est, id est, ut omnibus quos dedisti ei vitam det æternam.

¶ Promitte suam obedientiam patri offert, dicens: Ego te clarificavi super terram, opus consummaui quod dedisti mihi ut faciam. Clarificatus enim iam erat pater in filij cognitione, apud mentes eorum qui credebant quod hic talis à deo exierat, quem & confessi iam fuerant esse Christum filium dei viui. Mandatum tuum, inquit, o pater impleui factus homo mortalis, & nunc ad summum obedientie, scilicet ad mortem (in qua nunc agonisor) sponte perueni. Et mox subiungit: Et nunc clarifica me tu pater apud te ipsum, claritate quam habui priusquam mundus esset apud te. Quasi dicat: Et quoniam consummaui opus quod dedisti mihi, hunc clarifica me, id est, resuscita me. Clarifica, inquam, apud te constituendo, videlicet ad dexteram maiestatis tue in excelsis, eadem claritate quâ habui priusquam mundus esset, ut nihilominus adoretur ab angelis recens forma serui: sicut adorabatur ab angelis antiqua forma dei. In quo autem ipse clarificauerit patrem ostendit consequenter, dicens: Manifestaui nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Principium enim patet clarificationis horum hominum insititio est, per quos nomen patris oportebat innotescere orbi terrarum. Quos dedisti mihi de mundo. Hoc est, quos ad me traxisti electos

PASSIONIS CHRISTI.

electos de mundo. Quia non caro & sanguis reuelauit eis, Matth. 16 sed tu pater mi qui es in cælis.

¶ Secundo orat patrem pro suis iam dictis discipulis, dicens: Ego pro eis rogo. Præmiserat. Tui erant, & mihi eos dedisti. Et sermonem tuum seruauerunt, quia relictis omnibus me sequuti sunt, sic enim in lege (quæ nimirum dei sermo est) scribitur. Qui dixerint patri suo & matri suæ, nescio vos, & fratribus suis ignoro illos, & nescierunt filios suos: hi custodierunt eloquium tuum & pactum tuum seruauerunt, iudicia tua o Iacob, & legem tuam o Israel. Itaque discipulos patri in oratione commendans, allegat quod in eis patri fuerat acceptum, id est fidem, dicens: Nunc cognouerunt, quia omnia quæ dedisti mihi abs te sunt: quia verba quæ dedisti mihi dedi eis, & ipsi acceperunt, & cognouerunt verè quia à te exiui, & crediderunt quia tu me misisti. Quo patet quod mihi eos dedisti. Nisi enim tu mihi eos dedisses, nunquam cognouissent, sicut non cognouit perditus Iudas, cuius ab effectis palam omnibus est, quia non cum tu nihil dedisti, nec tui causa me sequutus est, sed quum non esset tuus, tuis per hypocrisis admixtus fuit, peccator & dolosus. Propterea nunquam hoc illi sapuit quod isti cognouerunt, videlicet quod omnia quæ dedisti mihi, id est, quæcunque feci opera, quæcunque dixi doctrinæ verba, abs te sunt, sed dixi mala in corde suo, cum eis sentiens qui dixerunt: In Beelzebub principe daemoniorum eiicit daemonia, & non est hic homo à deo.

¶ Præmissa igitur allegatione orationem prosequitur, dicens: Non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt. Ergo vix mundo gaudenti, orante & moriente pro suis, & in ara crucis se sacrificium offerente Christo filio dei, quia pro eis quos dedisti mihi, inquit, rogo, non pro mundo. Mundus enim, hic accipiuntur amatores mundi, tam diuersi ab eis pro quibus Christus rogat crucifixus, quàm diuersi erant apud deum Aegyptij à filiis Israel. Vix igitur tali mundo, quia quod rogar Christus verus dei agnus nihil illi profuit, quo minus cum rege suo principe tenebrarum diabolo, citius in profundum inferni demergatur, solum illis quos pater filio dedit per crucem & sanguinem euadentibus.

Secundo pro discipulis suis precatur. Deut. 32.

Iudam nō cognouisse Christū fuisse filiū dei.

Luc. 11.

ENARRATIO

¶ Quid autem pro suis roget consequenter aperit, dicens: Pater sancte serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, ut sint vnum sicut & nos. Summam necessarii postulatio- nis breuiter est eloquutus, dicendo: Ut sint vnum sicut & nos, quod quam sit magnum & optabile, à similitudine ipsius & patris colligamus, quia dixit, sicut & nos. Quid autem est vnum esse, nisi semper idem esse, & sine permuta- tione immutabiliter permanere? Sic planè vnum est deus, pater & filius & spiritus sanctus. Vnde & dicit ad Moysen: Ego sum qui sum. Et vnde rursus per Prophetam dicitur: Caeli peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vesti- mentum veterascunt. Et sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur: tu autè idem ipse es, & anni tui non deficiunt. Homo autem postquam à paradisi amoenitate deiectus est ob peccatum, vbi modo suo vnum esse poterat, iam vnum non est, qui quasi flos egreditur & conteritur & fugit: velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet. Ergo vnum esse desit, & in hoc dei (qui semper vnum & idem est) perdidit similitudinem. Dei autem filius qui hac moriturus nunc loquitur, idcirco nunc moritur ut ad vnum, id est, ad æternitatis stabilitatè homo reformetur, ut motuus in anima, & moriens quoque in corpore, beata vtrius- que resurrectione reparetur, & nullis deinceps subiaceat casibus, nullis mutationibus perturbetur.

¶ Et notanda est verbi proprietates dum dicit: Serna. Seruari nanque propriè dicuntur, qui capti in bello, quum iure belli possint occidi, victoris miseratione vita donantur. Sic nimirum cum isto mundo dei inimico iuste dam- nandi fuimus, sed victores dei gratia dimissi seruamur. Vnde & iuxta rei veritatem serui sumus, licet per abundan- tiam gratiæ, filij nominemur & simus. Nec tamen ait, ut sint vnum quod nos sumus, æqualitatem dei nobis postu- lans, sed similitudinem sicut, inquit, & nos. Quod idem beatus Ioannes non ait æquales, sed scimus, inquit, quia quum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et adiecit:

¶ Quia essem cum eis, ego seruabam eos in nomine tuo, & modum subdit: Quos dedisti mihi custodiui, & nemo perit ex eis, nisi filius perditionis. Quod per eius pre- sentiam

PASSIONIS CHRISTI.

17

etiam seruati & custoditi fuerint, satis ex eo liquet, quia mox ut ab eis auferri cepit, maximus eorum Petrus negauit. Deinceps ò pater serua eos, inquit, in nomine tuo, ut for- tes facti & per omnia mundi pericula perseverantes, ad hoc perueniant quo similiter ut nos vnum sint.

¶ Rursus autè allegat pro eis apud patrem quòd propter ipsum mundo sint exosi, dicens: Ego dedi eis sermonem verbum dei, & mundus eos odio habuit: quia non sunt de mun- do, sicut ego nò sum de mundo. quasi dicat: Summa discer- minis eorum, propter quod & pro eis rogo, causa ista est, quia ego dedi eis sermonem tuum, id est, hereditarium post mo- reliqui eis predicandæ veritatis officium. Propter hoc mû- dus eos odio habuit & persequitur, quia non loquuntur ei placencia sicut nec ego, qui propter hoc extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filiis matris meæ. Non tamen peto, ut iam depositis corporibus liberi, aut in mo- dum Helix & Enoch translati exeant de hoc mundo, quia nò rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serues eos à malo. Si enim de mundo tollerentur, quomodo, vel per quos in omnem terram, & in fines orbis terræ sermo tuus exiret? Non igitur expedit ut tollas eos de mundo, sed ut serues eos à malo, id est, peccato. Solum enim peccatum malum, Solu pec- catu malu. quia creaturæ rationali præter peccatum nihil nocere po- test. Quomodo autè eos seruati, & in mundo illos dimitti velis, subdit, dicens: Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est: Sicut tu me misisti in mundum, & ego misi eos in mundum. quasi dicat: Hoc est quod pro eis rogo, ut in veritate sanctificentur, & in mundum mittantur, sicut ego sum missus, id est, sicut ego veni persequutionem passurus, sic eant, & ipsi persequutionem passuri.

¶ Quid autem est sanctificari in veritate, nisi verè insi- stenti per fidem in Christi sanguine? Quod utique ad dis- ferentiam illarum dicitur sanctificationis quæ scriptæ fue- rant in lege Moyse, quæ non ipsa veritas, sed umbra erant futuræ veritatis & veræ sanctificationis, qua nunc in Chri- sti sanguine peccata mundi tolluntur. Huius autè sanctifi- cationis causa efficiens est sermo tuus, qui est veritas, qui nimirum sermo verbum est, quod caro factum est. In hoc Ioan. 1. sermone quicumque baptizantur, in veritate sanctificantur,

ENARRATIO

Quia igitur in hoc sermone crediderunt, verè sanctificatos
 nō rogo vt tollas eos de mundo, sed sic mitte eos in mun-
 dum, sicut tu me misisti in mundum, scilicet ad sufferentiā
 passionū perhibēdo testimoniū veritati. Sequitur: Ego pro
 eis sanctifico meipsum, vt & ipsi sint sanctificati in verita-
 te. Non aliud dixisse potādu est, quā si dixisset ego pro
 eis sacrifico, vel sacrificium offero meipsum. Ipse enim &
 pontifex & sacrificiū est, qui per propriū sanguinē introi-
 uit semel in sancta aeterna redemptione inuenta. Amplius
 autem & magis propriē rem tetigit, dicendo, sanctifico,
 quā si dixisset sacrifico. Quia quū dicit sanctifico sordi-
 dum se fuisse innuit. Dicēdo quoque pro eis, non suis, sed
 alienis sordibus se sorduisse planē diffinit. Quod & sa-
 patenter exprimens quū dixisset: Omnes nos quasi oues
 errauimus, vniūquisque in viā suā declinauit: statim intul-
 lit. Et dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum.
 Et Zacharias ait: Et Iesus indutus erat vestibus sordidis,
 & Satā stabat à dextris eius vt aduersaretur ei. Igitur quia
 secundum se sanctus, imò sanctus sanctorum erat, quippe
 qui spiritu sancto cooperante conceptus fuerat, & quia in
 omni vita sua non peccatum fecit, nec inuentus est dolus
 in ore eius: sed secundum iniquitates omnium nostrū quas
 deus in eo posuerat vestibus sordidis indutus erat agnus
 dei, rectē dixit: sanctifico meipsum signāter addendo pro
 eis, vt & ipsi sint sanctificati in veritate, non in vmbra, vel
 figura, sed in vera peccatorū remissione, vt sanguis meus
 qui per spiritum sanctum memetipsum offero immacula-
 tum deo, emundet conscientiam eorum ab operibus mor-
 tuis ad seruendum deo viuenti.

¶ Tertio orat summus & verus sacerdos Christus pro om-
 nibus vsque in finem seculi in ipsum credituris, dicens:
 Non pro his autem rogo tantum, sed & pro eis qui credi-
 turi sunt per verbum eorum in me, vt omnes vnum sint. Sen-
 sus est: Non tantum pro istis quos dedisti mihi rogo vel
 meipsum sanctifico, sed & pro illis omnibus, qui per ver-
 bum eorū credituri sunt in me, vt siue Iudei sint, siue gen-
 tiles, omnes vnum sint, & non sit eorū distinctio apud te.
 Vt sint vnum, nec addidit sicut & nos vnum sumus, quia

PASSIONIS CHRISTI.

ad hoc tendit Christus dominus pax nostra vt faciat vtra-
 que vnu, & duos cōdat in semetipso, videlicet, vt Iudeo-
 rum & gentiliū nulla sit distinctio, sed duos cōdat in se-
 metipso in vnu nouum hominē faciens pacem, vt ambos
 reconciliet in vno corpore deo, per crucem interficiens
 inimicitias in semetipso, vt per ipsum habeamus accessum
 ambo in vno spiritu ad patrem. Promde cum dixisset, vt
 omnes vnum sint, miram continuo similitudinem inter-
 posuit dicendo, sicut tu pater in me & ego in te, vt parēter
 agnoscas, quia sicut pater & filius nō duo dii, sed vnus est
 deus, ita gentilis & Iudæus in Christū iam credentes, non
 duo populi, sed vnus est populus. Vnde & sequitur: Vt di-
 lectio qua me dilexisti, in ipsis sit, & ego in ipsis. Hæc di-
 lectio qua & filius patrem, & filium diligis pater plane &
 indubitāter spiritus sanctus est. Itaque quū dicit: Vt di-
 lectio qua me dilexisti in ipsis sit, idem est, ac si dicat, vt spi-
 ritus sanctus paracletus ad ipsos veniat, eosque omnem e-
 doceat veritatē, qui quū in ipsis fuerit, ego quoque habitē in
 cordibus eorū per fidem, & per hunc dilectionis spiritum.
 ¶ Hæc pontifex summus, propitiator ipse & propitiato-
 riū, sacerdos & hostia, pro nobis orant, & vultus eius non
 sunt amplius in diuersa mutati. Nō enim cessantibus ver-
 bis, validus cordis sui clamor eoqueuit: quum potius ver-
 bis illis tantū significauerit qua intentione vel causa susti-
 nere protinus habeat vincula, probra, alapas, spūta, flagel-
 la, spineā coronā, crucem, fellis & aceti poculū, per omnia
 tacens, & non aperiens os suū. Cur enim dum hæc oraret
 factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in
 terram (vt dictū est) nisi vt ostenderet orationē ipsam quā
 cum eiusmodi sudore fundebat ad patre causam cōtinere, sodante
 pro qua mox in cruce totum sanguinē suum erat effusus?
 Porro qualiter affectus hæc orauerit, Lucas patefacit, di-
 cēdo: Et factus in agonia proluxit orabat. Quod exponens
 Beda venerabilis ait: Quid pro se iste quū agonia pete-
 ret, qui in terris positus, celestia cum potestate tribuebat?
 Sed appropinquante morte, nostræ mentis in se certamen
 expresse, qui vim quandam terroris ac formidinis pati-
 mur, quā per solutionē carnis æterno iudicio propinqua-
 mus. Neque enim tūc cuiuslibet anima immerito terretur,

Ephē. 2.
 Spiritus
 sanctus
 mutua pa-
 tris & filij
 dilectio
 est.
 1. Reg. 1.
 Cur præ-
 missa orās
 sanguinē
 Christus.

ENARRATIO

quando post pusillum hoc inuenit, quod in æternum mutare non possit.

¶ Et factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Super quo idem Beda: Nemo, inquit, sudorem hunc infirmitati deputet, quia & contra naturam est sudare sanguinem. Neque ad heresim infirmitatis pertinere villo modo poterit, quod aduersus heresim phantasma mentientem proficit per sudorem sanguinis ad corporis veritatem: sed potius intelligat per irrigatā sacratamque eius sanguine terrā, non sibi qui nouerat, sed nobis aperte declaratum quodd effectum iam precis suæ obtineret, ut videlicet fidem discipulorum quam terrena adhuc fragilitas arguebat, suo sanguine purgaret, & quicquid illa scandali de eius morte pertulisset, hoc ipse totum moriendo deleteret: imò vniuersum late terrarum orbem peccatis mortuū, sua morte innoxia cœlestem resuscitaret ad vitam.

Luc. 22. ¶ Apparuit autem illi, (in agonia videlicet sic oranti) angelus de cœlo confortans eum. Alii legimus, quia angeli accesserunt & ministrabant ei. In documentum ergo vtri-

Matth. 4. usque naturæ, & angeli ei ministrasse, & cum angelis confortasse describitur: quoniam qui dominus ante secula exiit, homo factus est in fine seculorum. Qui & priusquam per resurrectionis exaltaretur gloriā, diuinitate super angelos fuit, sed tamen ab angelis (ut scriptum est) humanitate minoratus, ex qua & morti subiacuit. At postquam mortem resurgendo calcauit, humanitatem suam etiam maiestatis archangelorum superposuit. Ne tamen ex hoc quisquam infirmum fuisse dominū adfirmet, cui opus fuerit angeli confortantis auxilio, meminerit creatorem angelorum, creaturæ suæ non eguisse præsidio. Quippe qui si vellet duodecim millia legionum de cœlis angelorum deduceret. Tum deinde necessario eo modo eum confortatum quo & tristem esse. Nam si nobis tristis est, id est, propter nos tristis est, necesse est ut & propter nos confortatus sit & nobis.

Matth. 26. Exemplo Christi orantis qualiter oramus. Siquidem primo à discipulis suis localiter separatus insinuat, ut in oratione ab omni re transitoria separati, mento deo soli inhereamus quod utique est spiritualiter

¶ Docet autem nos hac sua oratione dominus qualiter & ipsi oremus. Siquidem primo à discipulis suis localiter separatus insinuat, ut in oratione ab omni re transitoria separati, mento deo soli inhereamus quod utique est spiritualiter

PASSIONIS CHRISTI.

19

tualiter introire cubiculum suum, & clauso ostio orare patrem in abscondito. Secundo, ut orantes nosmetipsos valde (ut par est) humiliemus, quia ipse progressus pusillum, prociuit in faciem suam orans. Quo schemate non orant qui ceteris in oratione procumbentibus, in dei templo pompaticè deambulant. Tercio docet, ut orantes perseueremus. Ipse enim non exauditus à patre, ut perseuerantiā nobis commendaret, orationē ter repetiuit, qui & ipse pernoctās esse solebat in oratione me. Quarto ut attentā mente oremus, ne & de nobis ipse dicat: Populus hic labus me honorat, cor autem eorū longe est à me. Attentionē ipsius in oratione probat lachrymæ, probat clamor, probat & sanguineus sudor in terrā vsque à suo sacro corpore decurrens. Creditur enim nunquam sine lachrymis patrē pro nobis interpellasse, iuxta quod de ipso per Apostolum dicitur: Cum clamore valido & lachrymis se offerens, exauditus est pro sua reuerētia. Nos autem orantes, nec propriæ orationi nonnunquam intendimus, nec deo, à quo tamen volumus exaudiri, nos ipsos non audientes. Quinto docet, ut orantes vota nostrā diuinæ beneplacito voluntatis subiiciamus, dicēs: Veruntamen non mea voluntas, sed tua fiat.

¶ Itaque ad studiū orationis exemplo suo nos dominus inducit. Si enim orat iudex, multo magis debet orare reus. Si orat medicus, multo magis infirmus. Si orat misericordia, magis orare debet miseria. Si orat charitas, nonne orabit iniquitas? Ut autē nemo sibi sat esse putet, quia pro nobis omnibus Christus orauit, etiam ipsos pro quibus orauit sedulo monet orationum suarum vigilando & orando debere esse participes, dicēs: Sustinete hic & vigilate mecum. Languescabant autem inter hæc & opprimebantur apostolorum oculi negatione vicina. Et venit tertio, & ait illis: Dormite iam & requiescite, sufficit, venit hora. Ecce tradetur filius hominis in manus peccatorū. Surgite, eamus. Ecce qui me tradet prope est. Vbi intelligendum est postquā eis dixisset, dormite iam & requiescite, filius domini aliquantum, ut hoc fieret quod permiserat, & post hoc tandē intulisset: Ecce venit hora, de qua prius per Ioā. dicitur: Nemo misit in eum manus, quia nondum venerat hora eius. Et intulit: Sufficit, videlicet quod iam requie-

Luc. 6.
Mat. 7.
Esa. 26.

Heb. 6.

Pronobis
ipsis nos
orare de-
bere.

Matth. 26
Mar. 14.

Ioan. 7.

ENARRATIO

nistis. Surgite, eamus. Postquā tertio orauerat (inquit Be-
da) & apostolorū timorē sequente penitentiā impetrauerat
corrigendū, securus de passione sua, pergit ad persecu-
tores, & ultro se interficiendum præbet: dicitq; discipulis
suis: Surgite, eamus, Ecce qui me tradet prope est. Nō in-
ueniat nos quasi timētes & detrectantes, ultro pergamus
ad mortē. Nimirū & Christi passuri confidentiā videant.

Ioan. 18.

Circa quintū primæ partis membrum, quod vide-
licet est impiæ traditionis per proditorē execu-
tio. Primo notandus est traditionis locus, de quo
Ioannes scribit, dicēs: Egressus est Iesus cum dis-
cipulis suis trās torrentē Cedron, vbi erat hortus, in quē
introiuit ipse & discipuli eius. Exierat iam à cornaculo in
montē Oliveti oraturus (vt dictū est) sed quum iam hora
sux captionis adesset, reuersus est cum illis tribus quos se-
cum assumpserat apostolis per locum Gethsemani, quo re-
liqui sedebāt, trans torrentē Cedron, reapproximās ciui-
tati, vt aduersariis sponte occurreret. Vbi erat, inquit, hor-
tus, in quē introiuit ipse & discipuli eius. Et pulchre quidē
voluit secundus Adā in horto obediēs inueniri, quia pri-
mus Adam in horto, id est, paradiso (quod interpretatur
hortus) inobediēs inuēctus, imō à serpente circumuēctus est.

Cur i hor-
to cōpre-
hendi vo-
luit.
Iudas &
diabolus
compatan-
tur.

Gen. 3.

¶ Sequitur: Sciebat autem & Iudas qui tradebat eum lo-
cum, quia frequenter Iesus conuenerat illuc cum discipu-
lis suis. Sciebat, inquit, Iudas, rerum cognitione pessime
abutens, & malitiōsæ scientiæ vasculū, tanto nequior cun-
ctis hominibus, quanto serpens callidior cunctis animan-
tibus, & ob hoc opportunius homicidæ diaboli facellieus,
sicut serpens eidem diabolo ad decipiendū primum ho-
minem competētius extitit diuersorium. Sicut enim tunc
serpente vsus est ad occidendū in anima terrenum ho-
minem, sic nunc isto traditorē utebatur idem Satanas ad
occidendū in corpore hunc cœlestem & nouum homi-
nem, qui idcirco in hortum introiuit, quia voluntarius ac-
cedebat ad passionem, idcirco inquam illuc accedebat vbi
ab executoribus citius inueniretur.

Ioan. 18.

¶ Sequitur: Iudas ergo quum accepisset cohortē, & à prin-
cipibus & pharisæis ministros, venit illuc cum laternis
& facibus

PASSIONIS CHRISTI. 20

& facibus & armis. Vbi Rupertus, Cohors trecentis viris
impletur. Vnde non ait, quum accepisset cohortem & mi-
nistros à principibus & pharisæis, sed ait, quum accepisset
cohortem, & à principibus & pharisæis ministros. Co-
hors quippe & legio siue tribuni, non Iudaicæ turbae, sed
Romanæ militiæ nomina sunt. Quam videlicet cohortem,
non à principibus & pharisæis à Præside Romanæ
potestatis Pontio Pilato Iudas accepit, ministros suos ad-
iungentibus principibus sacerdotum & pharisæis, vt si
qui ex populo motu illo per noctem exciti, dominum de-
fendere vellent, tam nomine Romano, quā vtraque ma-
nu armata deterrerentur.

Iudas co-
hortem ac-
cepit à præ-
sede, non à
Iudæis.

¶ Ita gladium euaginauerunt peccatores & intenderunt
arcum suum. Merito igitur retributum est illis vt gladius
eorum intraret in corda ipsorum, & arcus eorum confringeretur.
Intrare, inquam, gladius in corda ipsorum, ita vt
pro vna cohorte Romana quam aduersus dominum & re-
gem suum armatam condoxerunt, immensum Romanæ
fortitudinis aduersus rebellionem suam cōmouerent ex-
ercitum. Et quia cum laternis & facibus & armis exis-
tunt noctu tanquam ad latronem, idcirco lucerna dei, lu-
cerna legis & prophetarum, qua illustrati fuerant pa-
tres eorum, cadat de manibus ipsorum, sicut scriptum est:
Obscurentur oculi eorum ne videant, & sub eisdem armis
cum quibus exierunt noctu, semper incuruetur dorsum eo-
rum. Porro traditionis modum consequenter explicat
Euangelista dicens:

Lucerna
dei Iudæis
extincta.

¶ Iesus itaque sciens omnia quæ ventura erant super eum
processit, & dicit eis: Quem queritis? Hoc pro laude spō-
tanæ charitatis & voluntariæ passionis, Euang. posuit,
quia quum sciret omnia quæ ventura erant super se, in hor-
tum illum in locum talem quem sciebat Iudas, introiuit,
valentibusque aduersariis (ne vnum querentes mul-
tos per indiscretum tumultum tenerent) sponte occurrens
dixit eis: Quem queritis? Responderunt ei: Iesum Naza-
renum. Dicit eis Iesus, Ego sum: Stabat autē & Iudas qui
tradebat eum eis ipsis. Vt ergo dixit eis: Ego sum, abierunt
retrosum & ceciderunt in terram. Quid mirum si ad hanc
vocē qua dixit, ego sum, abierunt retrosum, & ceciderunt

Cur pro-
cessit eis
obuiam.

ENARRATIO

in terram hi qui non sunt? Hoc nempe secundum diuinitatem suam quæ vere est, dixit, ego sum. Quod verbu substantium verissime de seipso protestatur ille solus qui ad Moysen dicit: Ego sum, qui sum. Et quanuis cum laternis & facibus & armis nullatenus essentiam diuinitatis quærent, opportune tamen respōdit deus de templo corporis sui dicēs: Ego sum, videlicet nō ad ipsorum intentionem, sed ad suū nomen respiciens. Interrogati enim quid quærent, responderent. Iesum Nazarenum. Sed hoc quid est nisi saluator sanctus? Esse autem saluatorem sanctum, non ex natura humana, sed ex virtute diuina pendet. Vnde enim saluator noster est, nisi ex eo quod non homo tantu, sed etiam deus est. Itaque diuinitatis suæ vocem certa intentione prolatam, mox ab effectu cognouerunt, hanc sustinere non valentes. Mox quippe abeuntes retrorsum, ceciderunt in terram, ceciderunt, inquam, cum illo qui stabat cum ipsis diabolo Iuda traditore & malitiæ signifero, qui Satanam ferens in pectore, signum pacis ore præferebat.

¶ Hac autem de causa Christus quum agnus esset protinus immolandus, iam sicut leo modicum irrugit, dum dicendo ego sum, tam leuiter tantam armatam lanistaru turbam ad terram deiecit, vt videlicet essent inexcusabiles & ne nescirent quia Iesus Nazarenus quem quærebant, est qui est, reuelata est illis ira dei quam expectare habent, quia non timent. Reuelata inquam fortitudo vturi ad iudicium vindictis, quia si hoc facere poterat moriturus, multo magis tunc immortaliter regnaturus super eosdem inimicos suos confortabitur. Hoc manifestum factum est in illis & experimento perrepta est sempiterna virtus eius, & diuinitas, ita vt sint inexcusabiles, quia quum hoc modo cognouissent dicentem: ego sum, non sicut eum qui vero est glorificauerunt, sed comprehenderunt, sed hanc runt, sed contumeliis affecerunt, & occiderunt. Sed omnium illorum Iudas sceleratissimus, quia stetit cum ipsis, imò & cecidit cū illis, & non expauit cor eius, sed secundum duritiam suam & impenitentem cor, thesaurizauit sibi irā in die iræ & reuelationis iusti iudicii dei.

¶ Itaque vt essent inexcusabiles dixit eis: Ego sum. Sed forte

Cur eos
verbo
Christus
prostrauit

Rom. 1.

Iniquitas
Iudæ.
Rom. 1.

PASSIONIS CHRISTI. 21

forte parum erat semel dixisse, proinde adhuc interrogandi erant, & iterum dicendum erat hoc ipsum, ne forte non intellexissent. Iterum ergo interrogat eos. Quem queritis? Illi autem dixerunt. Iesum Nazarenum. Respondit Iesus. Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me queritis finite hos abire. Iterum, inquit, interrogati procaciter vt ante respondetis? Iesum Nazarenum, quo audito cadētes experti estis qui sum, ergo si adhuc me queritis, & sic percussi nō doluistis, me quidem comprehendite, sed finite hos abire. Poterat vtique nihilominus efficaciter dicere, finite me abire & habitatorē Iudæ Satana cū satellitibus suis & armis, sempiternis vinculis alligare, sed oportebat vt patere tur, oportebat iridē vt hi quos pater sibi dederat, seruarent. ¶ Quare autem illi curæ fuerit, vt finerentur hos abire Euangelista subsecutus exposuit. Vt sermo Iesu impleatur quem dixit, quia quos dedisti mihi non perdidisti ex eis quenquam. Hunc sermonem superius in oratione ad patrem dixit, de futuro quasi de præterito loquens. Quod dedisti mihi custodiui, & nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis, vt scriptura impleatur. Si enim comprehensi timore mortis negarēt, quod vtique fieret (imbecilles quippe adhuc erant sicut in Petro negante manifestum factū est) si, inquam, negarent, & negantes tamen interficerent in illo inconsiderato tumultu proculdubio perderētur. Quod si in confessione Christi necarētur etiam sic quodammodo perderentur qui minime ad illud propter quod fuerāt electi peruenire finerentur. Vt quid enim electi fuerāt nisi vt testimonium resurrectionis virtute magna per totum mundum redderent, & ita complerent scripturam dicentem: In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terrę verba eorum? Nam & paulo ante dixerat eis: Nō vos me elegistis sed ego elegi vos, & posui vos vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat.

¶ Dederat autem traditor eis signum, dicens: Quemcumque osculatus fuero ipse est, tenete eum & ducite caute. si ne elaboratur vt antea quum hunc Iudæ in templo volebant lapidare, quem tamen (si voluisset) non modo non cōprehendere, sed nec videre potuissent. Proinde qui hūc frequenter in templo & in turba conspexerant iam sponte

Christus
sefe Iudæis
permittit.

Oportebat vt discipuli seruarentur.

Matt. 14.
Impie ita
ditionis
Ioan. 2.

ENARRATIO

- occurrentem non agnoscebant. Nam interrogati quem quærent, nequaquam dicunt, te quærimus, sed Iesum Nazarenum, te nescientes qui sis. Potuit enim eos suæ diuinitatis potentia (quod etiam fecisse creditur) apertis oculis videntes, priuare iudicio, quo modo quoddam Sodomitas domum Loth nefandæ turpitudinis causâ irrumperet contententes, angeli percusserunt, quâ plaga & exercitum regis Syriæ ad comprehendendum Eliseum prophetâ destinatum exeatum fuisse & ductos in Samariam nescientes quo irent, libri Regum prodit Historia. Vnde etiam Origenes ait, Venit talis traditio ad nos, quod in Christo dogma, vna secundum quam notus erat omnibus, alia secundum quam apparuit in Thabor, sicut de manna legitur, quod habebat saporem in diuersis secundum eorum diuersa merita differentem. Hinc etiam B. Hieronymus. asserit Christum in alia effigie se illis ostendisse quos factus est suis oculis flagello negociantes eiecit de templo.
- ¶** Quum ergo nec isti dominum cognoscerent, Iudam ducem suum præuim respiciebant (is enim dominum & visu cognoscebat & auditu) signum notum expectantes. Qui quum venisset, statim accedens ad eum ait, Aue Rabbi. Et osculatus est eum. Impudens certe & scelerata confidentia magistrum eum vocare & osculum ei ingerere præsumens quem tradebat. Suscepit autem dominus osculum traditoris, non quo simulare nos doceat, sed ne proditorem fugere videatur, simul & illud Dauidicum complens. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus. Dixit autem ei, Iuda osculo filium hominis tradis? Filius, inquit, hominis tradis, quia caro, non diuinitas comprehenditur. Illud tamen plus confueat ingratum, quod eum tradiderit qui quum esset filius dei, propter nos filios hominis esse dignatus esset. Et quasi dicat. Propter te suscepi ingratis quod tradis. Interrogatiue autem pronuncians esse patamur, quasi amantis affectu corripiat proditorem. Iuda osculo filium hominis tradis? Hoc est, Amoris pignore lethale vulnus insigis, & charitatis officio sanguinem fundis, & pacis instrumento mortem irrogas, seruus dominus, discipulus prodis magistrum? Cui etiam familiaris conuiuius consuetudinem commemoratur, ut vel sic eorum emolli-
- Gene. 19.** occurrentem non agnoscebant. Nam interrogati quem quærent, nequaquam dicunt, te quærimus, sed Iesum Nazarenum, te nescientes qui sis. Potuit enim eos suæ diuinitatis potentia (quod etiam fecisse creditur) apertis oculis videntes, priuare iudicio, quo modo quoddam Sodomitas domum Loth nefandæ turpitudinis causâ irrumperet contententes, angeli percusserunt, quâ plaga & exercitum regis Syriæ ad comprehendendum Eliseum prophetâ destinatum exeatum fuisse & ductos in Samariam nescientes quo irent, libri Regum prodit Historia. Vnde etiam Origenes ait, Venit talis traditio ad nos, quod in Christo dogma, vna secundum quam notus erat omnibus, alia secundum quam apparuit in Thabor, sicut de manna legitur, quod habebat saporem in diuersis secundum eorum diuersa merita differentem. Hinc etiam B. Hieronymus. asserit Christum in alia effigie se illis ostendisse quos factus est suis oculis flagello negociantes eiecit de templo.
- 4. Reg. 6.** Christum in alia effigie se illis ostendisse quos factus est suis oculis flagello negociantes eiecit de templo.
- Sapien. 16.** Hieronymus. asserit Christum in alia effigie se illis ostendisse quos factus est suis oculis flagello negociantes eiecit de templo.
- Ioan. 2.** Quum ergo nec isti dominum cognoscerent, Iudam ducem suum præuim respiciebant (is enim dominum & visu cognoscebat & auditu) signum notum expectantes. Qui quum venisset, statim accedens ad eum ait, Aue Rabbi. Et osculatus est eum. Impudens certe & scelerata confidentia magistrum eum vocare & osculum ei ingerere præsumens quem tradebat. Suscepit autem dominus osculum traditoris, non quo simulare nos doceat, sed ne proditorem fugere videatur, simul & illud Dauidicum complens. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus. Dixit autem ei, Iuda osculo filium hominis tradis? Filius, inquit, hominis tradis, quia caro, non diuinitas comprehenditur. Illud tamen plus confueat ingratum, quod eum tradiderit qui quum esset filius dei, propter nos filios hominis esse dignatus esset. Et quasi dicat. Propter te suscepi ingratis quod tradis. Interrogatiue autem pronuncians esse patamur, quasi amantis affectu corripiat proditorem. Iuda osculo filium hominis tradis? Hoc est, Amoris pignore lethale vulnus insigis, & charitatis officio sanguinem fundis, & pacis instrumento mortem irrogas, seruus dominus, discipulus prodis magistrum? Cui etiam familiaris conuiuius consuetudinem commemoratur, ut vel sic eorum emolli-
- Mar. 14.** Iudas impudens.
- Luc. 22.** Familia-rem conuiuium Iudas de conuiuium morat.

PASSIONIS CHRISTI.

22

emolliretur ad poenitentiam dicit, Amice ad quid venisti? quasi dicat: Hoccine est amici munus, tradere amicū? Prospiciendum tibi erat ad quid venisti, & quem sis exitū hęc tua proditio sortitura. Nam certe malo tuo huc venisti.

¶ Videntes autem hi qui circa ipsum erant quod futurū erat, dixerunt ei: Domine si percutimus in gladio? Et per-

Luc. 22. cussit vnus ex illis seruum principis sacerdotum, & amputauit auriculam eius dexterā. Petrus hoc fecit ut perhibet Ioannes, dicens: Simon ergo Petrus habens gladium edu-

Ioan. 18. xit eum, & percussit seroum pontificis, & amputauit auriculā eius. Erat autē nomen serui Malchus. Fecit hoc Petrus gladio eodem ardore quo cætera fecerat. Sciebat enim quod modo percussit Phinees ponendo sacrilegos mercedem iustitiæ & sacerdotij perennis acceperat. Ergo domini responsionem Num. 25. ad interrogata dicentium, domine si percutimus in gladio Petrus non expectauit. Porro gladium eiusmodi educens & percutiens necdum bene aduerterat quo vteretur gladio dominus iste fortis & potens, vel de quo gladio supra secundum Lucam dixisset, sed nunc qui habet saeculum tollat similiter & peram, & qui non habet, vendat tunicam suam & emat gladium: nondum, inquam, ipse vel alij qui responderunt ad hæc: Domine ecce gladij duo hic, satis cognouerant gladium verbi dei, vtitatum in lege & prophetis & psalmis. Quem videlicet gladium is qui non habet, vendita tunica emere debet. Quia profecto tempore persecutionis quāto quisque à facultatibus sæculi magis nudus est, tanto ad prædicandū dei verbum fortior atque promptior est, seq̃: exuendo rebus mundi, melius accingit gladio fortitudinis. Petrus autem qui carnaliter intellexerat illud quod de comparando gladio dominus fuerat loquutus secundum scripturam loquens, & illum commendans gladium, de quo in lege scriptum est, & gladius meus deuorabit carnes, percudere gladio prohibetur dicente do-

Dente. 32. mino.

¶ Conuertere gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi pater nō bibam illum? Quia ergo Petrus im-

Gladio fo- portunum & iniustum gladium eduxerat, & percussit nō rite Petrus legitime, conuertere ait dux & magister iusti prælij, gladium prohibe-

tū, non meū, in vaginam. Porro eundē Petri sensum quo-

ENARRATIO

Matt. 16.

dudum dixerat idem Petrus, absit à te domine non fiet (quia passurum se prænunciauerat) eundem, inquam, sensum nunc in gladio sauientem increpat, dicens: Calicem quem dedit mihi pater non bibam illum? Sanè passionis calicem dedit illi pater, quia videlicet non hominum arbitrio, sed patris præcepto passus est. Dedit hunc illi ut pater, non ut iudex, id est amore, non ira, voluntate, non necessitate, gratia, non vindicta. Adiecit etiam inconcesso ventibus gladio pœnam denunciâs, prout Matthæus refert dicens:

Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt.

¶ Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Non culpât eos qui non sine causa gladium portant, qui sibi concessum gladium quum opportunū est exercent, sed eos qui à superiore legitimū iustitiæ gladium non commissum, ipsi arripuerint, qui nimirum propter hoc gladio feriri merentur. Et subsecutus adiunxit, An putas quia nō possum rogare patrem meū, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones angelorum? quasi dicat, Errat Petre, si me putas egere auxilio duodecim apostolorum quum mihi (si velim) præsto sint, officium exhibituræ duodecim legiones angelorum. Addit autem Lucas, dicens: Et quum retigisset auriculam eius (nimirum dominus Iesus) sanauit eum. Nunquam pietatis suæ dominus obliuiscitur, qui etiam hostes suos non patitur vulnerari. Illi iusto & innocuo mortē inferunt, ipse persecutorum vulnera sanat. Mysticè docens, & ipsos si cōuertantur posse sanari, qui in suæ mortis consensione sunt vulnerati. Sequitur:

Ioan. 18.

¶ Cohors ergo & tribunus, & ministri Iudæorum comprehenderunt Iesum & ligauerunt eum. Ergo quia non poterat transire calix quem dederat pater, nisi obediens filius biberet illum, comprehenderunt, inquit, Iesum, videlicet quomodo tenebræ potuerunt quæ nunquam lucem comprehenderunt. Comprenderunt, inquam, & ligauerunt, quia sola hæc erat potestas tenebrarum, ut comprehenderent ad ligandum, quem comprehendere non merebantur ad intelligendum. Comprenderunt & ligauerunt. O nimis horrenda temeritas peccatorum.

Iudæi merito reprobati.

¶ Ergo cum lictores isti qui salutem & misericordiam ligauerunt, quum inquam isti fortes phrenetici, qui medicū sic arcta-

PASSIONIS CHRISTI.

23

sic arctauerunt, ululantes & lugentes mirantur quod hostes sibi locum & gentem tulerint: verbi gratia, quum dicunt secūdum Esaiam: Vbi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui? Vbi est qui posuit in medio eius spiritum sancti sui, qui eduxit ad dexteram Moysen in brachio maiestatis suæ? Respondeat illis, vtrumque maiestatis suæ brachium esse ligatum, & idcirco nullum se præbiturum auxilium. Et quia liberatoris sui manus, non solum ligauerunt, sed etiam clauis cōfixerunt, quum item plorantes legunt: Clauis sancta tua facta est deserta Sion, deserta facta est Hierusalē, desolata domus sanctificationis nostræ & gloriæ nostræ, vbi laudauerunt te patres nostri. Nunquid super his cōtinebis te domine? respondeat, oportere continere se manus suas. Expandi enim, inquit, manus meas ad populum incredulum. Cæterum nobis qui credimus manus illæ sic ligatæ, vel expansæ in cruce plus operatæ sunt, quia videlicet fortem armatum hæcenus atrium suum custodientem, & suā in pace possidentem, alligauerunt, & palām confingentes atque triumphaliter traducen-tes, chirographum peccati deleuerunt.

Esa. 63.

Esa. 64.

Esa. 65.

¶ Dixit autem Iesus ad eos qui venerant ad se principes sacerdotum, & magistratus templi, & seniores. Tanquam ad latronem existis cū gladiis & lignis cōprehendere me. Quotidie eram apud vos in templo docens, & non tenuistis me. Licet principes sacerdotum & magistratus templi & seniores non venerint per semetipsos comprehendere dominum, sed ministros miserint, in atrio Caiphæ ipsi expectantes, quia tamen eorum consilio cuncta gerebantur, Lucas volens eos ostendere reos esse sanguinis domini, dicit principes sacerdotum & magistratus templi, & seniores ad comprehendendum saluatorem venisse. Qui enim ministros ad hoc miserant, patet eos iussionis suæ potestate venisse. Ita enim de nece domini agebant, ut velut ipsi à sanguine eius viderentur innoxij: quasi dicant, Non tradatur per nos, sed per discipulum suum, non comprehendatur à nobis, sed à tribuno turbisque, non à nobis pro illo Barabas, sed eligatur à populis. Ad extremum, non à nobis sed à præside damnetur, neque nostra, sed Romanæ militiæ manu cruci adfigatur. Sic conuentus malignantium

Coloss. 2.

Luc. 22.

Mat. 14.

Simulatio principem sacerdotū.

ENARRATIO

exacerunt ut gladium linguas suas, sic intenderunt arcum rem amaram, ut sagittent in occultis immaculatum. Narrauerunt ut absconderent laqueos, dixerunt quis videbit eos? At ergo eis dominus.

Sine causa ¶ Tanquam ad latronem existis. Quasi dicat: Non opus cum armis erat cum gladiis & fustibus quarete, qui vltro vestris Indei Chri se tradat manibus, & quasi latitantem, & oculos vestros fustum inuagientem per proditorem inuestigare, qui quotidie palam in templo docuerim. Sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Hoc est, Sed ideo contra me in tenebris congregamini, quia potestas vestra qua contra lucem mundi arthamini, in metis vestra egeitate & in tenebris est. Tunc discipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt. Impletur sermo quo dixerat: Omnes vos scâdulum patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim, Percutiam pastorem, & dispergetur oves gregis. Vnde & apud Ioannem scriptum est dicente domino: Venit hora ut dispergamini unusquisque in propria, & me solum relinquantis.

Mar. 14. ¶ Adolefcens autem quidâ sequebatur eum amictus sindone super nudo, & tenuerunt eum. At illa reiecta sindone, nudus profugit ab eis. Quis fuerit iste adolefcens. Evangelista non dicit. Quisquis autem fuerit maiorem in se quam in ceteris discipulis domini amorem permanfisse comprobatur, quia illis iam fugientibus, ipse donec ab hostibus comprehenderetur, vinculo charitatis astrictus, eum prosequi non omisit.

¶ Cæterum sicut Petrus qui negationis culpam poenitentis lachrymis abluit, & confessione diuini amoris funditus extirpauit, recuperationem ostendit eorum qui in martyrio labuntur: ita cæteri discipuli qui articulum comprehensionis fugiendo præuenerant, cautelam fugiendi doceant eos qui se minus idoneos ad tolleranda duplicia sentiunt. Quibus multo tutius est præsidia latebrarum petere, quam se discrimini certaminum exponere: ita etiam iste adolefcens qui reiecta sindone nudus profugit ab impiis, illorum & opus designat & animum, qui ut securiores ab incurfibus hostium fiant, quicquid in hoc mundo possidere videntur abiciunt, ac nudi potius domino famulari, quam adhærendo mundi rebus materiam tentandi, arque

Adolefcens qui nudus profugit quid.

PASSIONIS CHRISTI.

24

à deo reuocandi aduersariis dare didicerunt. Iuxta exemplum beati Ioseph, qui relicto in manibus adulteræ pallio, foras exiit, malentes deo nudi quam induti, cupiditatibus mundi quasi meretrici seruire.

Circa secundam partem enarrationis dominicæ passionis, in qua dicendum est qualiter Christus dominus comprehensus atque ligatus traditus est Iudeis gentis primoribus & pontificibus, quatuor occurrunt consideranda. Primum est comprehensio atque ligati domini ad Iudeorum pontifices deductio. Secundum est Apostoli Petri trina negatio. Tertium est aduersus dominum calumniæ varia fabricatio. Quartum est à summo sacerdotis criminis blasphemie domino impositio.

¶ Circa primum B. Ioan. dicit, Et adduxerunt eum ad Annam primum. Erat enim socer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphæ qui consilium dederat Iudeis, quia expedit vñi hominem mori pro populo. De hoc pseudopontifice testatur Iosephus, quia pontificatum sibi absq; merito dignitatis emerit à principe Romano. Non ergo mirum si ab iniquo pontifice, iniquæ cõdemnationis iudicium procedat. Oportebat autem ut gauderent inimici veritatis, & gaudium communicarent inuicem de victoris huius diu desideratæ captionis, quia dixerat discipulis suis, Amen amen dico vobis, quia plorabit & flebitis vos, mundus autem gaudebit. Hinc captum dominum atque ligatum opprobrium suum circumferre fecerunt ad Annam primum, deinde ad Caiphã, deinde ad Pilatum, & ita quidem fecerunt quasi honore inuicem præuenientes, re vera autem sacrilegium suum manifestum, & communi consensu corroborantes, ne videlicet apud Romanas leges (si quid hinc forsitan in posterum accusationis oriretur) vnus si solus videretur sceleris author, criminationem sustineret.

¶ Causam cur eum ad Annam duxerunt primum Euang. protulit dicens: Erat autem socer Caiphæ qui erat pontifex anni illius. Amplius autem addendo, Erat autem Caiphæ qui consilium dederat Iudeis, quia expedit vñi hominem mori pro populo, voluntate ipsius Caiphæ indicat actum ut duceretur ad Annam primum, ne videlicet apud ho-

Gene. 39.

Ioan. 18.

Ioan. 18.

Circûducitur dominus in opprobrium.

ENARRATIO

minores totam inuidiam sustineret, si ipse qui primus consilium dederat, primus etiam condemnaret.

Ioan. 18. **C**irca secundum membrum huius secundae partis, videlicet apostoli Petri trinā negationem, profertur Ioan. dicēs: Sequebatur autē Iesum Simo Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, & introiit in atrium pontificis, Petrus autem stabat ad ostium. Sequebatur quidem Petrus, sed à longe, ut alij Euangelistae testantur. A longe, inquit, sequebatur non tantum pedum incessu, quantum pauidae mentis habitu: quia iuxta veritatem eius qui dixerat, quod ego vado non potes me modo sequi, euntem ad passionem magistrum & dominum, nondum valebat imitari. Verumtamen quomodocumque sequebatur ut videret finem, timidus quidem, sed prae pro domino gerens sollicitudinem. In quo maxima nobis est admiratione venerandus, quia dominum non reliquit etiam quum timeret. Quod enim timet naturae est, quod sequitur deuotionis, quod negat obreptionis, quod poenitet, fidei. In Petro nihilominus euntem ad passionem dominum à longe sequente ecclesia significabatur, quae domini passionem erat imitatura, sed longe differēter. Ecclesia enim pro se patitur, at ille pro ecclesia. Porro alter discipulus qui dominum sequebatur, creditur esse Ioannes, de quo non dubitauerunt quidam asserere, quod fuisset nobilis. Vnde & notus erat pontifici, modum tamen nescimus suae nobilitatis: sed hoc vnum ex Euangelio certum tenemus quod fuerit filius Zebedae: nec de curia, sed de piscatoria cum fratre suo Iacobo vocatus, & relictis retibus & patre dominum secutus sit. Quaecumque tamen ex causa notus fuerit pontifici, sequētia videamus.

Ioan. 18. **¶** Sequitur: Exiit ergo discipulus ille qui erat notus pontifici, & dixit ostiari, & introduxit Petrum. Meminisse libet hoc loco miraculi longe superioris quo discipulis in mari laborantibus (erat enim ventus contrarius, & nauicula in medio mari iactabatur fluctibus) venit dominus quatuor vigilis noctis ambulans super aquas, & Petrus ad vocem eius ultro se offerens, ambulansque & ipse supra mare ut veniret ad Iesum, veniente vento valido timuit, & peno submersus

PASSIONIS CHRISTI.

25

submersus manu domini retentus est. Hic enim vera super aquas dominus licet in magna tempestate, super aquas, inquam, verè ambulabat, discipulis in mari laborantibus: quia scandalum patientibus apostolis & fuga dispersis, ipse pro arbitrio suo tribulationem patiebatur imperturbatus. Hoc est, carne quidem infirma, sed prompto spiritu, mox victor quoque mortis futurus. Ambulabat & Petrus super aquas ut veniret ad Iesum, quia pristinae dilectionis memor quae dixerat: Animam meam pro te ponam adhuc per modicum fidei audacia sequebatur longè post Iesum. Sed vidit ventum validum venientem, & timuit, timendo negauit, negando quodammodo iam mergebatur. Nisi quia conuersus dominus (ait Lucas) respexit Petrum, & eodē respectu quasi manu apprehendens, amarè sententiam resituit in gradū pristinum. Sed vnde venientem vidit ventum validum.

¶ Sequitur: Dicit ergo Petro ancilla ostiaria, Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille, non sum. Non noui illum. Oblitus suae sponsonis & fidei, hominem se nosse negat, quem fuerat confessus deum. Rursus autem quum vidisset eum ancilla coepit dicere circumstantibus, quia hic ex illis est. Non autem haec eadem quae prius accusabat ancilla esse credenda est. Dicit enim Matthaeus apertissime. Exente autem illo iannam (quia illie diutius manere non sibi tutum arbitrabatur) vidit autem alia ancilla, & ait his qui erant ibi. Et hic erat cum Iesu Nazareno. Et iterum negauit cum iuramento, quia non noui hominem. Iam secundo negauit, sed nondum tota completa est veritas medici, qui agnitionem infirmi bene cognoscens dixerat, quia priusquam gallus caneret, ter me negabis. Porro cribrator apostolorum Satanās ibi sibi prouidit, ut tentationis artificium inciperet à femina, qui sexus in paradiso prothoplasto deceptionis extitit ianua.

¶ Et intervallo facto quasi horae vnius (ut dicit Lucas) tertio negauit. Accenso enim igne in medio atrio (quia frigus erat) stabat semi & ministri ad prunas & calefaciebant se. Erat autem cum eis & Petrus stans & calefaciens se, frigescens negator Petrus, frigidorum homicidarum & inimicorum Christi foco fovebatur. Vbi Rupertus: Tali

Ioan. 13.

Ioan. 18.
Negatio prima.
Mar. 14.

Negatio secunda.

Pax semini nam Satanās Petrum aggreditur.

Ioan. 8.

Qualespō

ENARRATIO

parant. Peccatos sacerdotes vel pontifices summos, quoties peccato-
tro ad pru rum diuitiis assidentes, auidē delectantur, gladio verbi dei
nas stanti. recondito, illud obliui quod ait Psalmista: Melius est mo-
dicum iusto super diuitias peccatorū multas. Putant enim
se quasi Petrum, qualis fuit in auditorio Neronis, fortes
clauicularios cœli, subque arbitrio regnum cœlorū claudi
vel aperiri, quum tamen munera libenter accipientes, &
propter illa veritatem reticentes, tali Petro potius similes
sunt, quales apud istas residens prunas vitæ perdidit, quia
vitæ autorem negauit.

Negatio
tertia.
Ioan. 18.
Mar. 14.
Itaque Petro stanti ad prunas, dicit vnus ex seruis pon-
tificis, cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculam. Nō-
ne ego te vidi in horto. cum illo conuincens nimirū Chri-
sti discipulum esse ex loco, & secundū Marcum ex gente,
dicens: Nam & Galilæus es, subaudiendum est sicut ille,
denique etiā ex loquela, secundū quod Matth. dicit: Nam
& loquela tua mani festū te facit. Ille autē cepit anathema
tizare, hoc est, sibiipſi malū imprecādo iurare, quia nescio
hominē istum quem dicitis. Et statim gallus cantauit. Et
cōuersus dominus respexit Petrū. Et recordatus est Petrus
verbi domini sicut dixerat: Quia priusquam gallus cāteret,
ter me negabis. Et egressus foras Petrus fleuit amarē.

Luc. 22.
Mar. 14.
Cōuersas
dñs quali-
ter respe-
xit Petrū.
Igitur qui omnes fluctus tribulationis pro dño se posse
pati præsumpserat, dicens: Etiā etsi me oporteat commori
tibi, non te negabo ad primum vêtum timuit, quia meritis
est, quia tertio negauit: sed extendit dominus gratiæ manū
& apprehendit eum, cōuersus & miserantibus suæ diuini-
tatis oculis respiciēs in eum, delicti sui cognitionē pariter
& amarissimū cōpuncti cordis dolorem & pœnitudinem
illi infudit. Non solum enim quum agitur pœnitentia, ve-
rum etiā vt agatur, dei misericordia necessaria est. Respi-
cere namque eius, misereri est. Nō ergo prodest iam lapio
peccatori prœdicatoris clamor, quasi galli cantus vt res-
piciat, nisi etiā ad sit respectus misericordix dei.

Quam sint
Matth. 16
Hic etiā patet quā sint nocua colloquia & cōtuber-
nocua cō nia perfidorū, quandoquidem & ipse Petrus qui inter cō-
fortia ma- discipulos consistens primus omnium Christum dei viui-
lorum. filium confessus est, inter perfidos hunc se nosse negauit.
Exiit ergo à cōuentu malignantiū, ne denuō fortasse ne-
garet.

PASSIONIS CHRISTI.

16

garet. Sed nec inter impios retentus poterat agere pœni-
tentia, ergo foras egreditur, quatenus ab impiorū concilio
seuētus, pauidā negationis sordes liberis fletibus abluat.

¶ Sed nec illud prætereundum est, quoniam Petrus pri-
mo negauit dominū simpliciter, deinde negauit cum iura-
mento, postremō vero cū execratione sui, quod vtique iura-
tamenti grauissimū genus est. Quo patenter insinuat
quoniā (vt beatus Greg. ait) Peccatum quod per pœnitē-
tiam deletū nō fuerit, mox suo pondere ad aliud trahit, vt
qui in sordibus est, sordescat adhuc, id est, qui in peccatū
lapsus est, non si mox resipiscat, impellente diabolo con-
festim offendat grauius. Nullus proinde viribus propriis
fidens grandia de se promittat, nemo quasi perfectus sit
hinc sibi placeat, sed potius qui se existimat stare videat, fidat.
ne cadat. Itaque noli (inquit Apostolus) altum sapere, sed
time. Nam qui fieri posset, vt ē tanto discrimine securus e-
uadat agnus, vbi sic aries gregis Petrus periclitatus est
Nullus ergo amet periculum (perfidorum & corruptorum
hominū, & hæreticorum loquor societatem) ne pereat in
illo. Vnde & opportunē poetæ verbis monemur, qui ait:
Parce oves nimirum procedere, non bene tipæ
Creditor, ipse aries etiam sua vellera siccet.

Circa tertium secundæ partis membrum (quod est
aduersus dominum quæſita vndique calumnia
fabricatio) Ioannes sic prosequitur: Pontifex ve-
ro, id est, Annas (qui idcirco pontifex vocatur
quia superioris anni pōtificatum pecunia redemptum sibi
vsurpauerat) interrogauit Iesum de doctrina sua, & de di-
scipulis suis, qui videlicet essent discipuli sui, & quæ esset
doctrina sua. Interrogantis autem hæc erat intentio, vt si
palm omni consilio firmaret quod docuerat, scilicet se
esse filium dei, mox ex consilio consequeretur iudicatio,
quia blasphemauit, reus est mortis.

¶ Respondit ei Iesus: Ego palm loquutus sum mundo.
Ego semper docui in synagogis & in templo, quo omnes
Iudei cōueniunt. Et in occulto loquutus sum nihil. Quid
me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid loquutus
sum ipſis. Ecce hi sciunt quæ dixerim ego. Ac si diceret:

PD ij

ENARRATIO

Ioan. 7.

Ioan. 18.
Iesus ala-
pa creditur

Pfal.

Ioan. 18.

Ego (cuius causa tota nunc à te in doctrina constituitur) palam loquutus sum mundo, & in occulto loquutus sum nihil, subauditur eorum de quibus nunc interrogas. Quid me interrogas? Nam si dixerò vobis non credetis mihi. Proinde quia lege vel more iudicij non cōceditur cuiquā, vt in legitimo iudicio sibi met sit testis, interroga eos qui audierunt. Ecce hi sciunt quæ dixerim ego. Miserāt enim iam pridem pontifices & pharisæi ministros vt apprehenderent Iesum in templo docentē, qui quum vacui redeuntes interrogarentur quare non adduxissent eum, respōderunt (vtique verborum ipsius virtute cōpuncti) nunquam sic loquutus est homo. Itaque securē iudicā dum committit auditoribus, qualis fuerit sua doctrina. Ecce, inquit, hi sciunt quæ dixerim ego. Sequitur:

¶ Hæc quum dixisset vnus assistens ministrorum dedit alapam Iesu, dicēs: Sic respondes pontifici? Iste fortis percussor & mollis adulator fortium illorum se vnum esse ostentauit, de quibus Christi spiritus per Prophetā in persona ipsius cōquerent, dicit: Quia ecce ceperunt animam meam, irruerunt in me fortes. Neque iniquitas mea, neque peccatum meum. Qui enim sunt isti nisi falso fortes, & veraciter languidi atque imbecilles, qui sic irruerunt in dei fortitudinem mortuos suscitantem, sicut irruit phreneticus in medicum curare volentem? Quorum malē fortium hic vnus erat infans, & cerebrosus, qui tam proteruē irruit in hominem sanitatis & veritatis verba loquentē pro domino suo pontifice: vt suum illi studium commendaret, non fortiter, sed stultē zelatus. Poterat quidem brachium domini repercutere percutientē, nec eum solum, sed etiam parietem illum dealbatum statim subuertere, pontificem falso appellatum, sed accepit iniuriam, seruauit patientiā, reddidit doctrinam. Nam sequitur:

¶ Respondit ei Iesus: Si malē loquutus sum, testimonium perhibe de malo. Si autem bene quid me cedis? Suauiter & rationabiliter dictum. Quid, inquit, me cedis bene loquentem, quem (etiam si malē loquutus fuissē) nullam nisi iniussu credendi haberes potestatem. Imō nec præceptum siue potestatem accipere æquū esset, nisi dicta prius causā, & à censoribus librata sententia,

¶ Et

PASSIONIS CHRISTI.

27

¶ Et viri qui tenebant Iesum illudebant ei credentes, & velauerunt eum, & percutiebant faciem eius. Porro faciē suam non auertit ab increpantibus & conspuentibus in se. O nimiam insania, illam faciē conspuere, cedere, & velare, quam patres eorum & prophete ardentissimis desiderijs videre cupierunt, faciē, inquā, speciosi forma præfiliis hominum, in quam desiderat etiā angeli prospicere. Verē non est species ei neque decor (inquit Esaias) Et vidimus eum & nō erat aspectus, & desiderauimus eum despectum, & nouissimum virorum, virum dolorum & sciētē infirmitatem. Et quasi absconditus volutus eius & despectus, vnde nec reputauimus eum. Verē languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Et nos putauimus eum quasi leprosum percussum à deo & humiliatum. Velabant impiissimi oculos eius, ne forte ipsius aspectu mansuetissimo (qui poterat etiam atrocissimas ad pietatem mentes commouere) ad vllam emolirentur misericordiam. Velantes autem eum id efficere nō valuerunt quominus eorum scelera videret, sed illud potius effecerunt in malum suum, vt videlicet domini faciē ipsi à se absconderint. Velare nō potuerunt oculos domini qui multo lucidiores sunt super solem, contemplantēs omnes vias filiorum hominum, corda intuentes in abscondito, sed propria corda velamento cæcitatē operuerunt, quod vique hodie manet super cor eorum non reuelatum.

¶ Et vt nihil ludibrio deesset, eorum dominum, conspuunt, & velatum, quasi falsum prophetam irridentes ludibrio crudeli seiscitantur, dicētes: Prophetiza, quis est qui te percussit? Qui prophetas domini prius ad se missos fuerant persequuti, nunc blasphemant & irrident dominum prophetarum. Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et hæc quidem dicebant & faciebant in contumeliā eius, quasi qui à se populis prophetam voluerit haberi. Sed ipso dispensante qui patitur, omnia pro nobis sunt, vt (sicut beatus Petrus hortatur) Christo passo in carne, nos eadem cogitatione armemur. Porro hæretici vel Iudæi, qui vsque hodie Iesum deum negant, & mali catholici qui eum reprobis actibus exacerbantes non videtur ab illo suar cogitationes & opera tenebrarum autu-

Luc. 22.

Esa. 50.

Christi facies velatur & creditur.

1. Pet. 1.

Esa. 53.

Cur oculos domini velaue-
riat.

Eccl. 23.

Luc. 22.

Crudele
Iudeorum
ludibrium
in christū.

1. Pet. 4.

Qui iam
Christollu-
dant:

ENARRATIO

mant, & ipsi quod in eis est quasi ei illudentes aiunt: Prophetiza, quis est qui te percussit?

Circa quartum secundæ partis membrum (quod est à summo sacerdote criminis blasphemia domino impositio) aduertendum quod post hæc mane ante solis ortum filius tenebrarum Annas, dominum tot & tantis affectum contumeliis, ludibriis vexatum, inhonoratum sputis, saturatum opprobriis, vinctum misit ad Caiapham (qui ut dictum est) erat pontifex anni illius, non ut ille domini causam iudicio iusto libraret, sed (ut ad dolos instructus erat) grauioribus calumniis oppressum damnaret. Vnde Lucas prosequitur, dicens:

¶ Et ut factus est dies, conuenerunt seniores plebis & principes sacerdotum & scribæ, & vniuersum concilium, ut haberet Marcus, & duxerunt illum in concilium suum, dicentes: Si tu es Christus, dic nobis. Non veritatem desiderabant, sed calumniam preparabant. Siquidem Christum hominem tantummodo de stirpe David venturum sperantes (prout ei interroganti alias ipsi responderat) hoc pro magno ab eo querebant, ut si diceret: Ego sum Christus (secundum quod illi sapiebant) de semine David, calumniarentur quod sibi arrogaret regiam potestatem. Et ait illis: Si vobis dixerò non credetis mihi, si autem & interrogauerò non respondebitis mihi, neque dimittetis. Sæpe illis dixerat quis ipse esset, videlicet quando aiebat: Ego & pater vnum sumus. Et iterum, opera quæ ego facio in nomine patris mei, hæc testimonium perhibet de me, sed vos non creditis. Interrogauerat quoque quomodo dicerent Christum filium esse David, quum ipse David in spiritu domini suum illum vocauerit, ut tali nimirum interrogatione prouocati, discerent eum non solum hominem verum, quia filium David, secundum verum deum, quia dominum David. Verum illi neque dicenti credere, neque interroganti respondere, neque eum qui innoxius adprobatus est, immunem dimittere volebant.

Christus
quomodo
se deum
probat.
Matth. 26

¶ Sequitur enim: Princeps autem sacerdotum & omne concilium querebant falsum testimonium contra Iesum, ut eum morti traderent, & non inuenerunt, quum multi falsi

PASSIONIS CHRISTI. 22

falsi testes accessissent, quia conuenientia testimonia non erant. Conuenientia, inquit, eorum futori, ut videri possent eum iuste ad mortem condemnare.

¶ In Euangelio Nicodemi legimus plerosque illorum qui ferre testimonium contra Iesum fuerant euocati, vel inuitos, pro ipso dixisse testimonium, vidisse quippe se hunc miracula facientem, audisse se illum prædicantem verba veritatis, ita gubernante spiritu sancto linguas eorum, ut contra id quod intenderat, loquerentur. Quod & ipsi Barlaam in Num. legimus accedisse, qui quum ad maledicendum venisset, compellente deo, vel inuitus populo dei benedixit. Horum itaque testimonia conuenientia non erant.

¶ Ergo nouissime accedunt duo falsi testes, dicentes: Quoniam nos audiuius eum dicentem: Ego dissoluam templum hoc manu factum, & post triduum aliud non manu factum ædificabo. Per hoc nimirum asserere volentes ipsum blasphemiam in deum fuisse loquutum qui diuinam potentiam sibi arrogasset, sed ut (Marcus inquit) non erat conueniens illorum testimonium, nam falsi testes erant, qui & sensum & verba Christi mutassent. Dixerat enim dominus tumultuose sciscitantibus (quum expulisset negociantes de templo) in qua potestate hæc faceret, diuinitatis suæ potentia (qua & semetipsum suscitaturus erat tertiam diem à mortuis) se hoc fecisse insinuans, soluente templum hoc, & in triduo suscitabo illud. Quod nimirum dixerat de templo corporis sui. Non solum autem in sensu, sed in ipsis quoque verbis calumniatur, & non modo suis verbis ad domini verba falsè additis, sed & ipsius domini verbis mutatis, calumniā struunt saluatori. Ipse enim dixerat. Soluite templum hoc. Isti contumaciter & aiunt: Ego dissoluam templum hoc manu factum. Vos, inquit, soluente non ego. Quia illicitum est ut ipsi nobis inferamus mortem. Deinde illi vertunt. Et post triduum aliud non manu factum ædificabo, ut propriè de templo Iudaico dixisse videatur. Dominus autem ut ostenderet templum de quo loquebatur esse animal viuum, & spirans, dixerat, & ego in triduo suscitabo illud.

Aliud autem est ædificare, aliud suscitare.

¶ Summus ergo Sacerdos exurgens in medium inter-

Num. 24.

Nouissimi
contra christum falsi
testes.
Matt. 26.

Ioan. 2.

ENARRATIO

Christo rogavit Iesum, dicens: Non respondes quicquam ad ea quae
filente su- tibi obiciuntur ab his? Ille autem tacebat & nihil respon-
sor summi dit. Vbi Iesus tacebat, non ut reus, aut dolosus, sed ut omnis
sacerdotis filebat, quae sine voce coram tendente se obmutit. Vbi ve-
Mar. 14. ro respondebat, docebat ut pastor. Ergo Pontifex ira prae-
cepit & impatiens non inueniens (prout querebat) calum-
niae locum, animi furore è folio excutitur ut insaniam me-
tis motu corporis demonstraret. Et quanto Iesus tacebat
ad indignos responsione falsos testes, tanto magis Ponti-
fex furore superatus cum ad respondendum prouocat, ut
ex qualibet occasione sermonis locum inueniat accusandi.
Nihilominus Iesu tacebat. Sciebat enim quicquid respon-
disset torquendum ad calumniam.

Matt. 28. ¶ At princeps Sacerdotum (quasi vim facturus ut loque-
retur) ait illi: Adiuro te per deum viuum ut dicas nobis si
tu es Christus filius dei. Iesus autem dixit ei: Tu dixisti.
Pro quo Marcus posuit. Ego sum, ut videlicet ostenderet
tantum valere quod ei dicit Iesus, Tu dixisti, quantum si
diceret. Ego sum. Et diuinitatis suae signum adiciens, sub-
iecit: Et videbitis filium hominis sedentem à dextris vir-
tutis dei, & venturum cum nubibus caeli. Vbi Beda: Si er-
go tibi in Christo, o Iuda, Paganus, haeretice, contemptus
infirmas, & crux contumelia est, vide quia per haec filius
dei ad dexteram patris sessurus, & ex parto virginis ho-
mo natus, in sua cum caeli nubibus est maiestate venturus.
Vnde & apostolus quum crucis abiectione descripsisset, di-
cens: Quod humiliavit semetipsum factus obediens usque
ad mortem, mortem autem crucis, adiunxit & ait: Propter
quod & deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod
est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu fle-
ctatur caelestium, terrestrium, & inferorum, & omnis lin-
gua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est
dei patris. Sed ut verum esse probetur quod saluator in-
terrogans de se dixerat, si dixerò vobis non credetis mihi.
Marcus subsequens adiungit:

Pseudo po- ¶ Summus autem sacerdos scindens vestimenta sua, ait:
tifer veste Quid adhuc desyderamus testes? Audistis blasphemiam.
scindit. Iudaicae consuetudinis est quum aliquid blasphemiae &
Act. 19. quasi contra deum audierint scindere vestimenta sua. Quod
Paulum

PASSIONIS CHRISTI. 29

Paulum quoque & Barnabam quando in Licaonia deorum
cultu honorabantur fecisse Lucas commemorat. Hero- Aet. 12.
des autem quia non dedit honorem deo acclamante ei tur-
ba voces dei & non hominis, sed acquisiuit immoderato
fauidi populi, statim ab angelo percussus est. Ostendit ni-
hilominus vestimenta scindendo pontifex Iudeos iam sacer-
dotalē gloriam perdidisse, & vacuam sedē habere pontificis.
¶ Sed & altiore mysterio factum est ut in passione domini
pontifex Iudeorum sua ipse vestimenta discederet, quum
tunica domini nec ab ipsis qui eum crucifixerunt militibus
scindi potuerit. Figurabatur enim, quod sacerdotium Iu-
deorum pro scelere ipsorum pontificum esse scinden-
dum, & à suo statu integritatis omnino dissolendum. So-
liditas verò sanctae vniuersalis ecclesiae (quae vestis sui re-
demptoris in scripturis solet appellari) nunquam valeat
disrumpi. Quin potius & si Iudaei, si Gentiles, si haeretici,
si mali catholici, humilitatem domini saluatoris con-
temnant, eius tamen vique ad consummationem saeculi in
illis quos fors electionis inuenient inuolata sit perman-
sura fidei integritas.

¶ Itaque pontifex scissa veste quasi ob auditam ex salua-
toris ore blasphemiam exteros qui erant in concilio ma-
lignantium interrogat, dicens: Quid vobis videtur? Vo-
bis, inquit, qui nunc audistis blasphemiam. At illi respon-
dentes dixerunt: Reus est mortis. Iniqui iudices semetip-
sos morte dignos condemnant, qui deum quem (si voluis-
sent) cognoscere poterant, ipsi blasphemant. Tunc iterum
(ut Matthaeus inserit) expuerunt in faciem eius, & colla-
phis eum exciderunt. Alij autem palmas in faciem eius de-
derunt, dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est qui
te percussit? Sed qui tunc cecus est collaphis & alapis Iu-
deorum, cecidit etiam nunc blasphemis falso Christianis.
¶ Qui tunc consputus est saluus infidelium, usque
nunc vestis nominatenus fidelium exhonatur atque
irritatur opprobriis.

Circa tertiam partem narrationis dominicae pas-
sionis, in qua dicendum est quemadmodum do-
minus à Iudeorum principibus traditus est ad
mortem Gentibus, quatuor occurrunt consyde-

Scissio ve-
stimenti
pontificis
Iudeorum
quid.
ecclesiae

Christi
stabilitas
inconcus-
sa.

Christus à
Iudaeis ad
mortē con-
demnatur

Ioan. 18.

Iude proditoris in-
veritus.

Modus &
locus inte-
ritus Iude
meritis co-
gruunt.

randa. Primum est impiissimi proditoris funesta perditio. Secundum est calumniosa Iudeorum aduersus Christum ante presidem criminatio. Tertium est varia in dominum & indigna illusio. Quartum est latrone seruato vocifera-
tione infana mortis Christi petitio.

¶ Circa primum quo ordine beatus Ioannes dominice passionis seriem prosequatur attende. Adducunt ergo, inquit, Iesum à Caipha in pretorium. Erat autè mane. Porro quo schemate Salvatore duxerunt, Marcus patefacit, dicens: Et confestim consilium facientes mane summi sacer-
dotes, cum senioribus & scribis, & vniuerso cõcilio, vin-
cientes Iesum duxerunt, & tradiderunt Pilato. Habebant enim hunc morem, vt quem adiudicassent morti, ligatum iudici traderent. Attamen non tunc primum ligauerunt eum, sed mox comprehensum nocte in orto (vt Ioannes re-
tulit) ligauerunt, & sic victum seruauerunt Pilato tra-
dendum. Hoc loco Mattheus inserit interitum Iude pro-
ditoris, dicens:

¶ Tunc videns Iudas qui eum tradidit quod damnatus esset, pœnitentia ductus reulit triginta argenteos princi-
bus sacerdotum & senioribus, dicens: Peccavi tradens san-
guinem iustum. Et sceleris sui memor magis quàm Chri-
sti elementie, sibi ipsi factus est carnifex. Quum enim re-
iectis in templo argenteis inde recessisset, abiens laqueo se suspendit. Si pœnitentiam apud dominum egisset quam
apud Iudeos egit, poruisset à misericordia non excludi.
Sed à domino sese per desperationem amplius elongans
quàm fecerat per traditionem, ad eorū ire maluit à quibus
deridendus erat, non miserandus. Hinc sceleratam vitam
suam perosus, proprio scelere suspensus crepuit medius,
repulsus à celo & terra.

¶ Melius autem crepuit, quia non decebat, vt per illud os
quæ venerandam domini faciem fuerat osculatus anima
ferox & impia ingrederetur. Crepuit, ergo & diffusa sunt
omnia viscera eius, vt qui se dei gratia fecerat inanè, dia-
bolum autem intromiserat tali hospite rumperetur. Dignū
proinde pœnam sibi traditor amens inuenit, vt videlicet
guttur quo vox proditoris exierat laquei nodus necaret.
Dignum etiam locum interitus quæ fuit, vt qui hominū
angelorūque dominum morti tradiderat, celo terræque

angelorūque dominum morti tradiderat, celo terræque
perosus (vt dictum est) quali aeris tantummodo spiritibus
sortandus, iuxta exemplum Achthophel & Absalon, qui
regem Dauid persequuti sunt, aeris medio periret.

¶ Cui etiā satis digno exitu mors ipsa successit, vt visce-
ra quæ dolum prodicionis conceperant, rupta caderent, &
& vacuas evolverentur in auras. Cuius simillima pœnæ
mors Arrium hēresiaracham dampasse refertur, vt quia ille
humanitatem Christi isle diuinitatem extinguere molie-
batur, ambo sicut sensu inanes, ita quoque ventre visceri-
bus effusus vacuo perirent.

¶ Ceterum quod hinc ad nostram spectat eruditionē ad-
uertamus Iudam & de commissio scelere pœnituisse, fuisse
crimen confessum, imò insuper & restituisse, iniquum, san-
guinis innocui precium, & tamen post hęc omnia peris-
se, quia desperauit. Diabolus enim (cuius imperio se permi-
serat) peracto à proditore scelere, spem ab eo longè fecit,
prout sui moris est, videlicet in fine mortalis vitæ hanc
prorsus abscondere à mentibus.

¶ Prosequitur autem Mattheus, dicens: Principes autem
sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: Non licet eos
mittere in corbanam, quia pretium sanguinis est. Conci-
lio autem inito, emerunt ex illis agrum figuli in sepul-
turali peregrinorū. Propter hoc vocatus est ager ille Achel
demach (hoc est ager sanguinis) vique in hodiernum diē.
Hæc decernēte deo sacerdotes de pecunia fecerūt, quo pa-
rieret & Iudæ proditoris & ipsorum impietas innotescere
amplius apud omnes. Nec significatione carere putā-
dum est, quod de pretio vēditionis domini saluatoris co-
paratus est ager in sepulchram peregrinorum, quia futurū
erat & iam tunc agebatur, vt sanguine Christi veluersis
dei electis, qui in hoc mūdo adueniunt & peregrini, æter-
na in celo requies pararetur. Sed ad teteri inu perempti
atque perdit proditoris spectaculum paulisper redeuntes
intelligamus fallentis hunc diaboli technam. A principio
nempe concepti sceleris impediuit ne malum suum vide-
ret. Consummatum verò iam scelus ostendente diabo-
lo vidit, & ob ipsius enormitatem eodem suggestore da-
speraui de venia. O miser, quid tibi profuit auaritia

2. Reg. 17.
& 18.

Acitho-
phel, &
Absalon
suspendio
perditi.
Arij & Iu-
dæ cur si-
milis in-
territus.
Diaboli
fallacia
peccatori-
bus decipi-
endis.

Ager em-
ptus in se-
pulturam
quid.

ENARRATIO

Iudam qui
sequitur.

Sacerdotum
caecitas, &
superstitio

Christi
per Iude-
os ante
praesidem
crimina-
tio.

Vana su-
perstitio
Iudeorum.
Mat. 7.
Matt. 23.

Ioan. 18.
Pilatus si-
mulator.

Argenteos vnde accepti fuerant, templo, animam tuam diabolo, corpus laqueo reddidisti, omnia perdidisti, res, corpus & animam. Nihilominus tamen adhuc te sequuntur (seductore satana) simoniaci vsurarii, proditores, fraudulentis, & omnes avari coelum pariter & terram, & semetipsos tandem amissuri.

Sed inter haec admirare est duritiam Sacerdotum impiorum, qui nec propter Iudae penitentis confessionem, nec propter sacrilegae pecuniae restitutionem, nec propter traditoris suspensionem, ad sui sceleris agnitionem potuerunt perducere. Nec minus miranda atque irridenda est eorum superstitio, qui funestam pecuniam mittere noluerunt in gazophilacium, quia pretium sanguinis est, qui tamen in eorum ipsum sanguine innoxium effundere non formidabant.

Circa secundum tertiae partis membrum, quod est calumnia Iudeorum aduersus Christum ante praesidem criminatio, beatus Ioannes Euangelista quum praemisisset, dicens: Adducit ergo Iesum a Caipha in praetorium, erat autem mane subsequens adiunxit. Et ipsi non introierunt in praetorium ut non contaminarentur, sed manducarent pascha. Vbi pascha non accipitur pro agno paschali, sicut accipitur apud Lucam, ubi dicitur: Venit autem dies azymorum in quo necesse erat occidere pascha, sed accipitur pro panibus azymis, qui comedebantur per totos octo dies solennitatis pasche, quos comedere non licebat nisi mundis. Polluti autem fuissent, si domum hominis gentilis incircuncisi, fuissent ingressi. Pharisei ex eis nimis accurate mandatis illud quod de foris est catini & calicis, introitus turpes & cruenti, verum sepulchra dealbata, quae de foris pulchra sunt hominibus, intus autem plena sunt ossibus mortuorum. Quid enim? Contaminari exterius cauere introeundo in gentilis hominis praetorium, & intus horribiliter pollui non timetis tradendo crudele homicidium. Quid hac puritate impurius? Quid hac sanctitate scelestius? Sequitur:

Exiit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit eis: Quam accusationem assertis aduersus hominem hunc? Pilatus qui (sicut Nicodemus scribit) in exiguo ponebat medacium, quasi

PASSIONIS CHRISTI.

31

negocij ignarus quaerit, quam accusationem asserrent, dissimulatur callidus, qui tamen iam cohortem & tribunal dederat, per quam Iudaicos furones iam satis ardentis magis atque magis succendit. Is itaque iam exiens ad eos, & quid per eos ageretur nescire se simulans, sicut in Osee dicitur: Extendit manum suam cum illis, sed illi non responderunt. Quia applicauerat quasi elibanus cor suum, quum in fideretur eis. Verum in omnibus quae dixit, quae fecit (verbi gratia) quum dixit, quid enim mali fecit, vel quum accepta aqua lauit manus suas coram eis, insidiabatur eis, videlicet ut ita in eos eum effunderet, quatenus ipse apud Romanum imperatorem nullum pro iniuste damnato homine iudicium subiret. Si enim verum ille liberare voluit, quare nusquam illa sua potestate usus est, de qua dixit: Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Ergo maior quidem peccatum habuit, qui dominum Iesum illi tradidit, sed ipse quoque peccato non caruit, quia ministerium homicidij voluntate suscepit. Proinde sicut Herodes recte vulpi assimilatus est dicente de eo domino, vade dic vulpi illi, pro eo, quia quum Ioannem libenter decollaret, contristatum se propter iniurandum esse simulauit, sic & iste mendax (& sicut iam dictum est) in exiguo ponens mendacium, recte vulpi comparandus est, quia quum libenter postulationem dominicae mortis acciperet, defendere se illum finxit, & accepta aqua, manus quidem, sed non conscientiam lauit.

Quum ergo ipse Pilatus ad eos foras egressus dixisset, Quam accusationem assertis aduersus hominem hunc? responderunt & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor non tibi tradidissimus eum. Ergo ne gens iusta & populus innocens, nullum nisi malefactorem tradere, imo & occidere consecutus? Quem enim Prophetarum non sunt persequuti patres vestri? & occiderunt eos qui praenuntiauerunt de aduentu Iusti, cuius nunc vos proditores & homicidae estis. Igitur vitiosam in initio cause Romano praesidi propositionem reddidistis. Sed quoniam praeside sciscitante, dicit Marcos, quod accusabant eum summi sacerdotet in multis. Singula probare non valentes, indistincte de multis eum qui peccatum non fecit mendaciter criminantur.

Osee. 6.

Pilatus i-
fidiatur Iu-
dais.

Ministe-
rii homi-
cidij Pila-
tus volun-
tate suscep-
pit.

Ioan. 18.

Act. 7.

Mar. 15.

ENARRATIO

Luc. 23. Perhibet autem Lucas de tribus eum à Iudeis accusatum fuisse, dicens: Ceperunt autem illum accusare, dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum regem esse.

Luc. 18. De primo, Pilato cura non erat, quum non Iudeus, sed Gentilis esset, prout dominus ipse passionem suam discipulis prædicens testatus fuerat, dicens: Tradetur enim Gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & postquam flagellauerint occident. Itaque gentilis homo Iudaicas superstitiones contempsit.

Math. 23. De secundo, quod scilicet prohiberet tributa dari Cæsari, non interrogatur à Pilato. Potuit enim fieri ut illud domini iudicium quo iam pridem dixerat, Reddite quæ sunt Cæsari Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, etiam Pilatum contigerit audire à referentibus, præsertim quum hoc loquutus fuisset à paucis ante diebus, ideoque causam hæc tanquam ineptam, imò apertum inuidorum mendacium nihil pendit.

Ioan. 18. Dixit ergo ei Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate. Dixerunt ergo Iudei: Nobis non licet interficere quenquam. Non dixerunt, Nobis non licet iudicare quenquam, iam enim tota nocte vigilantes, non quidem secundum legem, sed contra legem iudicauerant, illuserant, conspuerant, & colaphis cæciderant. Verantamen iudicatum quempiam non licebat eis occidere, nisi Romano præside iudicatione confirmante. Ut sermo Iesu impleretur quem dixit, significans quia morte esset moriturus. Dixerat enim, Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus ad illudendum, & flagellandum & crucifigendum. Ut ergo isto sermo impleatur, oportebat eum tradi gentibus à Iudeis, dicentibus, Nobis non licet interficere quenquam: quia videlicet non poterat non euenire quod ille prædixerat.

Math. 20. Instantibus itaque Iudeis de tertio Pilatus inquit, num videlicet arrogare sibi vellet regiam potestatem. Vnde Ioannes prosequitur dicens: Introduit ergo iterum in prætorium Pilatus. Exierat nimirum ad Iudeos qui (ut dictum est) non introierant in prætorium ne contaminarentur, & ro-

PASSIONIS CHRISTI.

12

cauit Iesum & dicit ei: Tu es rex Iudeorum? Respondit ei Iesus: A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me? Si statim sic respondisset. Rex ego sum, antequam regnum suum à regno hominum distinxisset, occasione calumnie Pilato potrexisset, velut qui aduersus dominum illius Cæsarem, agere tentauisset. Melius ergo sic respondens, à temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me, & iuste calumnie locum sustulit, & regem se esse testatus est, quia non negauit. Idem enim est, ac si diceret: A deo verum est regem me esse Iudeorum, ut si hoc à temetipso magis quam alterius iudicio dixisti, constet profecto, quia quasi propheta diuinasti. Quid igitur? A temetipso hoc dicis, an reuera (quod dissimulas) alij causam meam indicauerunt, quando cohortem & tribunum ad tenendum me misisti? Sequitur:

Respondit Pilatus. Nunquid ego Iudeus sum? Gens tua & pontifices tradiderunt te mihi. Quid fecisti? Ac si diceret: A Iudeis tota causa sumit exordium. Nunquid ego conciliis, vel synagogis eorum in quibus te condemnauerunt (quum Iudeus non sum) intersum, ut à me causæ, vel nominis huius oriri poterit principium? Non est ita, sed gens tua & pontifices accusantes & sententiam postulantes, tradiderunt te mihi. Quid fecisti?

Ad hæc dominus magnus, & sapiens rex indigno illi non respondit quid fecerit, quum bene omnia fecerit, imò quum & omnia valde bona per ipsum facta sint. Sed nec illud dicere curauit, quod prius interrogatus fuerat, scilicet quod esset rex Iudeorum, quia iam sufficienter hoc dixerant aduersarii sui. Verum quod illi minus, vel peruerse dixerant, hoc modo supplens & correxit. Regnum meum non est de hoc mundo. quasi dicat, Verum est quidem quia gens mea & pontifices, qui tradiderunt me tibi indicauerunt tibi de me, scilicet accusantes me esse regem Iudeorum, sed regnum meum contradictionem regni Cæsaris esse mentiti sunt. Nam regnum meum non est de hoc mundo. Non ait: Regnum meum non est in hoc mundo. Excelsus quippe dominatur in regno hominum, & cui vult dat illud, & totius mundi gubernator & dominus est, sed non est, inquit, de hoc mundo, id est de arbitrio vel placito eorum qui sunt in hoc mundo. Non de magnitudine ciuitatū, vel longis tractibus terrarū, mundo.

Christus se regem esse non diffutur.

Cur Christus non respondit ad illud quid fecisti.

Gene. 1.

Danie. 4. Aliud est regnū esse de mundo & esse in

ENARRATIO

non de multitudine & fortitudine militum sapientium, vel de sanguine preliorum. Proinde Romanum à me nihil nocetur imperium, vel aliquod aliud regnum terrenum, quia nihil huiusmodi querit regnum meum. Quod ita sit probatione non indiget, quia perspicuum est, palam omnibus est. Nam si de hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent ut non traderet Iudeis. Nunc autem regnum meum non est hinc. Ministros, inquit, de hoc mundo pro me decertantes haberem, si regnum meum de hoc mundo fuisset. Nunc autem nullus est de mundo mittere, nullus est qui de hoc mundo pro me deceret. Ergo regnum meum non est hinc.

Opera
Christi
qualia.

¶ Hecine est de hoc mundo regnare, cæcorum oculos aperire, surdis auditum, claudis gressum reddere, mortuos suscitare, pauperibus euangelizare, & pro huiusmodi tanquam latro comprehendi, ligari, alapis cædi, illudi, atque conspui? Dixit itaque ei Pilatus. Ergo rex es tu. Hoc enim videbat consequi, ut si regnum eius non est hinc, aliunde sit, & vnde eumque regnum, regnum utique sit.

¶ Respondit Iesus, Tu dicis, quia rex sum ego. quasi dicat, Tu pro crimine hoc mihi iam dudum obsecis, tu pro causa hac ad tenendum me cohortem & tribunum cum Iudeorum ministris misisti. Ego autem causam non negavi, sed hoc dixi: quia regnum meum non est hinc. Si verum quæres, si veritatem amares, me dicente, quia regnum meum non est hinc, interrogare & discere debueras vnde sit. Quod quia facere contempsisti, ecce nunc ultro dico tibi vnde sit, ne me interficiendo, gloriaris te defendisse terminos Cæsaris. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Hæc dicens dominus manifeste consonat prophetiæ, ubi in persona eius loquitur David. Ego autem constitutus sum rex ab eo, super Sion montem sanctum eius prædicans præceptum eius. Quod est prædicare præceptum eius, hoc est, testimonium perhibere veritati. Illic, inquit, constitutus sum rex ab eo, ad hoc ut prædicem præceptum eius. Hic autem ad hoc ego rex natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati. Et omnis qui est ex veritate, audit vocem meam.

¶ Tanc

PASSIONIS CHRISTI.

33

¶ Tanc sunt hæc dicta altitudinis, fortitudinis tantæ, ut neque Pilatus attingere, neque alius aliquis regni coelestis inimicus ea possit couellere. Quid enim diceret iste quilibet mendax Cæsaris spatarius dominum suum magnæ Romæ principem nolle quempiam in hoc nasci, vel ad hoc in mundum venire ut testimonium perhibeat veritati, detrimentumque honoris esse eius si quis militum ipsius audiat vocem testimonium perhibentis veritati? Hoc nanque modo caput principis non defensione protegeret, sed grædi detestatione obrueret. Nam veritatis nomen amabile est. Et honorabile illud esse humana natura sponte cõsentit. Et licet significatum eius nequissimi homines oderint, tamen ipsum eius nomen nulli vnquam detestari licuit.

¶ Itaque victus & deficiens, dicit ei Pilatus. Quid est veritas? Et quum hoc dixisset, iterum exiit ad Iudeos, & dicit eis: Ego nullam in eo inuenio causam. Videlicet experimento didicerat nihil esse in illo, vnde interfecto eo semetipsum defendere posset, si de supplicio eius iniuste sumpto, apud Cæsarem illum accusari contingeret. At ita ergo in siti sanguinis pene frustrata crudelitas. Ego nullam in eo inuenio causam. Et adiecit:

¶ Est autem consuetudo vnum dimitti vobis in pascha. Vnde hæc orta sit cõsuetudo. Vultis ergo dimitti vobis regem Iudeorum? De hoc sic apud Matth. Per diem autem solennem cõsueuerat præses populo dimittere vnum vincitum quem voluissent. Quod tamen non habebat ex imperiali legis sanctione, sed annua gæstis (cui per talia placere gaudebat) cõsuetudine deuinctus. In recordatione quippe quod angelus dñi in nocte paschæ perenserat olim primogenita A Egypti & Israel saluauit, & quia percutibus A Egyptiis in mari rubro, patres eorū non infusus transiere vestigiis, in eadē paschæ solennitate Iudei vnum vincitum dimittebant, & vnum vel plures interficiebant.

Exod. 12.

¶ Habebant autem tunc vnum vincitum insignem qui dicebatur Barrabas. Insignis erat hic latro, non à nobilitate generis, sed à magna fama criminum. Marcus enim dicit, quod cum seditionis erat vincitum, & quod in seditione fecerat homicidium, & hoc in ciuitate secundum Lucam. Congregatis ergo illis (nimirum Iudeis) dixit Pilatus:

Matth. 27

Quem vultis dimitti vobis, Barrabam, an Iesum qui dicitur

Matth. 27

EE

In quo cõ
sistat re-
gnū Chri-
sti.

ENARRATIO

Pilatus cū xit certum habens quid essent responduri. Sciebat enim q̄ Iudæis sen per inuidiā tradidissent eum. Nunquid si non & ipse eiudem voluntatis esset, rem totā tam pronus in illorū invidentium arbitrio poneret, & nō potius vteretur illa potestate sua, de qua postmodū dicturus est: Nescis quia potestate habeo dimittere te, & potestate habeo crucifigere te?

Pilatus Iudeos cōtra Christum magis accendit. **Ioan. 18.** Simulq; & illud considerandū est, q̄ tamino iam satis ardenti quasi stillā olei sciēter iniecit, dū sciēs q̄ per inuidiā tradidissent eum, ipsum nomen propter quod inuidebāt, illis obiecit, dicēs: Vultis dimittā vobis regē Iudæorū?

Clamauerunt rursū omnes dicentes: Non hunc sed Barrabam. Iam enim semel clamauerant, dicentes: Nisi esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum. Et nunc iterum clamant: Non huic dimittas nobis, sed Barrabam. Principes enim sacerdotum & seniores, vt Matthæus perhibet, persuaserunt populo vt peterent Barrabam, Iesum verō perderet. Nimirum homicidæ homicidam, seditiosū seditiosum, latrones latronē seruari sibi petierūt, auctorē autem vitæ interemerunt. Hinc pacē habere non possunt, quia seditiosum hominem conciliatori pacis præferre non timuerunt. Hæret ergo eis vsque hodie sua petitio quam tantopere impetrarunt. Quia enim data sibi optione pro Iesu latronem, pro saluatore interfectorē, pro datore vitæ elegerunt vitæ ademptorem, meritō salutem perdiderunt & vitam, & latrociniis sese ac seditionibus intantum subdiderunt, vt patriam regnūque suum quod plus Christo dilexerūt perdiderint. Itaque vā genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam filijs sceleratis, seditionibus & homicidijs digne perituris, quia, vt dictum est, prin-

Mira Iudeorū iniquitas in Christo. **Iudæi** Barrabā petētes quid reportent: **Esa. 1.** Hinc Iudæi omniū hominum pessimi.

Christus tribus modis crudeliter & indignè illufar.

Christus tribus modis crudeliter & indignè illufar.

Christus tribus modis crudeliter & indignè illufar.

Circa tertium tertiæ partis membrum quod est in Christum dominum varia, crudelis, & indigna illufio, aduerte tribus modis ei fuisse illufum. Nā primo ab Herode est alba veste indutus. Secundo

PASSIONIS CHRISTI.

34

eundo, sub Pilato flagris durissime cæsus. Tertio, à Pilati militibus acerbo ludibrio spinis coronatus.

Prime illufionis hæc fuit occasio. Quam enim Barrabā seruari sibi ingenti clamore petissent, & Pilatus interrogans eos diceret: Quid ergo vultis faciā regi Iudæorū, & illis rursū clamantibus crucifige eum, responderet Pilatus: Quid enim mali fecit? & nihil causæ inuenio in homine, tandem illi vociferatione seditiosa inualescentes: cōmouit, inquit, populum docēs per vniuersam Iudæā, incipens à Galilæa vsque huc: Pilatus autē nec ratus quidē de hoc interrogandum saluatore, quandoquidem hæc accusatio in laudem magis quā in crimen domino cedere videbatur quod totam reprobationis terrā docendo populum pertrāxerit, semetipsum magis nacta occasione cupit ab eo iudicando liberum reddere. Nam sequitur:

Pilatus autem audiens Galilæam interrogauit si homo Galilæus esset. Et vt cognouit quod de Herodis potestate esset, misit eum ad Herodē, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Pilatus ergo dominum Herodi misit audiendum, vt ipse potius cum qui eius patriæ tetrarches existeret, vel absolueret, vel puniret.

Verum diuina prouidentia hoc factum est, ne qua Iudeis excusatio remaneret quasi nō ipsi, sed Romani Christum crucifixierint, Herodes quoque qui natus & religione erat Iudæus, cum exercitu suo quid de illo senserit ostendat permissus. Simul & impietas vtriusque prouinciarū (Iudææ scilicet in qua natus, & Galilææ in qua nutritus est & cōuersatus) in eius necem conspirantis ostenditur. Inique autem egit Pilatus mittēdo eum ad Herodem, in quo nullam mortis causam potuit inuenire, quippe quem ab iniuria defendere, non denuō nonis exponere calumnijs debebat. Similiter inique agit Herodes mittendo rursū Christum ad Pilatum: Sequitur:

Herodes autem viso Iesu gaudius est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre illum, scilicet à tempore quo decollauit Ioannem. Extunc enim cœpit Christus palmā predicare, & virtutes ac miracula operari, & exiit fama eius in vniuersam terrā. Vnde & Matth. dicit: Audiuit Herodes tetrarcha famam Iesu, & ait pueris suis: Hic est

Mar. 15.

Luc. 23.

Iudei de nece Christi inexcusabiles.

Tam Pilatus quā Herodes in Christū iniqui.

Luc. 23.

Quare Herodes cupierat videre Iesū. Matth. 14

ENARRATIO

Ioanes Bapt. ipse surrexit à mortuis, & ideo virtutes operantur in eo. Erat, inquit, cupiens ex multo tēpore videre illum, & subdit causam, eo inquit q̄ audierat multa de illo, & sperabat signū aliquod ab eo videre fieri. Interrogabar autē illū multis sermonibus. At ipse nihil illi respondēbat, Et tacuit ergo & nihil fecit, quia nec illius incredulitas diuina videre meruit, & dominus iactantiam declinabat. Quia enim Christū non saluatōrē esse reputabat, sed incātatorē, neque verbis, neque miraculis Christi dignus erat. Vbi suo exēplo (vt B. Greg. ait) nos ipse docuit, vt taceamus quādo cognoscimus q̄ auditores nostri nostra volunt audire, & sua mala nolunt emendare, ne dum ostentationis studio verbū dei loquimur, & eorum quæ erat culpa esse non desinat, & nostra quæ non erat fiat. Stabant autem principes sacerdotū & scribæ constanter accusantes eum.

Cur Christus tacuit coram Herode.

Accusantibus se principibus sacerdotum & scribis dominus apud Pilatum pauca, apud Herodem nulla respondit, ne videlicet crimen impositum diluens dimitteretur à præside, & crucis utilitas differretur. Nam & iustū profecto erat, vt Pilato (qui legem & prophetas de Christo non nouerat, ac per hoc ex ignorantia peccauit in dominū) aliqua in parte responderet. Herodem vero ceterosque Iudeorum optimates, quia contra legis suæ decreta innoxium condemnabant (quem ex lege & prophetis nouisse poterant) indignos per omnia suo sermone duceret. Propter illos ergo quibus respondere noluit, data est de agno similitudo apud Esaiam, vt in suo silentio non reus, sed innocens haberetur. Vbi enim tacebat (prout superius dictum est) quasi agnus pro toto grege immolatus patientiā præstabat. Vbi vero respondebat, quasi pastor bonus pro suis omnibus contra luporum latronumque insidias pugnabat.

Sed aduerte quā indigne dei virtus ab Herode spernitur, & dei sapiētia irridetur & illuditor. Hinc enim Lucas subsecutus adiungit, dicens: Spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo, & illis indutum veste alba, & remisit ad Pilatum. Et vtique remittendo ad Pilatum promissit se in eius mortem consentire. Debebat enim hominē suæ iurisdictionis in quo nihil dignum morte reperit, ab iniusta calumnia, & à morte liberare. Sed non modo hoc

PASSIONIS CHRISTI.

39

non fecit, sed tanquam hominem inuilem & amētem, indutum alba veste derisit & spreuit. Sed, vt ait Beda, aliud aliquid & ab Herodis intentione longe diuersum in hac domini illusione nobis innuitur. Nam quod veste alba indutus immaculata dat indicia passionis, quoniam agnus dei immaculatus totius mundi sit peccata ablaturus. Quod enim veste alba induitur spretus & illusus, ipse in casta carne est passus & sepultus. Per hoc etiam quod hic dominus alba postmodū coctinea vel purpurea veste indutus illuditor, geminum martyrii genus (quo per sanctæ ecclesiæ passionē adornatur) exprimitur. Quæ innocuam eiusdem domini ac sponsi sui mortem mirata, dilectus, inquit, meus candidus & rubicundus, Candidus actione, rubicundus sanguine. Et ipse variis membrorum suorum osculis vernans, in pace lilia gignit in bello rosas. Sequitur:

Quid alba vestis.

Cant. 5.

Et facti sunt inimici Herodes & Pilatus in ipsa die. Nā antea inimici erant ad inuicem, videlicet propter necem quorundam Galilæorum quos occiderat Pilatus in terrachia Herodis. Hi enim magum quēdam secuti Iudam nomine, qui auertit populum à solutione census Romanæ potestati, coniurationem suam sacrificio sacrilego in deserto confirmantes cæsi perierunt. Nam (hic idem Euangelista superius meminit) Pilatus cum exercitu superueniens miscuit sanguinem eorū cum sacrificio. Sed isti duo in Christi necem vnanimiter consentientes inuicem amici detestabiles effecti sunt.

Inimicitiarū causa inter Herodem & Pilatum.

Luc. 13.

Porro idem nefandissimum Herodis & Pilati scelus, quod in occidendo Christum pepigerunt, hæcenus velut hereditario iure successores eorum custodiunt, non modo Iudæi & gentiles qui sicut genere & religione, ita etiam mente dissidentes in Christianis tamen persequēdis Christique in eis fide perimenda consentiunt, sed etiam omnes vique adhuc peruersi ac falso Christiani, etsi inter se mutuo ob superbiam & suas malas cupiditates dissideant animis, atramentum odiendi & persequendo optimo quemque, concordēs & amici fiunt.

Herodis & Pilati scelus qui sectantur.

Secundo illudum est domino à Pilato, qui cum flagris illusum affecit. Quum enim reductus esset ab Herode ad Pilatum, ille (vt idem Lucas refert) conuocatis principibus

Secundo illusum est domino flagris.

ENARRATIO

sacerdotum & magistratibus & plebe, id est, & magistratum gerentibus & vulgo Iudeorum, dixit ad eos. Obtestor vobis hunc hominem quod auertentem populum, & ego coram vobis interrogans nullam causam inuenio in homine isto, ex his in quibus eum accusatis. Et hec dicendo Pilatus Iesum sufficienter probauit infontem, sed hunc postmodum condemnando, semetipsum ostendit homicidam. Sequitur: Sed neque Herodes. Nam remisit vos ad illum. Et ecce nihil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Tunc, vt Iohannes ait, apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Dicit Beda, nequaquam ab alio quam ab ipso met Pilato dominum fuisse flagellatum, dicente Euangelista: Tunc apprehendit Pilatus Iesum & flagellauit. Et impia militum in dominum ludibria hinc distinguens, deinde subiungit: Et milites plebentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius. Sane grande spectaculum & mundo, & angelis, & hominibus, vt a feris peccati princeps libertatis, semilibus modis concederetur. Sed (vt Esaias ait) Disciplina pacis nostrae super eum, cuius luore satuti sumus. In iuria magna & detestanda reuerentia in seruo, quod dominum maiestatis qui caelum & terram virentibus quibusque vestit & ornat, suis expoliatum vestibus spectandum cunctis nudum exhibere. Et licet in eo non fuerit infirmitas carnis ad peccatum inclinans, nec ipse peccatum fecerit, verecundia tamen & crubescencia non carebat. Erubuit ergo nudari, & eo magis quod purior: sicut erubuit. Stas ergo propter nos nudus, iuuentis verecundus & elegans, speciosus forma patris filius hominum, & caro illa flos & gloria omnis carnis, propter scelus nostrum flagris conciditur, & luvoribus ac plagis vndique dilaceratur.

Iob. 2. **Figura Christi flagellati.** **Deut. 25.** **Esa. 53.**

Et in huius rei typum Satanas olim accepta eccelsis potestate virum iustum & rectum, cuius operibus dominus benedixerat, cui similis non erat in vniuersa terra, huius pessimo a planta pedis vsque ad verticem vulnerauit. Quoniam ergo secundum mensuram delicti esse debet & plagarum modus, is qui vulneratus est propter peccata nostra, attritus propter scelera nostra, in quo posuit dominus iniquitates omnium nostrum numerosa atque multorum debita

PASSIONIS CHRISTI.

36

debita multis luvoribus exoluit, vt merito per Prophetam dixerit: Quae non rapui tunc exoluebam. Sed nondum illusionem huius.

¶ Nam tertio est a militibus praefidis acerbo ludibrio spinis coronatur. Quod Mar. describere, milites, inquit, du xerunt eum in atrium praetoris, & conuocant totam cohortem, & induunt eum purpura, & imponunt ei plestem spinem coronam, & ceperunt salutare eum. Ano rex Iudeorum. Et percutiebant caput eius arundine, & conspuebant eum, & ponentes genua adorabant eum. Milites quidem quod Iudeorum rex fuerat appellatus & hoc ei crimen scribae & sacerdotes obiecerant, quod videlicet sibi in populo Israelitico vendicaret imperium, illudentes hoc faciunt vt nudatum pristinis vestibus induant purpura, qua reges veteres utebantur, & pro diademate imponant ei coronam spinem, pro regali scepro dent calamum (vt Math. scribit) & quasi qui deum se falso dixisset illudentes adorabant.

¶ Hae illi quidem ludentes crudeli ioco fecerunt, sed a virtute & sapientia dei Christo rege magno serio suscepta, imo vt fierent vtiliter promissa sunt. Singulae namque derisiones, singulae plagae vel percussiones grauem sibi vt clamant, vocem habuerunt, & omnia pro nobis loquuntur. Quum enim sanguis proclamet in caelum de terra quae aperuit os suum & suscepit eum de manu Iudeorum, spinæ quoque & vestis irrisoria ceteraque iniuriæ, sine dubio proclamant in coeleste propiciatorium, & credentibus potenter impetrant remissionem peccatorum. Per spinem ergo coronam illud quoque visibiliter significant, quod de illo propheta praedixit. Et peccata nostra ipse portauit. Spinæ namque peccata designant, quae animam pungunt & lacerant. Nam & propter peccatum homini datae sunt, dicente domino ad Adam. Quum operatus fueris terram non dabit fructus suos, sed spinas & tribulos germinabit tibi.

¶ Sed & quod purpuram sine chlamidem coccineam quæ illudetur non indignatus est circumdari sibi, nunquid quid non congruit illi quo propter nos in passione sua fungebatur ministerio charitatis? Coccus enim coloris ignei

Psal. **flus cora-** **natur.** **Exod. 25.** **& 28,**

Plage chri **sti vt cla-** **mant,** **Esa. 53.** **Gene. 3.** **Chlamis**

ENARRATIO

qui in tabernaculo domini offerri & in veste sacerdotali
bis tinctus tubetur assumi, geminam significat dilectionem,
dei scilicet & proximi, quia fit ut quicquid offerimus igni-
tum & quasi bene coloratum, coram diuinis placeat con-
spectibus. Ipse autem propter nimiam charitatem suam qua
dilexit nos bibit calicem passionis, prout ipse dicit: Ma-
iorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam po-
nat quis pro amicis suis. Proinde huic regi chalmis cocci-
nea bene conueniebat, ut ipso habitu se illum esse osten-
deret qui in lege significabatur per vitulam tinsam, cuius
corpus inebatur pro peccato totius populi extra castra
cremari, & cinis eius in aqua hisopo super populum aspergi.
Arundinem etiam in manu recipere non recusauit, quod
nimis regalis potentie insigne praeferbat. Quod au-
tem genu flexo ante eum illudebant ei, illud signifi-
cabat quod ipse per Prophetam dicit: Vixi ego (dicit domi-
nus) quia mihi curuabitur omne genu, & confitebitur
omnis lingua. Haec nihilominus quae dicta sunt ludibria
a nonnullis vsque hodie quodammodo Christo inferun-
tur. Haeretici enim & Pagani (milites vique diaboli) qui
Christi negant diuinitatem, caput eius percutiunt. Siqui-
dem caput Christi deus est. Et quia per arundinem scriptura
solet confici, quasi arundine caput Christi feriunt, qui con-
tra Christianam fidem errores suos confirmare auctoritate
sacrae scripturae conantur.

Spuunt in faciem eius qui gratiosam ipsius cum homi-
nibus in vera carne praesentiam exae mentis insania res-
puunt, & Iesum Christum in carne venisse negant. Sunt
proinde (quod grauioris est vesania) qui eum certa fide ut
verum deum adorant, sed peruersis actibus mox verba eius
quasi fabulosa despiciunt ac promissa regni illius tempo-
ralibus illecebris longe postponunt. Proinde qui deum
orant attramen quippiam contra deum mente versantes
peccant, non deum honorant sed irident, & sicut Pilati
milites, genu flexo dant ei alapas. Sed inter haec attenda-
mus caput illud coelo & terrae venerandum, a quo venit
omnis benedictio propter nos impactis coronati, & con-
fixum spinis, consputum ab impiis, percussum & exhono-
ratum. Sed omnia haec propter te sustinet o homo, & pa-
ritur

Ioan. 15.

Num. 19.

Esa. 54.

Arundine
qui caput
Christi fe-
riunt.
2. Cor. 11.

Spuunt
Christo
in facie.

Christum
nunc irriso-
rie adorant

PASSIONIS CHRISTI. 37

ritur quaecunque illi volunt, ad omnia silens quasi agnus
qui coram rodente obmutescit sine voce. Pudeat ergo sub
spinoso capite velle esse membrum delicatum, & detesta-
re coronam superbiae. Na vae coronae superbiae ait propheta.
Coronatus est nihilominus saluator propter nostrum
exemplum, ut intelligamus nos priusquam gloriae eccle-
stis coronam adipiscemur, ab inimicis tribulatione varia
coronandos, sicut in Canticis scriptum est: Veni de liba-
no veni, coronaberis de cubilibus leonum, & de monti-
bus pardorum. Leo diabolus est, cuius cubile, meus est ho-
minum pessimorum, qui semper optimis quibusque infesti
sunt. Montes vero pardorum sunt omnes superbi a quibus
incenditur pauper. Ab his enim patienter sufferendo ele-
cti coronantur, iuxta quod per prophetam dicitur: Supra
dorsum meum fabricauerunt peccatores. Sequitur:
Exiit iterum Pilatus foras, & dicit eis: Ecce adduco vo-
bis eum foras, ut cognoscatis quia in eo nullam causam
inuenio. Quantumvis coactum te simulacrum damnare &
aeterni incendii stipula, non tibi educenti Iesum & sic lo-
cuto ita crederet Romana seueritas (ut taceam de iustitia di-
uina) quomodo creditum sunt post haec tribuno. Felicis
praesidis tuo forsitan exemplo perdocti, qui Paulum apo-
stolum non molli & frigida defensione, sed manu mili-
tari a rabie Iudeorum eripuit? Exiit ergo Iesus portans spi-
neam coronam & purpureum vestimentum, & dicit eis:
Ecce homo. Talis exiit, & non erat ei species neque de-
cor, & aspectus eius in eo non erat. Ecce, inquit, homo. In-
tentionem quidem dicentis & sensum iridentis detesta-
mur, sed vocem amplectimur, & dicimus quia vere homo,
quia quum deus esset, in similitudinem hominum factus
est, & habitu inuentus ut homo. Quo conspecto non mi-
tigati lausitae crudeles supplicis agni innocentis, sed am-
plius siti sanguinis inflammati sunt. Vnde subdit euangelista:
Quum ergo vidissent eum pontifices & ministri, clama-
bant, dicentes: Crucifige, crucifige eum. Ita pontifices pe-
tulci aequae ut eorum ministri, dilatauerant os suum. Euge,
euge, inquiunt, viderunt oculi nostri. Hactenus bene actum,
quod nunc restat exequere, crucifige, crucifige eum. Dicit
eis Pilatus. Accipite eum vos & crucifigite. Ego enim non

Esa. 53.

Can. 4.

Ioan. 19.
Simulator
Pilatus.

Act. 23.

Ecce ho-
mo.
Esa. 53.

Lausitae
crudeles
Iudei.

Ioan. 19.

EN ARTIO

inuenio in eo causam. Timebat enim, ut iam dictum est, ne quod futurum erat, pulsatus in iudicio Cæsaris sustineret molestiam, nō habes quam de interfectione eius redderet causam, & responderunt ei Iudæi: Nōs legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filiū dei se fecit. O Iudæi prauaricatores legis, dum hominem gentilem securum reddere vultis quasi legis scutum offeritis, & iniquitas vestra mentita est sibi. Non enim secundum legem debet mori qui filium dei se esse asserit, sed propheta qui falsum loquitur in nomine domini, mendacii convictus non subsequente effectu sermonis.

Deu. 18.

¶ Qui ergo audisset Pilatus hunc sermonē magis timuit. Timuit planē, sed nō gessit per uiriditē. Timuit, inquam, præstigiē sibi animo magnitudinē futuri mali. Præsertim quia iam miserat ad eum vxor suā, dicens: Nihil tibi & iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum propter eū. Terribili cōminatione in somnis affecta fuerat, si vir eius Christum interimeret. Dicunt somnium hoc sibi immisum à diabolo, intelligente se iam per Christi passionē & mortem spoliandum. Perceperat enim ex Christi sanguinis effusione in limbo detentor gladium percepisse. Vnde Christi necem in quam prius Iudeorum animos incendebat, nunc per vxorem Pilati impedire molitur. Timuit ergo Pilatus, non propter legem quam Iudei allegabant, sed ne forte Iesus ab ipso sic iam violatus esset filius dei. Potuit enim hoc credere homo gentilis. Gentiles enim plebsque diu genitos (errore vano decepti) recipiebant.

Matth. 17
Diabolus
ut Christi
necem im
pedire mo
litor.

Cur Pila
tus timuit

Cur non
respondit
Christus
Pilato.

¶ Ingressus ergo est in prætorium iterum, & dicit ad Iesum. Vnde es tu? Non quatit iam ab eo, quid fecisti, ut prius, sed, vnde es tu, id est, es tu gentis ex deo? Iesus autem responsam non dedit ei. Nimis importuno tempore hoc interrogabat, quia tempus tacendi maximē tunc erat, & ipse audire indignus erat, quia nō credere volebat. Præterea quia iam eundem agnum dei male torquerat flagellando: ideo coram illo iuste obmutescere & non aperuit os suum. Satis etiam desuper iam ante responderat, quando dicebat: regnum suum non esse de hoc mundo. Denique quod opera quæ faciebat, ut illuminatio cæci nati, resuscitatio mortui quatruiduani, filium dei, & deum esse, palam

PASSIONIS CHRISTI.

38

palam testabantur. Accusatus ergo tacet, quia defensione non indiget. Ambiant defendi, qui timent vinci.

¶ Dicit ergo ei Pilatus. Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Mirabatur (inquit Matthæus) præses vehementer. Dignum enim erat miraculo, quod imminente iam iudicio, vel condemnationis, vel absolutionis, imperturbabilis tacet, præsertim quum nihil sit terribilius morte, & vita amabilius nihil. Et admirationem auxit, quod sciret eum Pilatus pro seipso efficere posse loqui, quippe hominem legum & rationis peritissimum. Dicit ergo ei: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Igitur o Pilate potens, & robustus nimis potestati habens, ex ore tuo iudicaris, & non solum apud deum, sed etiam apud homines reus tenetis, quia videlicet innocentem & iustum quum dimittere potuisses, crucifigere maluisti. Modicum sustine, neque festines dicens, mihi non loqueris. Loquetur enim tibi postmodum & dicit vnde sis. Dominus enim qui nunc infirmus sub tua potestate tenetur, sicut fortis egreditur, sicut vir præliator suscitabit zelum, vociferabitur & clamabit super te & super omnes inimicos suos confortabitur. Tacui (dicit) semper filius, patiens fui, sicut parturiens loquar. Tunc loquetur ad te in ira sua, & in furore suo conturbabit te, clare dicens tibi quod nunc interrogasti, vnde sis. Ego inquit, cōstitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctū prædicans præceptū eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu, ego hodie genui te. Hoc in furore suo loquetur tibi & cunctis regibus terre & principibus, qui cōuenerunt aduersus dominum & aduersus Christum eius.

Mat. 27.

Pilatus sue
iniquitatis
in Christi
filiū testis.

Esa. 42.

Psal.

¶ Porro qui dicere tibi noluit vnde sit, de tua potestate quid respondeat audi. Non haberes aduersum me potestatem ullam, nisi tibi datum esset desuper, quasi dicat: Neque per dominū tuū Cæsare, neque per istos qui clamādo crucifige, crucifige, confortant brachiū tuū aduersum me, sed ab eo quod super omnes homines est datū tibi aduersum me potestatem habes. Nam nisi illud vnde ego sum teneret manum dexteram meam & in voluntate sua deduceret me, poteram ego saltem respicere te, & vnius vocis ferrea virga tanquam vas figuli confringere te. Ergo quia tradi-

ENARRATIO

Rom. 13. tus sum desuper (tradidit enim me, nec proprio filio suo peperit pater) non gloriaris tu, quia non tua potestas sed superna permisso est. Preterea nec vere potestas est quia in me exerceas, sed quoddam latrocinium. Non est enim potestas nisi a deo, quae ibi tantomodo iure valet, ubi culpa est. Tu autem si absente culpa levis & occidis, latrocinium agis, homicidium facis, & proinde reus potestatis superioris subiectus ipse. Si desuper permittitur tibi potestate obuti, noli gloriari, quia non relinquet dominus virgam, id est, non permanere sinet potestatem peccatorum super sortem iustorum. Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? an exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? Quia ergo haec potestas tua de qua te iactas, vera potestas non est, sed timidum latrocinium est, quod tu explere non posses nisi posse tibi datum esset desuper, propterea qui tradidit me tibi malus peccatorum habet. Quia videlicet ille legem accepit, & non nesciens, sed invidens abutitur permisso dei, tu vero eiusmodi legem non accepisti, & proinde non tanta ibi quanta illi insipientia vel malignitas est odisse sapientiam, vel nescire sacramenta dei.

Isa. 10. Tu ignoti hominis sanguine fundens homicidium facis, ille regem & dominum suum ad mortem tradens, cum homicidio sacrilegium quoque admittit in eum quem patribus suis promissum haecenus expectavit, & ipsam expectationem eius profectur signo circumcisionis quod accepit, facitque occidendo vnde se in Prophetis accusat legendo. Sequitur

Sapient. 1. Et exinde querebat Pilatus dimittere eum. Nam reuera antea non quæsierat, sed se querere simulauerat. Quid ergo quasi damnationem eius recusans tantum clamauerat, nisi quia simulator & mendax erat? Sed nunc ubi manifestam eius innocentiam compererat, quippe quem nec in sermone de nomine Regis vllatenus capere potuerat, magis timebat, convictus nimirum conscientia sua teste de peccato, si illum sine crimine condemnaret.

Per hoc pater Pilatus haecenus Christus liberacione non quæsiuit.

Acerrima Iudeorum instanciam in necem Christi.

Quod videtes Iudei Pilato minas intentant di. Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris. Quam suam propositionem importuni & nimis officiosi amici Caesaris, inimici autem dei, tali sententia confirmant. Omnis enim qui se regem facit, contradicit Caesari. Igitur conclusit (ut sibi videtur) iniquitatem

PASSIONIS CHRISTI.

omne os, ne reprehendere, vel iniustum dicere damnationem huius hominis audeat. Nam omnis qui se regem facit contradicit Caesari. Hic autem se fecit regem. Securus ergo sit Pilatus, & interficiendo Christum obsequium se Caesari prestare arbitretur.

Circa quartum tertiae partis membrum, quod est la trone seruato, insana vociferatione mortis Christi petito beatus Ioan. sic prosequitur, Pilatus ergo Ioan. 19. quum audisset hos sermones adduxit foras Iesum, & sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lycostratos, Hebraice autem Gabatha. Erat autem parascue pasche, hora quasi sexta. Lycostratos Graece, Latine dicitur lapidum stratura, id est, locus stratus lapidibus extra praetorium ubi Pilatus iudicatorum dominum, tribunal sibi statuit, quoniam homines magis quam deum timebat, facile declinavit a iustitia.

Impulit ergo Pilatum ad innocentis necem, & amor sui magistratus, & etiam fortassis cupiditas promissi a Iudeis praemij, & nihilominus eiusdem populi Iudaei favor, quem innocentem sibi aucupare non timuit, praecipue tamen huc eum impulit timor incurrendi Caesaris offensum, cuius gratiam & fauorem summo opere ambiebat, & ideo suo dei iudicio postmodum iubente Caesare Lugdunum Gallicae in exilium actus, tantis calamitatibus affectus est, ut ipse sibi mortem sua manu consciverit.

Erat, inquit, parascue paschae. Parascue Graecum est, & inter pretatur praeparatio, siquidem hoc nomine sextam sabbathi (quae nunc a nobis sexta feria nuncupatur) Iudei appellabant, quod videlicet eo die praepararent quae ad sabbatum forent necessaria, iuxta quod olim de manna fuit praecceptum: sexta autem die colligetis duplum. Quia ergo sexta die homo factus & tota est mundi creatura perfecta, septima autem conditor ab opere suo requieuit, (vnde & hanc sabbatum, id est, requiem vocari praecipit) recte dominus eadem die sexta crucifixus, humane restorationis implevit archanum. Vnde quum accepisset accetum dixit, Consummatum est, id est, quod pro mundi refectione suscepi, totum est opus sexta die perfectum. Igitur illis in-

Ioan. 19.

tos.

Condigna
pilato mer
ccs.

Exod. 16.

Cur sexta
feria Chri
stus pati
voluit.

ENARRATIO

terfecloribus domini magna quidē parascene propter subsequens magnum paschale sabbatum erat, nobis autem propter preparationem vite æternæ quæ nobis illo die præparata est, maxima parascene est.

Pilatus de **Christo** **risor** **Christi** **sti.** **Itaque** **exhibito** **Iudæorum** **conspicibus** **Christo** **dicit** **eis** **Pilatus:** **Ecce** **rex** **vester.** **Iam** **dixerat** **hic** **derisor.** **Ecce** **homo.** **Nunc** **adhuc** **irridēs,** **ecce,** **inquit,** **rex** **vester.** **Nesci-** **uit** **dicere** **quod** **tertium** **accusationis,** **vel** **criminis** **nomen** **est,** **ecce** **filius** **dei** **vestri,** **sed** **dixerant** **Iudæi,** **quia** **filius** **dei** **se** **fecit.** **Hæc** **tria** **verissima** **nomina** **sunt** **valis** **Christi** **domini** **nostri.** **Homo,** **rex,** **deus,** **sive** **filius** **dei,** **quem** **quidem** **irridentes,** **&** **cum** **risu** **adorantes,** **confessi** **sunt** **inimici,** **sed** **venerantes** **&** **serio** **adorantes** **confitentur** **amici.**

Tria **no-** **mina** **v-** **nia** **Christi** **sti.** **Itaque** **exhibito** **Iudæorum** **conspicibus** **Christo** **dicit** **eis** **Pilatus:** **Ecce** **rex** **vester.** **Iam** **dixerat** **hic** **derisor.** **Ecce** **homo.** **Nunc** **adhuc** **irridēs,** **ecce,** **inquit,** **rex** **vester.** **Nesci-** **uit** **dicere** **quod** **tertium** **accusationis,** **vel** **criminis** **nomen** **est,** **ecce** **filius** **dei** **vestri,** **sed** **dixerant** **Iudæi,** **quia** **filius** **dei** **se** **fecit.** **Hæc** **tria** **verissima** **nomina** **sunt** **valis** **Christi** **domini** **nostri.** **Homo,** **rex,** **deus,** **sive** **filius** **dei,** **quem** **quidem** **irridentes,** **&** **cum** **risu** **adorantes,** **confessi** **sunt** **inimici,** **sed** **venerantes** **&** **serio** **adorantes** **confitentur** **amici.**

Iudæis **que** **auferuntur.** **Illi** **autem** **clamabant.** **Tolle,** **tolle,** **crucifige** **eum.** **Put-** **auit** **dixisse** **Iudæos** **infelices.** **Tolle** **à** **nobis** **regem,** **tolle** **prin-** **cipem,** **tolle** **sacerdotem.** **Extunc** **enim** **impletum** **est** **quod** **fuerat** **per** **Prophetam** **antè** **prædictum.** **Quia** **multis** **die-** **bus** **sedebant** **filij** **Israel** **sine** **rege,** **&** **sine** **principe,** **&** **sine** **sa-** **crificio,** **&** **sine** **altari.** **Item,** **in** **hostiis** **suis** **&** **muneribus** **va-** **dent** **ad** **querendum** **dominum** **&** **non** **inuenient** **eum,** **abla-** **tus** **enim** **est** **ab** **eis.** **Et** **merito,** **quia** **dixerunt,** **tolle** **salua-** **to-** **rem,** **crucifige** **propitiato-** **rem,** **idcirco** **perdiderant** **salu-** **tem,** **&** **nullam** **habent** **defensionem.**

Osec. 3.

Eiusdē. 5.

Pilatus **&** **Christum** **&** **Iudæos** **irridet.** **Itaque** **exhibito** **Iudæorum** **conspicibus** **Christo** **dicit** **eis** **Pilatus:** **Ecce** **rex** **vester.** **Iam** **dixerat** **hic** **derisor.** **Ecce** **homo.** **Nunc** **adhuc** **irridēs,** **ecce,** **inquit,** **rex** **vester.** **Nesci-** **uit** **dicere** **quod** **tertium** **accusationis,** **vel** **criminis** **nomen** **est,** **ecce** **filius** **dei** **vestri,** **sed** **dixerant** **Iudæi,** **quia** **filius** **dei** **se** **fecit.** **Hæc** **tria** **verissima** **nomina** **sunt** **valis** **Christi** **domini** **nostri.** **Homo,** **rex,** **deus,** **sive** **filius** **dei,** **quem** **quidem** **irridentes,** **&** **cum** **risu** **adorantes,** **confessi** **sunt** **inimici,** **sed** **venerantes** **&** **serio** **adorantes** **confitentur** **amici.**

Condigna **retributio** **à** **Cæsare.** **Illi** **autem** **clamabant.** **Tolle,** **tolle,** **crucifige** **eum.** **Put-** **auit** **dixisse** **Iudæos** **infelices.** **Tolle** **à** **nobis** **regem,** **tolle** **prin-** **cipem,** **tolle** **sacerdotem.** **Extunc** **enim** **impletum** **est** **quod** **fuerat** **per** **Prophetam** **antè** **prædictum.** **Quia** **multis** **die-** **bus** **sedebant** **filij** **Israel** **sine** **rege,** **&** **sine** **principe,** **&** **sine** **sa-** **crificio,** **&** **sine** **altari.** **Item,** **in** **hostiis** **suis** **&** **muneribus** **va-** **dent** **ad** **querendum** **dominum** **&** **non** **inuenient** **eum,** **abla-** **tus** **enim** **est** **ab** **eis.** **Et** **merito,** **quia** **dixerunt,** **tolle** **salua-** **to-** **rem,** **crucifige** **propitiato-** **rem,** **idcirco** **perdiderant** **salu-** **tem,** **&** **nullam** **habent** **defensionem.**

Illi **autem** **clamabant.** **Tolle,** **tolle,** **crucifige** **eum.** **Put-** **auit** **dixisse** **Iudæos** **infelices.** **Tolle** **à** **nobis** **regem,** **tolle** **prin-** **cipem,** **tolle** **sacerdotem.** **Extunc** **enim** **impletum** **est** **quod** **fuerat** **per** **Prophetam** **antè** **prædictum.** **Quia** **multis** **die-** **bus** **sedebant** **filij** **Israel** **sine** **rege,** **&** **sine** **principe,** **&** **sine** **sa-** **crificio,** **&** **sine** **altari.** **Item,** **in** **hostiis** **suis** **&** **muneribus** **va-** **dent** **ad** **querendum** **dominum** **&** **non** **inuenient** **eum,** **abla-** **tus** **enim** **est** **ab** **eis.** **Et** **merito,** **quia** **dixerunt,** **tolle** **salua-** **to-** **rem,** **crucifige** **propitiato-** **rem,** **idcirco** **perdiderant** **salu-** **tem,** **&** **nullam** **habent** **defensionem.**

PASSIONIS CHRISTI.

40

pedibus **manibusque** **confixi,** **producta** **morte** **necebantur,** **&** **diu** **viuebatur** **in** **cruce,** **nō** **quia** **longior** **vna** **eligeretur,** **sed** **quia** **mors** **ipsa** **protēdebatur,** **ne** **dolor** **citius** **finiretur.**

Illis **itaque** **seditione** **clamantibus** **ut** **innocens** **crucifi-** **geretur** **(inualecebant enim voces eorum) videns** **Pilatus** **quod** **nihil** **proficeret,** **sed** **magis** **tumultus** **fieret,** **accepta** **aqua** **lauit** **manus** **suas** **corā** **populo,** **dicens:** **Innocens** **ego** **sum** **à** **sanguine** **iusti** **huius,** **vos** **videritis.** **Hæc** **omnia** **fecit** **&** **dixit** **(sicut** **iā** **dictum** **est)** **simulare** **&** **sibi** **cauēs,** **ut** **in-** **uitus** **fecisse** **putaretur** **quod** **fecit** **libēs,** **&** **nihilominus** **in-** **fidians** **Iudæis,** **&** **totum** **facinus** **reliciens** **in** **ipsis.** **Sed** **qui** **lauit** **manus,** **non** **per** **hoc** **lauit** **conscientiā.** **Et** **respondens** **uniuersis** **populus** **dixit:** **Sanguis** **eius** **super** **nos,** **&** **super** **Iudæi** **ut** **se** **filiis** **nostros.** **Obligauerunt** **ergo** **&** **reos** **sanguinis** **Christi** **&** **suos** **po-** **sti** **fecerunt** **nō** **modo** **se,** **sed** **&** **suos** **posteror.** **Vnde** **factum** **steros** **obli-** **est** **quod** **profigari,** **atque** **in** **omnem** **ventum** **dispergi,** **vagi** **gauerint.** **&** **errabundi** **uicionem** **sanguinis** **domini** **exoluant,** **sed** **ta-** **men** **non** **eluant** **vsque** **in** **hodiernum** **diem.**

Tunc **Pilatus** **adiudicauit** **fieri** **petitionem** **eorū.** **Dimisit** **Luc. 23.** **autem** **illis** **eum** **qui** **propter** **seditionem** **&** **homicidiū** **mis-** **sus** **fuerat** **in** **carcerem** **quem** **petebant,** **Iesum** **verō** **tradidit** **voluntati** **eorū.** **O** **iudicij** **iniquitatem,** **absoluere** **latronē,** **&** **condemnare** **saluatorem,** **semare** **homicidam,** **&** **perdere** **mortuos** **suscitantem.** **Hinc** **illi** **merito** **dictū** **est.** **Causa** **tua** **Iob. 16.** **quasi** **impij** **iudicata** **est,** **causam** **iudiciū** **q;** **recipies.** **Is** **enī** **Aut. 10.** **qui** **iudicatus** **est** **iniuste,** **cōstitutus** **est** **à** **deo** **iudex** **viuorū** **&** **mortuorum.** **Ergo** **ut** **tibi** **sex** **gentis** **spurcissimæ** **Iudaica** **turba,** **non** **populus** **dei,** **quæ** **dominum** **tuum** **antè** **Pilatum** **negasti,** **&** **diabolo** **te** **subdidisti,** **ut** **semini** **nequam,** **filiis** **Esa. 1.** **sceleratis,** **imō** **&** **abdicatis.** **Si** **quid** **adhuc** **sapis** **&** **nondum** **prorsus** **sensu** **perdito** **obstupuisti,** **o** **Iudæa** **gens.** **Luctum** **vingenti** **fac** **tibi** **placitum** **amarum.** **Attende** **paulisper** **&** **audi** **ea** **quibus** **es** **ob** **incōparabile** **scelus** **digna,** **audi** **dama-** **na** **tua** **quæ** **ipsa** **tibi** **intulisti,** **iusti** **tibi** **vocibus** **inculcantē.**

Plange **sacerdotes** **perituros,** **plange** **ministros** **Et** **populus** **Iudæa** **tuum** **pro** **talibus** **ausis.** **Non** **tuba** **non** **vnctus,** **non** **iā** **tua** **victima** **grata** **est.** **Quenam** **bella** **tibi** **clanget** **tuba** **rege** **perempto?** **Quis** **tuus** **vnctus** **erit,** **quæ** **verum** **amiseris** **vnctum?**

Sedulius. **Iudæis** **sui** **scelus** **ob** **oculos** **po-** **nitur.**

ENARRATIO

Victima quæ dabitur, cum victima pastor habetur?

Discedat sy nagoga suo fuscata colore.

Ecclesiam Christum pulchro sibi innoxio amore.

¶ Saepe malum hoc vobis (o gens impia & peruersa) si mens nō leua fuisset, Prophetarum tuorum varietatis quatenus ab eo te contineres fuerat prænunciatum. Enumerauerat Daniel hebdomadas vsquequo Christus occideretur, qui & reprobandos perfidos non tacuit, dicens: Et nō erit eius populus qui eum negaturus est. Et rursus signum certū aduentus Christi vobis (licet frustra) dedit, dicens:

Danie. 9.

Quum venerit sanctus sanctorum cessabit vñctio vestra. Quemnam enim o popule stulte & insipiens ē gente tua nunc vngeres, qui spontē protestatus es non alium habere te Regem quā Cæsarem? Agnosce ergo iam missum qui mittendus erat, qui est salus & expectatio Gentium, quem negasti, & insuper crucifixisti, in cuius aduentu (sicut celebri prophetia prædictum fuerat) Ablatum est sceptrum de Iuda, & dux de stirpe eius defecit.

Ibidem.

Gene. 49.

Ibidem.

Circa quartam partem enarrationis passionum domini nostri Iesu Christi in (qua dicendum est quemadmodum dominus innocens reprobatus à Iudeis, damnatus est ad supplicium crucis) quatuor attenta mente nobis sunt contemplanda, quorum primum est Christi iniquo iudicio damnati sub onere crucis suæ ad supplicij locumeductio. Secundum est eiusdem domini nostri sub insigni titulo crucifixi, à Iudeis impia subannatio. Tertium est eiusdem domini nostri extremum in cruce spiritum trahentis nouissimorum verborum notanda eloquutio. Quartum est ipsius authoris vitæ (emisso in cruce cum magno clamore spiritu) examinatio.

¶ Circa primum quod est Christi domini nostri iniquo iudicio damnati sub onere suæ crucis ad supplicij locūeductio Ioan. Euang. sic profectus est.

Ioan. 19.

¶ Susceperunt autem Iesum, nimirum Iudei à Pilato iam morti crucis addictum. Auiditatem suscipientium ipse per Prophetam exprimens: Susceperunt me, inquit, sicut leoparatus ad prædam, & sicut catulus leonis habitans in abditiis. Ne quid autem deesset opprobrio, & ut iam ad mortem

Psal.

tem vadens melius ab vniuersis qui eum ante viderat cognosceretur, dicit Marcus quod postquam illuserit ei milites Pilati, exuerunt illum purpura, & induerunt eum vestimentis suis, & educunt illum ut crucifigeret eum. Et ut (Ioānes testatur) baiulans sibi crucē exiit in eum qui dicitur Caluariz locū. Nulli vñquā quantūlibet scelerato legimus proprii ligni supplicij impositi ad ferendum, nisi dontaxat Christo domino qui peccatū nō fecit, sed peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum.

PASSIONIS CHRISTI.

41

¶ Exiit ergo crucem suam portans, sed non peruenit ad locum supplicij baiulando sibi crucē. Angustauerunt enim (ut Lucas dicit, & etiam Marcus) prætereuntem quempiam Simonem Cyrenæum venientem de villa, patrem Alexandri & Rufi ut tolleretur crucem eius. Cuius rei hæc fuisse causa præsumitur, ut ad supplicij locū celerius perueniretur, adeo erāt veloces ad effundendum sanguinem. Christus autem homo verus quum esset nimis iam hucusque cruciatibus defatigatus (vbi pie creditoris) sub crucis onere defecit. Vnde factum est ut huic Simoni baiulanda crux imponeretur. Porro magnæ tunc opinionis fuisse videtur, quum filij quoque eius quasi iam noti omnibus designentur ex nomine. Huic ergo de tute seu villa redeunti portanda post Christum crux imposita est.

¶ Et hoc quidē non absque certi designatione mysterij. Quia nimirū ipse passus est pro nobis, relinques nobis exemplum, ut sequamur vestigia eius. Et quia Simon iste nō Hierosolymita, sed Cyrenæus esse perhibetur (Cyrenæ enim Lybia ciuitas est, ut in actis Apostolorum legimus) recte per eum populi gentium designatur. Qui quondam peregrini & hospites testamētorum, nunc obediēdo ei cives sunt & domestici dei. Et sicut per Apostolū dicitur: Heredes quidem dei, coheredes autē Christi. Vnde & aptē Simon obediens, Cyrenæ, hæres interpretatur. Nec prætereundū est quod idem Simon de villa venisse refertur. Villa enim græcè pagus dicitur. Vnde paganos appellamus eos quos à ciuitate dei alienos, & quasi vrbana conuersationis esse videmus expertes. Sed de pago Simō egrediens crucē portat post Iesum, quū populus nationū paganis ruihus derelictis, vestigia dominicæ passionis obediēter amplectitur,

Christus lignū suū mortis portat.

1. Pet. 2.

Quod Christi crucem Simon portauit quid.

1. Pet. 2.

Act. 2.

Eph. 2.

Rom. 8.

ENARRATIO

Luc. 23.
Christum
turba mul-
ta dispari-
tate sequi-
tur.

Sequebatur autem illum turba multa populi & mulierum quæ plangebant, & lamentabantur. Turba hæc non una eademque mēte sequebatur. Nam populus quidem sequebatur, ut cuius mortem impetrasset, morientē lætus aspiceret, misisset etiā huius turbae pars erant qui eum premerēt & cruci affigerent. Pontifices & pharisæi ut eum blasphemis, impropertis, & irrationibus, vel morientem insectarentur. Plurimi verò idcirco sequebantur, ut in eius morte viderent mirabilia, qui tanta viuens perpetrasset. Alij autem ut iniquè damnatum lugerent, quales erant hæc mulieres quæ ideo sequebantur, ut quem vivere desiderabāt, moriturum, morientem, & mortuum plorarent. Nec solus eum mulierum plāctus sequebatur: imò etiam innumerus virorum credentium cœtus de eius erat passione inestimabilis, sed ideo mulieres plāxissæ præ ceteris referuntur, quia scemineus quasi contemptibilior sexus liberius poterat presentibus sacerdotum principibus & magistratibus quod contra eos senserit ostentare.

Luc. 23.

Verum quia nouit dominus qui sunt eius, pretermissa furentis populi turba, ad amantes plangentēque se feminas oculos & ora conuertit, dicens: Filia Hierusalem, nolite flere super me, sed super vosipsas flere & super filios vestros, quasi dicat: Ne me moriturum lamentamini, cuius cito resurrectio mortem superare potest, cuius mors & omnem mortem & ipsum mortis destructura est authorem. Vosipsas potius vestramque progeniem ne in meæ crucis ultionem cum perfidis æterna morte damnetur, dignis lachrymarum fontibus abluite. Notandumque quomodo filias Hierusalem appellat, quod non sola quæ cum ea venerat hominum turba, sed & elusivè vrbis ciues ei mulieres adhererint. Et nunc quoque quasi immolandum Iesum duplex turba sequitur. fabulas, alij lachrymantibus (ut decet) oculis legunt, audiunt, recolunt. Sequitur:

Christus
Iudaicę
turbę
Luc. 21.

Quia ecce venient dies in quibus dicent: Beata steriles & ventres qui non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus cadite super nos, & collibus operite nos. Dies à Romanis venturae obsidionis & captivitatis significat, de quibus inter alia discipulis prius

PASSIONIS CHRISTI.

prius dixerat. Tunc qui in Iudæa sunt fugiant in montes, & paulo post: Væ autem pregnantibus & nutriendis in illis diebus. Quia & naturale est imminente captivitate, hostilique per agros vrbēque gladio clade feruente, cunctos qui euadere queant alta quæque vel abdita, quibus absconiantur refugia conquirere. Vnde & Iosephus refert insistentibus sibi Romanis Iudæos cauernas certatim mortuum collūmq; petisse speluncas, ita ut & semetipsum tectetur munitione quodam destructę vrbis Iotopate in speleo cum quadraginta comitibus proditum, inuentum, atque ab hostibus captum. Sequitur:

Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Viride lignum scriptum suosque electos: aridum verò impios & peccatores significat. Si ergo ipse, inquit, qui peccatum non feci, qui lignum vitæ merito dicor, sine igne passionis à mundo non exeo, quid putas eos manere tormenti qui fructibus vacui, ipsum insuper vitæ lignum flammis dare non timent? Si nunc est tempus (inquit beatus Petrus) ut incipiat iudiciū à domo dei, quis finis eorum qui non credunt Euangelio?

Ita secundum quartæ partis membrum, quod est Christi domini nostri sub insigni titulo crucifixi à Iudæis impia subsannatio, Marcus ita prosequitur: Et perducit illum in Golgotha locum quod est interpretatū Caluarie locus. Locus erat à morte damnatorum dictus Caluarie locus, à capitibus eorum qui ibidem puniebantur. Propterea autē ibi crucifixus est dominus ubi prius erat area damnatorū, ut sicut pro nobis maledictum crucis factus est, & flagellatus & crucifixus, sic pro omnium salute quasi noxius inter noxios crucifigatur. Propter quod etiā ducebantur ad mortem & alij duo, nequam, cum eo. Et licet hoc factū sit dolo Iudæorum, ut per hoc Christi nomen suscarent, & ipse affinis fuisse videret maleficio, deo tamen dispensante propter iam dictā causam hoc actū est, sicut etiā prædictū fuerat per Prophetā: Et cū sceleris reputatus est, imò & tanquā sceleratorū maximus in medio latronum crucifixus est. Sed reuera ideo cū iniquis reputatus est in cruce, ut iniquos iustificaret sua mor-

Lignū viride
Christus
aridū
peccatores.

1. Pet. 4.

Mar. 15.
Caluarie
locus.

Luc. 21.
Dolus Iu-
dæorum.

Esa. 53.

ENARRATIO

Philip. 1.

Priusquam crucifigerent potum ei dederunt
Prou 31.

Psal.

Crucifixus
Christus
audis

Ioan. 12.
Cur exaltatur
Christus in
caelo.
Coloss. 1.
Gen. 3.

te, qui quum in forma dei esset, propter homines homo factus est, ut hominibus potestatem daret dei filios fieri.

¶ Verum priusquam crucifigerent (ut Matth. refert) dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum, & qui gustasset noluit bibere. Cuius rei causa usam nonnulli hanc esse volunt, quia per Salom. fuerat dictum: Date siceram merentibus, & vinum iis qui amaro sunt corde, ut bibant & obliuiscantur egestatis suae, & doloris sui non recordentur amplius, seniores Iudeorum statuerant, ut morte damnatis vini potulum daretur. Fuisse proinde in Ierusalem matronas nonnullas pietati studetes, quae myrrhatum (ut Marcus dicit) id est, forte vinum obtulerant, sed mortis Christi impiissimos ministros una cum Iudeis nimia crudelitate atque inuidia motas, illud ebibisse, & Christo domino loco illius dedisse vinum cum felle mixtum, ut impleretur scriptura quae dicit: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Quod autem dicit Marcus: & non accepit, non est contrarium ei quod dicit Matth. Et gustasset noluit bibere. Nam gustauit quidem, ut Matth. testatur. Et ut Marcus dicit, non accepit. Quo mystice nobis insinuat, quod gustauerit quidem pro nobis mortis amaritudinem, sed tertia die a morte resurgens, non iam ultra moriturus, mortem prorsus a se remouit.

¶ Post haec autem vestibus nudatum Christum dominum ligno crucis quasi agnum altari superpositum sacrificantes, manus eius & pedes clauis ferrois dire confodientes affligunt. Hoc quippe mortis genere ad regni sui gloriam se peruenturum praedixerat. Sic exaltatus a terra omnia ad se tracturus erat. Sic aereas potestates debellaturus, ipsum etiam chirographum decreti quod erat contrarium nobis suo sanguine deleuit, affligens illud cruci. Sic denique arbore crucis sublimis terrae fructus restitutus est, ut in ligno crucis per sanguinem suum & mortem dei filius crimen expiaret, quod nostri generis primi parentes in fructu ligni vetiti offendentes, contraxerant. Decentissimum quippe fuit salutem humani generis in ligno crucis constitui, ut inde mors oriebatur inde vita resurgeret, & qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur.

¶ Sed dominicae passionis seriem prosequamur. Milites ergo

PASSIONIS CHRISTI.

43

ergo (inquit Ioan.) qui crucifixi essent eum, acceperunt vestimenta eius, & fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem. Et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo adinocem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius sit. Acceperunt nimirum vestimenta eius pro magnae victoriae spoliis, & ea sibi diuiserunt milites robusti & fortes, quod ea poterant lucrose venundare. Non enim vilia putabantur vestimenta, de quorum similibus contactis virtus exire consueuerat. Nec utique tunc in illo spectaculo deerant, qui ad comparandum ea certatim se ingererent. Nam ut taceam de matre & discipulo quem diligebat Iesus stantibus iuxta crucem Matth. 9. eius, stabant (inquit Lucas) etiam omnes noti eius a longe, & mulieres quae sequuntur eum erant a Galilaea haec videntes, A deo tanquam reus & peccator proscriptus est dominus, ut nec vestimenta sua charis suis pro magno thesauro seruaturis diiudicare sibi licuerit, sed in corpore suo scriptus raturus opprobriis, sua quoque vestimenta in mercedem vidit cedere interfectoribus suis. Subdit Ioannes:

¶ Ut scriptura impleatur, dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi, & super vestem meam miserunt sortem. Ac si diceret: A deo crudeles fuerunt, adeo considerantes & inspicientes me absque ulla miseratione steterunt, ut vestimenta mea diuidentibus, fortes quoque mittere vacauerit. Videlicet hoc pertinebat ad fidelitatem imperij, ut regem Iudeorum non solum obtemperantes, verum etiam gaudentes interficerent milites Romani. Huic ergo direptioni dum vestimenta domini diuidunt tunicam tamen non scindunt, haereticorum temeritatem comparare licet. Qui quauis scripturam sacram in prauos sensus suorum distraxerint, tamen fidem Christi, vel catholicam eius ecclesiam scindere non potuerunt. Plura namque domini vestimenta multa scripturarum (quibus vnum dei verbum indutum est) significat volumina. Tunica vero inconsutilis desuper contexta per totum, vnam integram atque inuolabilem catholicam ecclesiam fidem congrue designat. Sequitur: Et milites quidem haec fecerunt. Sic facit Euangelista facta impiorum terminat. Haec quidem, inquit, milites fecerunt, ut subaudiendum sit, & quid post haec faceretur

Christi vestimenta non vilia.

Vsq. adeo proscriptus Christus.

Militem Pilati crudelitas.

Haereticorum temeritas.

Tunica domini inconsutilis.

ENARRATIO

non habuerunt. Corpus crucifixerunt, & prædam tulerunt, sed fortitudinem dei, verbum dei, verbum deum, cum anima sua occidere non potuerunt.

Mar. 15. **Duo latrones** crucifigunt cum e. duos latrones, vnum à dextris, & alium à sinistris eius. Quantumlibet iniqua voluntate lude calumniâ struxerint Christo, crucifigentes eum in medio latronum, nihilominus tamen ipsa crux, non solum tormentum iudicati, sed indicatâ quoque quoddam tribunal extitit. Alterum namque illorum (sicut postmodum dicitur) sceleratorum, misericorditer assumpsit, alterum in se dereliquit. Futuri proinde magni iudicii signa sunt, ubi cælestis ipse iudex inter pios & reprobos iustè iudicatos, statuet oves quidem à dextris, hædos autè à sinistris.

Matth. 25

Titulus

Christi do

mini cruci

fixi.

Ioan. 19.

Intentio

spiritus san

cti in hoc

titulo.

Philip. 2.

Cur titulus

tribus

in linguis

descriptus

¶ Scripsit autem & titulum Pilatus, & posuit super cruce. Erat autem scriptum: Iesus Nazarenus rex Iudeorum. Hunc titulum multi legerunt Iudeorum, quia propè ciuitatè erat locus ubi crucifixus est. Hunc titulum alio spiritus sanctus consilio distulit, atque alio sensu Pilatus cõscripsit. Gloriarî namque se sperabat in hac malitia, & hoc titulo manifestum futurum & clarius Cæsari annuncianum se pro fide eius occidisse hominem, quem multa gentis illius turba cum ramis palmarum excipiens regias illi laudes acclamauerat, Christum esse existimâs què per prophetas promissum expectabat. At verò spiritus sanctus bene viens maligni scriptoris manu hunc titulum fecit, qui cælo & terra transuentibus non transibit, quia Iesus Nazarenus, id est, saluator & verè sanctus, Rex Iudeorum per crucem suam est effectus. Regnum quippe pendens in cruce nomen hoc innuit: quia per mortem crucis non perdidit, sed confirmavit potius & corroboravit imperium. Vnde Apostolus quum ignominia crucis descripsisset, adiunxit: Propter quod & deus exaltavit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen.

¶ Nam quod hoc nomen & hic titulus scriptus erat Hebraice, Græce, & Latine, hoc est quod idem Apost. subsequutus annexit: Et omnis lingua constiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Porro his dictis tribus linguis Christi titulus scriptus fuit ppter eam eminentiâ præ linguis aliis. Hebraica siquidè lingua tunc

PASSIONIS CHRISTI.

44

eminebat propter Iudeos de scientia diuinæ legis gloriantur. Lingua Græca, propter gentium sapientes. Lingua vero Latina, propter Romanos omnibus ferme gentibus tunc imperantes. Futurum quippe erat, & iam hoc titulo præsignabatur, quod & legis mysteria, & mundi sapientia, pauper & mundana potentia, atque omnia regna mundi huius regi forent obsequutura atque subiacenda. Itaque velint nolint Iudæi omne mundi regnum, omnis mundana sapientia, omnia diuinæ legis sacramenta testantur, quia Iesus rex Iudeorum per crucem suam effectus est. Iudeorum inquam, non eorum qui se Iudeos esse dicunt & non sunt, sed sunt synagoga Satanae, sed Iudeorum qui in veritate confessi res dei sunt. Sequitur:

¶ Dicunt ergo Pilato pontifices Iudeorum: Noli scribere rex Iudeorum, sed quia ipse dixit, rex sum Iudeorum. Titulum bonum & bene scriptum corrumpere voluerunt sic intereidentem, Iesus Nazarenus qui dixit rex sum Iudeorum. Quasi vero Pilatus nescisset à turba illum fuisse regem cõstitutum, quando venienti Hic os Syriam exierunt obuia cum tamis palmarum & cum à plerisque esse credum qui fuerat rex promissus oraculis prophetarum.

¶ Respondit Pilatus. Quod scripsi, scripsi. Ergo Pilate stabile & fixum vis esse quod regem Christum occidendo expectationem Israel in te feceris, & oracula vatum inerte (ut putabas) dei cassaueris, dicentium de hoc rege quod magnam habiturus esset regnum verbi gratia, quia dominabitur à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum. Hæc & huiusmodi præconia Christi sic tu audisse poteris, quo modo & Herodes, qui vententibus ab Oriente. Magis vltro conuocâs principes sacerdotum & scribas populi seiscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. Quod ille efficere nō potuit illius à Magis, tu te prudenter egisse potasti. Frustrabitur te spes tua, quia nec huius occisi regis Iudeorum iudicium effugies, nec saltem Cæsaris tui mensa pro hoc facto vel scripto tuo familiaris futurus es. Fertur enim (ut superius tactum est) quia propter hoc Romam adductus à Tyberio Cæsare exilio damnatus est, sententia tam intollerabili, ut per impatentiam in edic gladio sibi mer mortem conscuerit.

FF iij

Apoca. 3.

Ioan. 19.

Tiulus

Christi

corrumpi

non de-

buit.

Mala intè

no Pilati

de rege lu

deis pro-

missio.

Psal.

Matth. 2.

Pilatus

exilio dā-

natum se-

ipsum in-

terfecit.

ENARRATIO

Itaque maledictiones istae manifeste super eum deciderunt quibus impium divina scriptura deuouet, dicens: Attenetur fame robur eius, & inedia inuadat costas illius. Sed inexhaustibilem aduersus Christum Iudaeorum inaniam linguis suis in ipsum sequebatur (qui manu nihil amplius poterant) aduertere.

Iudaeorum
in Christum
crucifixum
blasphemant.

Præterea (inquit Matth.) blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: Vah qui destruis templum dei, & in illud reedificas. Salua te ipsum si filius dei es, descendens nunc de cruce. Et hoc quidem insanum vulgus. Princeps autem sacerdotum illudentes eum scribis, & senioribus dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Etiam nolentes contentantur quod alios saluos fecerit. Itaque vestra vos o Iudaei condemnatio sententia. Qui enim alios saluos fecit, utique si vellet seipsum saluare poterat. Si rex Israel est, inquit, descendat nunc de cruce & credimus ei. Imò ideo se saluum facere de cruce descendendo noluit, quia ipse Christus dei electus est, quia ipse rex Israel est, quia ipse dominus est: de quo per prophetam fuerat predictum, non quod de ligno descenderet, sed quod a ligno regnaturus esset. Nam qui ideo venit ut pro omnibus crucifigeretur, ideo seipsum saluare & de cruce descendere noluit, quia cum ceteris peccatoribus etiam illos qui crucifixerunt saluare moriendo curauit.

Quare
Christus
de cruce
descendere
noluit.

Descendat, inquit, de cruce & credimus ei. Fraudulenta ac mendax promissio. Quid est plus, viventem de cruce descendere, an resurgere mortuum è sepulchro? Surrexit & non credidistis, ergo etiam etsi de cruce descenderet, similiter non crederetis.

Gene. 9.
Figura
derisionis
Christi
crucifixi.

In huius derisionis Christi figuram scriptum est, quod cepit Noe vit agricola exercere terram, & plantauit vineam, bibensque vinum eius inebriatus est, atque nudatus est. Quod hoc à Cham filio suo minore derisus. Propter quod ille à patre perpetue seruituti in filio suo additus, & maledicto subiaceat. Noe mundi saluator, Christus est, qui deus verus quum esset, in terris visus in assumpta carne, & cum hominibus conuersatus est, qui quasi colonus in terra iacto verbi semine sterilem primus mundum ad fecunditatem iustitiae suscitauit. Huius vinea illa est de qua Esaias ait:

PASSIONIS CHRISTI.

ait: Vineam domini sabbaoth domus Israel est, quae tamen in amaritudinem vitis alienae postmodum degenerauit, quando ipsum suum plantatorem non solum aceto fello mixto (ut dictum est) sed etiam amarissimo poculo mortis potauit. Qui nihilominus amore salutis omnium quasi ebrius, in cruce nudus pendit. Propter quod ab insipientibus & malignis Iudaeis (ut hic patet) blasphematus & irrisus est. Sed non impune. Nam quia sibi caelitus missum saluatorem utique dei virtutem & dei sapientia deriserunt, formidabili maledicto subiacentes, deterrima seruitute multati sunt. Eiusdem rei typus alter in Micol filia Saul apparuit, quae nudatum atque psallentem divini honoris gratia regem David, superbo corde, & ore blasphemando, despicit. Unde & ipsa promeritur sterilitatis, reportauit opprobrium. Ipsa est Iudaica gentis superciliosa synagoga, quae dei filium patris sui beneplacito & honori se totum usque ad mortem accommodantem in cruce nudatum irrisit. Digna quae proinde accepto libello repudiij sine proli honore à deo rejecta, opprobrium suum portaret. Sed ad redemptoris nostri memorandas passionem & contumelias redeunt: quid Marcus dicat attendamus.

Esa. 54.
Iudaei
eius
seruitute
damnati.
2. Reg. 6.
Micol
ut
sterilitatis
poenam
meruit.

Et qui cum eo, inquit, crucifixi erant conuiciabantur ei. Unde intelligimus primum ambos Christo fuisse conuictos, sed mox propter signa & miram Christi pro inimicis suis patrem orantis clementiam & mansuetudinem, alterum latronem mente conuersum. Siquidem ut Lucas refert, unus de his qui praebebant latronibus blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus saluum fac te ipsum & nos. Respondens autem alter increpabat eum, dicens: Neque tu times deum qui in eadem damnatione es. Et nos quidem iustitiam digna factis recipimus. Hic vero nihil mali gessit. Et dicebat ad Iesum: Domine memento mei quum veneris in regnum tuum. Quis huius latronis animum non miretur, imò iuuantis eum domini gratia quis dignè collaudet? Clauis manus pedesque in cruce ligauerant, nihilque in eo nisi cor & lingua cruciatum remanserat liberum, attamen inspirante deo totum illi obtulit quod in se liberum habuit, ut iuxta hoc quod scriptum est corde crederet ad iustitiam, ore confiteretur ad salutem.

Blasphemant
latrones.
Latronum
alter conuersus
nituit.
Mira latronis fides.

ENARRATIO

Rom. 10. ¶ In corde autem fidelium tres summopere manere vi-
 1. Cor. 13. rutes testatur Apost. dicens, Nunc autē manent fides, spes,
 Virtutes charitas. Quas subita repletus gratia & accepit latro & ser-
 in latrone nant in cruce. Fidem namque habuit qui regnaturum do-
 minum credidit quē secum pariter morientem vidit. Spē
 habuit qui regni aeterni adiū postulavit. Charitatē quo-
 que in morte sua vivaciter tenuit, qui fratrem & conlatro-
 nem morientem & de iniquitate sua arguit, & ei vitā quā
 cognoverat prędicavit. Ille qui talis ad crucem venit ex
 culpa, ecce qualis à cruce recedit ex gratia. Confitebatur
 dominum cuius non viderat maiestatem, cuius potentiam
 in virtutibus non agnouerat. Dominum, inquam, confite-
 batur eo præsertim tempore quō apostoli qui hunc mira-
 cula facientem viderant, negabant.

Iatronis ¶ Mira certē latronis fides. Crediderat Abraham deo,
 fides com sed de celo loquenti. Credidit Esaias & confessus est do-
 parator minum: sed sedentem super solium excelsū, quū plena
 Gene. 13. esset omnis terra maiestate eius. Credidit Ezechiel, sed
 Esa. 6. vidit visiones sublimis dei. Credidit Moyses, sed loquen-
 Ezech. 1. ti de medio flammę rubi virentis; & rubus non adureba-
 Exod. 3. tur. Nihil horum iste vidit, & tamen agnouit in morte vi-
 tam, & supplicat, dicens: Domine memento mei quū ve-
 neris in regnum tuum.

2. Chri- ¶ Porro quōd latronum alter & blasphemabat dominū,
 stianorum & nihilominus à cruciata per eum saluari (licet dubia
 genera à mente) poscebat, alter vero illum digna inspectione redar-
 mali libe guit, & dominum fidei supplicatione precabatur, hoc in-
 rari per quam, vsque hodie geri in ecclesia videmus, cum munda-
 Christum nis tantū afflictionibus veri simul & falsi Christiani, illi
 petunt. quidem qui ficta mente dominicę passionis sacramēta ge-
 stant, ad præsentis vitę gaudia cupiunt liberari à domi-
 no. At qui simplici intentione cum apostolo non glori-
 tur nisi in cruce domini nostri, ita potius præsentibus eru-
 nis optant erui, vt spiritum suum in manus sęi commen-
 dent authoris, vnāque cum ipso regni cęlestis desiderent
 esse participes. Vnde bene ille qui fide dubia dominum
 precabatur funditus est contemptus à domino, neque vl-
 la responsione dignus habitus. At vero preces illius quī
 æternā à domino quærebat salutem ipse mox exauditi-
 ne pia

PASSIONIS CHRISTI.

46

ne pia suscipere dignatus est. Quia nimirum quicūque in
 tribulationibus positi temporalia tantum à domino sola-
 tia requirunt, temporalibus se pariter & æternis gaudiis
 priuant. Qui autem veraciter ad bona patrię cęlestis su-
 spirant, & ad hęc absque vlla dubietate Christo miserante
 petuunt. De istorū duorū latronum exitu tam diverso
 Christo quod suum erat utique reddente. Sedulius in car-
 mine paschali pulchrē versibus cecinit, dicens:
 Quin etiam insonitū latere ex utroque eruentos
 Constituere viros, merium non omnibus vnū
 Hos faciat similes quantum sententia, namque
 Inter carnifices sancto pendente latrones
 Par est pena trium, sed dispar causa duorum
 Hi mundo sunt quippe rei pro crimine multo.
 Huic reus est mundus saluatus sanguine iusto.
 Supplicisq; tamen rerum dominator in ipsis
 Iura potestatis non perdidit, æquus utrumque
 Index namque tuens, hunc eligit, hunc reprobaui,
 Amborum meritum præcelso examine pensans,
 Vnus enim quem vita scrox, nec morte reliquit
 In dominum scelera mouens conuicia, dictis
 Mordebat propriis, & tanquam fetiger hircus
 Ore venenoso vitem lacerabat amcenam.
 Alter adorato per verba precantia Christo
 Saucia deiectus flebat lumina, tantum
 Lumina, nam geminas atrebant vincula palmas,
 Quem dominus, cęn pastor ouem, deserta per ama
 Colligit errantem, secumque adducere gaudet.
 Ambo igitur varium diverso calle latrones
 Aggressi facinus violentem grande patrarunt.
 In fœnas adit ille fores adit iste supernas
 Ille profunda sequens penetravit claustra gehennę
 Abstulit iste sua celorum regna rapinis.

¶ Interea vero qualis fuerit mundi facies pendente in
 cruce domino Evangelistę sancti non tacerunt. Ait
 enim Matthęus.

¶ A sexta autem hora tenebrę factę sunt super vniuer-
 sam terram, vsque ad horam nonam. A dedit autem Lucas, uersam ter-
 dicens: Et obscuratus est sol. Evangelistę asserentibus hanc ram,

Dispar in
 cruce pen-
 dentium
 causa.

Tenebrę

ENARRATIO

tenebras factas esse super vniuersam terram, palam est illos errare, nec esse audiendos, qui dicunt eas duntaxat in Iudæa fuisse. Harum itaque tenebrarum primo modum consideremus, deinde causam.

De modo illarum tenebrarum ¶ Circa modum notemus quod illarum tenebrarum seu eclipse illa solis, solito naturæ ordine non prouenit, sed miraculose. Facta est autem per interpositionem lune inter solē & terram, solis lumen à terra prohibentem. Scribit enim B. Dionysius in epistola ad Policarpum, se per id temporis in Aegypto fuisse vnā cum suo collega Apollophane, viro vti & ipse erat mundi & astrorum peritissimo, illicque per diem se lunam ab oriente meridiem versus ascendentem vidisse, & per diametri lineā, (id est, directe) soli se supponentē, & sic eclipsem, id est, defectū solaris luminis per vniuersam terram fecisse. Et hoc quidem nō solito ordine naturæ, sed grandi prodigo factū est, quod probat.

Fecit eclipsem illam miraculosam fuisse. ¶ Primo ex parte temporis, luna quippe tunc erat quintadecima, videlicet iam paulominus plena, opposita soli & maxime à sole distans, & sol ipse in meridie, luna vero tunc erat subtus terram.

¶ Secundo, ex parte ipsius lune solis lumen interceptantis, quæ contra naturæ ordinem primum obscurauit partē solis orientalem, & ab eadem solis parte vltime recessit.

In eclipsi vero naturali, contrariū modo fit.

¶ Tertio, quia luna immobilis stetit subtus solem paulominus tres horas. In eclipsi vero solis naturali, continus luna mouetur sub sole.

¶ Quarto, quia luna perfecta eclipsi rediit ad orientem, quod omnino contra naturalem lune cursum est.

Fecit eclipsem illā fuisse vniuersalē toti orbi. ¶ Quinto, ex parte loci, fuit enim eclipsis hæc vniuersalis vt dictum est. Fuit enim in Aegypto B. Dionysio teste, vt dictum est. Fuit Athenis, Vnde philosophi vique naturæ mundique periti exterriti: aut mundus, inquinatus perit, aut naturæ author deus patitur. Qui etiam in huius prodigij memoriā arā fecerūt hunc titulū habentē, ignoto deo. Secundum Orofium fuit Romæ cū maximo terrore more. Et insuper vt Eusebius testatur eadem eclipsis fuit in Bithiniæ. Hæc autē loca, Aphricæ, Europæ, & Asiæ, (quæ totius terræ mēbra vel maxima sunt) partes esse noscuntur.

A. 17. Orofius. Eusebius. Aegyptus

PASSIONIS CHRISTI.

47

Aegyptus enim in Aphrica, Roma in Europa, Bithinia & Iudæa in Asia cōsistunt. Tantarū vero tenebrarū ille fuerunt, vt quo modo in nocte, ita & tūc stellæ liquido cernerentur.

¶ Porro de causa istarum tenebrarum dicit Beda. Clarissimum mundi lumen retraxit radios suos, ne aut pendentem videret dominum, aut impij blasphemantes sua luce fruerentur. Itaque lumen suum mundo sol negauit.

¶ Primo quod tunc indigna patiebatur dominus cœlorū, cuius iniuriam sol quasi rationis capax, & ipse indignans videre non potuit. Nec dignum erat vt ad interficiendum cœli & terræ creatore, impiissimis homicidis, imo & deicidis, creatura cœlestis inseruiret.

¶ Secundo, vt insensibilis natura creatori suo patienti & ipsa quodammodo compatiens, dura mortalium corda ad compassionem inuitaret.

¶ Tertio, vt per sui luminis negationem creatoris iniuriam (quantum potuit) suo modo vindicaret. Nec hoc mirum esse videatur si propter iniuriam illatam filio dei tenebræ trium horarum factæ sunt in vniuersa terra, quum propter iniuriam factam filiis Israel fuerint tenebræ palpabiles tribus diebus in vniuersa terra Aegypti.

¶ Quarto, vt moriente vniuersorum domino sol ipse quo ad potuit luctum faciens, totum mundum tenebrarum caligine, quasi puella veste obuolueret. Vnde canit idem qui supra hymnis paschalibus Sedulius.

Hunc elementa sibi meruerunt cernere vultum
Auxiliis orbata patris, lætata per ortum,
Morsita per occasum, nam lux vt tempore fulsit
Nascentis domini, sic hoc moriente recessit.

¶ Quid ni obscuraretur, & quodammodo occumberet sol elementaris, occumbente per mortem sole iustitiæ Christus? Ego, inquit, quandiu sum in mundo, lux sum mundi.

Erat enim lux vera quæ illuminat omnem hominem venturum in hunc mundum: quam quia Iudæi moliti sunt extinguere, sol mundo radios suæ claritatis abscondens, tenebras sempiternas mundo impijorum comminatus est. Vnde canit idem qui supra.

Interea horrenda subito venere tenebræ,
Et totum tenuere polum, mortisq; nigramentum

De causa tenebrarū in morte Christi. Sol cur lumen suum negat.

Exod. 10.

Ioan. 12.
Ioan. 1.

ENARRATIO

Exequiis texere diem, sol nube coruscus
Abcondens radios, tetro velatus amictu
Delituit, tristisque implevit luctibus orbem.
Tota sibi oppositum fratrem quod Delia haberet
Quum suberat terris, super ille in culmine cœli,
Impia perpetuam tuncuerunt secula noctem.

Circa tertium quartæ partis membrum quod est
Christi redemptoris nostri extremum in cruce tra-
henti spiritum, nouissimorum verborum notan-
da prolatio, attendant vniuersi fideles, vti decet
filios bene amantes, suum benignissimum patrem in cruce
pendentem septem nouissima verba nullo vnquam tem-
pore ipsorum memorie abolenda proferentem, verba vti-
que plena consolationis & pietatis.

Primum verbum (vt Lucas refert) iam crucifixus & à
principibus sacerdotum & senioribus & scribis & populo,
imò & à latronibus blasphematus & irrisus, inter crucia-
tum suorum angustias, pro inimicis & sui interfectoribus
orans eloquutus est, dicens: Pater dimitte illis. Non enim
sciunt quid faciunt. Intentionem excusat apud patrem, vbi
operis enormitas nullā excusationem admittit. Nesciunt,
inquit, quid faciunt. Non ergo pro eis qui liuoris ac su-
perbiæ stimulis accensi, crucifigere quàm consiteri malu-
erunt quem esse filium dei intellexerunt preces obtulit pa-
tri, sed pro illis qui zelum dei habentes, sed non secundum
scientiam, nesciebant quid faciebant. Imitare ergo domi-
num deum tuum, & pro inimicis intercede, & si necdum
potes, saltem caue ne contra illos vel optare vel orare pre-
sumas. Sic enim quotidianis profectibus auctus ad illud
quandoque domino iuuante peruenies, vt etiam pro illis
intercedere possis.

Nesciunt, inquit, quid faciunt. Et quidem quisquis alteri
nocumētum infert, nescit quid facit. Nescit enim quantum
reatum sibi, quanti meriti occasionem acquirit illi. Pater,
inquit, ignosce. Respondere patrem puta. Fili mi, nōne
scriptum est: Quicunq; effundit humanum sanguinem ef-
fundetur & sanguis eius? Respondet filius. O pater igno-
sce. Rursum dicat pater. Scriptum est in lege: Quicunq;
blasphemauerit nomē domini, morte moriatur. Respondet
interpellans

Orat pro
deliquen-
tibus ex
ignorantia.

Rom. 10.

Gene. 9.

Leuit. 24.

Christus
orans pro
inimicis

PASSIONIS CHRISTI.

Interpellas filius. Pater ignosce, quia nesciunt quid faciunt.
Neque putandum est eum hanc patre frustra orasse, sed in eis
qui post eius passionem credere quod orabat impetrasse.
Secundum verbum (quod idem Lucas refert) locutus est
in cruce dominus, supplicanti respondens latroni. Quum
enim ille mira fide & ingēti spe (nimirum hinc cōpunctus
quod audisset pro inimicis orantem) supplicasset, dicens:
(vt pramissum est) Domine memento mei quum veneris
in regnū tuum. Dixit illi Iesus, Amen dico tibi, hodie me-
cum eris in paradiso. Ecce pulcherrimum assēdanda con-
uersionis exemplū, quōd tam cito latronis venia indulge-
tur, & vberior est gratia quàm precatio. Semper enim plus
dominus tribuit quàm rogatur. Ille enī rogabat vt memor
sui fuisset dominus quum venisset in regnū suum. Dominus
autem ait, Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso.
Vita est enim esse cum Christo, quia vbi Christus, ibi re-
gnum. Ex hoc verbo patet, quod acerbitate dolorum, nec
improperis blasphemantiū, Iesu elementia potuit exacer-
bari. Quid enim in thesauris sue bonitatis reperiri potuit
dulcius, quid cōsolatorium magis proferri? Amen dico ti-
bi. Primo pramittit iuramentum. Secundo asserit celeriter
implendū fore promissum, dum ait, Hodie. Tertio, semet-
ipsum illi promittit socium, dicens: Mecum. Quarto, ex-
primunt summæ felicitatis locum, dicens: In paradiso.

Tertium verbum (vt Ioan. scribit) ad matrem suā Chri-
stus de cruce protulit, & ad discipulum quē diligebat, id est,
ad ipsum Ioannem, De quo ipse sic dicit. Stabat autem iux-
ta crucē Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleo-
phæ & Maria Magdalene. Stabat, inquit, mater iuxta cru-
cem filij, nimirum vehementer dolens, & dolores tanquā
parturientis habens. Cruce nanque eius nimum ipsa cru-
ciabatur sicut ei prædixerat Simeon, & tuā, inquiens, ipsius
animam pertransibit gladius. Stabat ergo iuxta crucem si-
mili intentis in eum oculis & corde, & filij dolores quasi sui
essent: vulnerato corde perferentiens, dilectissimū virginalis
vteri sui filium, quem toties cum tāta dulcedine & gaudio
auerat intra, nunc sibi ablatum, & in crucis patibulo mē-
bris omnibus distentum clausque confixum quasi latro-
nem, diuis crucentū vulneribus, vix iam & ipsa semianimis

Luc. 23.

Plura do-
minus con-
cedit quā
rogetur.

Dolore
mater filio
crucifixo.
Luc. 2.

ENARRATIO

præ dolore, mater multo lachrymarum imbre genas findit, que persula cōtemplatur, quasi intra se dicens. Iesu fili mi, fili mi Iesu, quis mihi det ut tecū moriar, & dolorum totorum partem ipsa subiens, immeritis has tuas pœnas leuare possim Iesu fili mi, Fili mi Iesu. Sed qualiter interim putamus fuisse affectam mentem filij eius erga suam viscerosissime dilectam matrem, & talem matrem qualis alia nulla, matrem scilicet virginem filioque suo per omnia (quātum fieri poterat) simillimam? Aspiciebat nimirum & ipse hæc vultu atque oculis (vti tunc erat) lachrymis & sanguine persusus. Heu quantū motatus ab illo Iesu in quem (quippe speciosum forma præ filiis hominum) ipsi quoque desyderant angeli prospicere. Dixerit itaque matri suæ illo quo ipse tunc erat habitu, dixerit, inquam, id quod ante spiritus eius per Prophetam suum suæ nimirum patientis typum preferentem fuerat elocutus. Væ mihi mater mea, quare genuisti me virum rixæ, virum discordiæ in vniuersa terra. Non foeneraui, & nō foenerant mihi quisquam, id est, quæ mea sunt non quæsum, sed quæ aliorum. Omnes maledicte mihi dicit dominus, Hæc ille.

Ipse itaque qui iam pro blasphemantibus & se interficientibus patrem vt illis ignosceret fuerat deprecatus, & subinde latroni cōfidenti atque supplicanti donauerat regnum, & ipse inquam stebilem sui genitricem virginem, affectu viscerosissime amantis filij tandem alloquitur, vicarium illi pro se filium stabili testamento commendans. Vnde ipse ait (quem iam tunc in suum fratrem adoptatum, eadem suæ matri legauit in filium) dilectus sibi discipulus

Matri discipulum suū pro se filium deputat.

Qua ratione Maria omnium credentium mater.

beatus Ioannes dicens: Quum vidisset ergo Iesus matrem & discipulum stantem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo, Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam. Si quis quis quo iure discipulus quem diligebat Iesus, vel matris domini filius, vel ipsa mater eius est. Vtique quia in passione vnigeniti, vbi vere dolores vt parturientis omnium nostrum salutem beata virgo peperit planè omnium nostrum mater est. Igitur quod de hoc ipso discipulo dictum est ab eo qui iustissime curam suæ matris habebat, mulier ecce filius tuus, itēque ad eundem discipulum ecce mater tua, recte & do-

PASSIONIS CHRISTI.

49

& de alio quolibet discipulorum si presens adesset dici potuisset. Nisi quia pulchrius huic, quippe virginis virgo debuit commendari. Audi ergo vade gaudeas quisquis es credens in Christum tamen peccator. Dicit & tibi pro te moriens saluator. Ecce mater tua. Ergo & ipse Iesus frater tuus est, & pater eius tuus pater est, & regnum eius, hereditas tua est, & gratia Mariæ thesaurus tuus est. Ergo cole eam & venerare, & ex hac hora accipe eam in matrem tuam, vt & ipsa te accipiat sub protectionem suam. Ei nempe mandauit de te filius suus redemptor tuus ex cruce, dicens: Ecce filius tuus, quasi dicat: Ne hunc supernæ iustitiæ districtio pro peccatis feriat, tu memor eorum quæ me nunc pro peccatoribus pati vides, intercessionis tuæ defensione, ne peccet seruare memento.

Quantum domini verbū in cruce prolatum describens beatus Mar. dicit: Et hora nona (pro qua Marc. habet circa horam nonam) exclamauit Iesus voce magna, dicens: Eloi, Eloi, Lamma zababani quod est interpretatum: Deus meus, deus meus, vt quid dereliquisti me? Nemo putet dei filium aliquo dolore impatiētiæ motum, aduersus patrem querelæ verba deprompsisse, aut deum ipsum assumptū sibi in vnitatem personæ humanitatem dereliquisse, sed loquitur humanitas pœnæ suæ gravitatem indicans, quæ ita grauitate cruciatur, ac si diuinitati vnita non esset. Non ergo mireris verborum humilitatē, quærimonia derelicti, cum formam serui sciens, scandalum crucis videas. Sicut enim esurire & sitire & fatigari non erāt propria diuinitatis, sed passionis corporales, ita & quod dicitur: vt quid me dereliquisti, corporalis vocis erat propriū, quia solet secundum naturā corpus nullatenus velle à sibi coniuncta vita fraudari. Saluator ergo hoc dicens, solummodo per hoc ostēdebat corporis fragilitatem, manens ipse virtus & sapientia dei. Itaque vt homo loquitur nostros circumferēs mortis, quod in periculis positi à deo nos deseriri putamus. Vt homo turbatur, vt homo flet, vt homo crucifigitur.

Non paruum proinde hinc nostræ pusillitati solatium. Hinc notandum est, qui quoties qualibet tribulatione preminur, bis consolamur nos suspicamur esse derelictos. Sed non ita est. Nam licet filium pater in cruce tamen pœnis exposuit non de-

Vt quid me dereliquisti, cuius sit vox 1. Cor. 1.

ENARRATIO

reliquit, sic etiā de quolibet adoptionis filio per Prophetam loquitur, dicens: Quoniam in me speravit liberabo eum, protega eum quoniam cognovit nomen meum. Clamavit ad me, & ego exaudiam eum; cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Derelinquitur autem ad tempus Christus dominus noster in penis, ut humanitas diuinitati coniuncta permittatur pati quod humanitatis est, & ut ipsi à calamitatibus & poenis ad beatam eternamque vitam assumamur.

Mar. 15. Et quidam, inquit, de circumstantibus audientes, dicebant: Ecce Heliam vocat. Non omnes, sed quidam hoc dicebant quos arbitramur milites fuisse Romanos non intelligentes sermonis Hebraici proprietatem, sed ex eo quod dixit: Heli, Heli, putantes Heliam ab eo inuocatam. Sin autem & Iudaeos qui hoc dixerunt intelligere volueris, & hoc more sibi solito faciunt, ut dominum imbecillitatis infament, qui Heliae auxilium deprecetur. Vnde & dicit: Sinite, videamus an veniat Helias ad deponendum eum. Hac nimirum voce Christum alienae opis egentem blasphemant, quam consequi non possit.

Psal. Quintum verbum à domino crucifixo prolatum Ioan. describit, dicens: Postea sciens Iesus quia consummata sunt omnia, ut impleretur scriptura, dicit: Sitio. Sciens, inquit, quia consummata sunt omnia, subaudi, quae oportebat ut fierent antequam acciperet acetum, & traderet spiritum, atque ut hoc etiā consummaretur quod ait Propheta: Et in siti mea potauerunt me aceto. Sitio, inquit, Ac si diceret: Hoc minus fecistis, date quod estis. Iudaei quippe ipsi erant acetum, degenerantes à vino patriarcharum & prophetarum, tanquam de pleno vase de iniquitate mundi huius impleto cor habentes velut spongia cauernosis quodammodo atque tortuosis latibulis fraudulentā. Vnde sanctus Euāg. subsequens adiungit:

Vt pignora Vas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto, hisopo circumponentes obtulerunt ori eius. Illud mirandum est in illis dominice passionis ministris, imò in illo quo cuncta haec disposita fuerant consilio diuinitatis, quod tam ordinate & tam integre omnia peregerunt, ac si se cunctas in illo iurassent implere voces prophetarum. Quomodo autem ori eius à terra in cruce exaltati

PASSIONIS CHRISTI.

50

exaltati spongiam apponere potuerint. Math. Euāg. manifestus edien, videlicet quia spongiam circumposuerunt arundini. Haec ita facientes, satis aperuerunt quantum felle amaritudinis ipsorum precordia redundaret, & quid vere non iam vinea domini sabbaoth illa domus Israel esset, sed de vinea Sodomorum vinea eorum, quae expectata ut faceret uvas, fecit autem spinas & labruscas.

¶ Porro sitientis in cruce Christi typum prae tulit hostium suorum victor Samson. Is enim cum grandem hostilitatem dedisset, sitis periculo laborans, tu domine, inquit, dedisti in manu serui tui salutem hanc maximam, & in siti morior. Christus enim salutem humani generis operatus in cruce, principe videlicet tenebrarum superato, in siti, id est, desiderio salutis omnium nostrum mortem excepit. Ergo sitis tua domine salus mea est, cibis tuis redemptio mea. Coronam spinam sustines, de vulneribus tuis taces, & sitim clamas. Dixeras ante mulieri Samaritanarum: Quae tibi poscenti aquae potum negauit, dixeras inquit: Mulier, si scires donum dei, & quis est qui tibi dicit: da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam, & nunc qui fontium & fluminum creator es, nec haustum saltem aquae frigidae vales obtinere. Nam spongiam aceto plenam obtulerunt ori tuo, videlicet ut illa sacra lingua tua quae verba vitae aeternae habet, quae sola remanserunt, ut pro peccatoribus oraret, & ipsa sellis & aceti amaritudine vexaretur. Sitebat sane dominus iam morti vicinus non modo salutem omnium electorum (ut dictum est) sed etiam naturaliter & vere sitebat, quippe qui inter impiorum manus tor & tantis molestiis & ludibriis fatigatus, ac postmodum crucifixus è factis vulneribus sanguinem iam penè totum effuderat.

¶ Sed inter haec pensamus qualiter affecta fuerit pia mater ipsius quae (ut dictum est) iuxta crucem filii stans, haec audiebat, nec subuenire valebat. Olim pannulum lactauerat ubere de caelo pleno, cui iam extremum trahenti spiritum spongia plena ministratur aceto.

¶ Sextum verbum post haec elocutus est, de quo dicit idem Euāgelista: Quum ergo accepisset acetum, dixit: Consummatum est, videlicet quicquid dispositum fuerat me secundum scripturas pati. Consummatum quippe est opus

Iudic. 15.
Christi in cruce sitiis typus.

Ioan. 4.

Nec lingua quidē Christi à cruciatu immunis.

Opus triplex in

ENARRATIO

Christi mortis consummatu. **Ioan. 15.**
Tren. 1.
Ioan. 17.
Dan. 7.

veritatis. Veritas enim per Iesum Christum facta est, qui legis per Moysen datae figuras, & umbras impleuit veritate. Consummatum est etiam opus charitatis, charitatis inquam qua maiorem nemo habet, quam ut ponat animam suam pro amicis suis. Denique consummatum est opus acerbissimae poenae, & tanti doloris, ut hinc Propheta in ipsius persona loquens merito dixerit: O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor similis sicut dolor meus. quasi dicat: O pater opus iam consummaui quod dedisti mihi ut facerem. A quo me nec poenarum acerbitas, nec discipuli traditoris peruersitas, nec ipsa ingratisimae Iudaicae gentis malignitas, nec me opprimentium atque interficientium crudelitas, nec amarae parentis flebilis calamitas, nec luctus & desolatio amicorum, nec exultatio inimicorum potuit absterere. Nimirum tribus horis viuens in cruce sustinuerat, & sanguine exhausto, mercator proptus redemptionis nostrae precium effuderat, unde & iam exhalasset spiritum, nisi in sua fuisset potestate horam qua vitam hanc finiret eligere. Ergo consummatum est, inquit, & pater quod mandasti, & adhuc si quid ultra iubes faciam. Ego enim in flagella paratus sum. Si tibi placet reuoca me ad te. Potemus respondisse patrem. Veni ad me fili mi dilecte in te complacuit mihi. Omnia bene fecisti. Veni & accipe potestatem & honorem & regnum, omnes populi, tribus, & linguae, seruiant tibi. Potestas tua, potestas aeterna quae non auferetur, & regnum tuum quod non corrumpetur.

Habitus Christi morientis.
Matth. 26.

Circa quartum quartae partis membrum quod est ipsius auctoris vitae (emissio) cum magno clamore (spiritu) exanimatio, illud attenta mente persequemur, videlicet quo agone iam hora suprema vita ipsa mortem superatura, cum morte decertauerit. Coepit enim deus homo, & homo deus, in similitudinem hominum factus, more morientium induere pallorem, linorem in labiis, languorem in oculis, sentire tremores & angustias cordis, coepit is qui dei virtus est viribus deficere, nunc claudere languentes oculos, nunc aperire, nunc in hanc, nunc in illam partem sacrum caput inclinare. Et quia non habebat ubi caput suum reclinaret, tandem illud in sacrum petrus

PASSIONIS CHRISTI.

caput suum demittens, inclinavit. Nimirum caput inclinavit, tum propter peccatorum omnium nostrum quae perferebat gravitatem, tum propter exhibendam quam semper docuerat verbo & exemplo, humilitatem, tum (sicut dictum est) propter inopiam & paupertatem, tum propter designandam omnium veri poenitentium ad reconciliationis osculum susceptionem. Et quum officia pietatis quasi testamenti iure distribuisset, videlicet, persecutionem apostolis, pacem discipulis, corpus suum Iudaeis, vestes crucifixoribus, latroni paradysum, peccatoribus infernum, poenitentibus veniam, matri virgini vicarium pro se filium, nihil aliud supererat, nisi ut animam patri commendaret.

Circa septimum itaque atque novissimum verbum proferendum, restabat de quo Lucas dicit: Et clamans voce magna Iesus ait, Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et haec dicens, expiravit. Patrem invocando, filium dei se esse declarat. Spiritum vero commendando, non defectum suae virtutis, sed confidentiam eiusdem cum patre potestatis insinuat. Amat enim dare gloriam patri, ut nos doceat gloriam dare creatori. Commendat itaque patri spiritum, iuxta quod in spe resurgendi exultans, in Psalmo loquitur, dicens: Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

Cur inclinatus capite Christus mortuus sit.
Christus supremo sermone se filium dei esse probavit.
Psal.

Circa quintam enarrationis passionis Christi partem (in qua dicendum est quemadmodum crucifixi domini post mortem innocentia atque diuinitas, mox & humana confessione comprobata est, & admirandis signis) quatuor sunt consideranda. Primum est recta de Christo moriente Centurionis confessio. Secundum est admiranda signorum in Christi morte ostensio. Tertium est exanimati domini in cruce per lanceam militis lateris apertio. Quartum est relicturi corporis domini veneranda sepelitio.

Circa primum beatus Marcus prosequitur, dicens: Videns autem Centurio qui ex aduerso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: Verè hic homo filius dei erat. Nec solus Centurio, sed & qui cum eo erant (nimirum milites Romani) custodientes Iesum (ut Matth. habet) viso terrae motu & his

Gentilium de Christo confessio recta.

ENARRATIO

Grādis ho-
rum per-
uerſitas.

Eccleſia
credētiū
per Centu-
rionē de-
ſignatur.

Veli ſacra-
toris adiri
ſciſſio quid
portende-
rit.

Psal.

que ſiebat, timuerunt valde, dicētes: Verē filius dei erat
homo iſte. Diuinitatem Chriſti pariter & humanitatē in-
tegre conſtituerunt, etiam in ipſo ſcandalo crucis.

¶ Quā ergo cæca eſt peruerſitas hæreticorum qui eua-
ngelium ſam ſcandalo crucis adorant, ubique gentiū Chri-
ſti regnantis negant deitatem. Quanta etiam cæcitas Iu-
deorum, qui tot per dominum virtutibus factis, tantis in
morte eius apparentibus ſignis (vt mox dicetur) credere
reſpuerūt, & inſenſibiliores gentilibus deū timere & glo-
rificare contempſerunt. Vnde merito per Centurionem
fides eccleſiæ deſignatur, quæ verō myſterium cœleſtiū
per mortem domini reſerato, continuo leſum & vere lu-
ſtrum hominē, & vere dei filium, Iudeorum ſynagoga ta-
cente, confirmat.

Circa ſecundum huius quintæ partis membrum
(quod eſt admirātorum ſignorū in Chriſti mor-
te oſtenſio) beatus Mattheus proſequitur, dicens:
Et ecce velum templi ſciſſum eſt in duas partes,
à ſummo vſque deorſum. Et terra mota eſt, & petre ſeiſſæ
ſunt, & monumenta aperta ſunt, & multa corpora ſancto-
rum qui dormierant, ſurrexerunt. Et exeuntes de monu-
mentiſus poſt reſurrectionem eius venerunt in ſanc-
tam ciuitatem, & apparuerunt multis. Vbi præter ſignum in ſolis
obſcuratione ſuper vniuerſam terram (de quo dictum eſt)
quatuor in Chriſti morte ſigna, beatus Matth. enumerat.

¶ Primum fuit in veli templi ſciſſione. Erat velum illud
opere mirō de purpura, hyſſo, auro, iacintōq; contextum,
ſacratius aditum (id eſt, locum qui dicebatur ſanctum ſan-
ctum) à parte reliqua templi (quæ dicebatur ſanctum)
diſtinguens, cuius veli altitudo triginta cubitorum. Lati-
do ſimiliter triginta cubitorū erat. Cuius in Chriſti morte
ſciſſione factum eſt, vt archa teſtamenti, & omnia legis ſa-
cramenta quæ prius tegebantur appareant, & ad populū
tranſeant nationum. Ante etenim dictū fuerat. Notus in
Iudæa deus, in Iſrael magno nomen eius. Nunc autē exal-
tare ſuper cælos deus, & ſuper omnē terrā gloria tua. Et
iterū: A ſolis orto vſque ad occaſum, laudabile nomen do-
mini. Vnde & quum in Euangelio prius dixiſſet: In viam
gentium

PASSIONIS CHRISTI.

gentium ne abieritis, poſt paſſionem dictus Euntes docete Matth. 10
omnes gētes. Et merito quidē dum ſoluitur in morte verū Matt. vlti.
domini corporis templum in quo habitat vniuersi plenū Colo. 2.
tudo diuinitatis corporaliter, ipſum etiam figurale tem-
plum veli ſciſſione quodammodo plāctum faciens, maio-
ris templi romam logos complorat. Vnde ait Sedulius in
carmine paſchali.

Illud ouans templum maioris culmina templi
Procubuiſſe videns, ritu plagentis alumni
Saucia diſciſſo nudauit peſtora velo:
Interiora ſui populis archana futuris
Iam reſeranda docens, quia lex velamine Moyſi
Teſta dia, Chriſto nobis veniente pateſcit.

¶ Innebat nihilominus iſdem ſciſſionis vel ſignū amo-
to per Chriſti mortem beatitudinis obſtaculo, propalata
exinde in regnum ſyre ſanctorum viam.

¶ Secundum ſignum fuit in terræ motione. Et terra mo-
ta eſt, inquit, quaſi terre recuſans creatoris impliſſimos in-
terſectores, & ſuſtinere nō valens conditoris vniuerſorū ſa.
tantā iniuriā interitum illis & abſorptionē, ſui tremore cō-
minata. Proinde creatoris ſui deſluentem à ſacris vulne-
ribus ſuſcipiens ſanguinē quaſi ipſius dolores & ipſa ſen-
tiens cōtremiſcit, & quaſi iam præuidens ſe mox illū intra
ſe recepturam quæ cœli capere nō poterant, ipſius mai-
ſtatē reuerens, & quaſi ſeſe tali mortuo ſuſcipiendo indi-
gnā reputans mouetur & tremit. Denique tremore ſuo ter-
ra neſan- dū Iudeorum ſcelus deteſtans, eiūſdem ſe ſuo

modo proclamāt. Arguere nihilominus cæca atque inſen-
ſata mortaliū corda ipſa terra videtur, quandoquidē ipſa
Chriſti mortē ſentiſſe quodāmodo ſeſe oſtēdit, quū tamē
hi terra ipſa inſenſibiliores hāc ingratiſſimi parū pendāt,
nec vllatenus hinc cōpuncti ad pœnitentiā cōmouentur.

¶ Tertium ſignū fuit in ſciſſione petrarū. Et petre ſeiſſæ
ſunt, inquit, quaſi & ipſe luſtrum facerent, domini vniuer-
ſorum iniuriā non ſerentes, & arguerent in odio, vel in-
uidia, vel quouis peccato & voluntate mala obſtinatos.
Hinc enim ipſe dominus ad hōr ſub terræ nomine per
Prophetam exclamabat, dicens: Terra ne operis ſanguinē
recū. Et quidē vē illi qui filiū dei cōculcauerit, & ſanguinē

Iudaicom
templum
Chriſti
mortē cō-
plorat.
Heb. 9.

Tremoris
terre cau-
ſa.

Terre mo-
tus in chri-
ſti morte
quid.

Petre ſeiſſæ
ſunt.

Iob. 16.
Heb. 30.

TENARRATIO

testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratia cōmuniā fecerit. Scilicet proinde petarum in domini morte futuræ de propinquo cōuersionis gentium prælagium fuit. Gentes quippe lapides illi erant, quibus deus suscitaturus erat filios Abrahæ.

Lucæ. 3.

Monumētorū apertio quid.

Zacha. 9.

1. Cor. 15.

Christus resurgens primus.

Corpus Christi mortuum à mortuis desideratum.

¶ Quartum signum fuit apertio monumentorum. Et monumenta aperta sunt, inquit. Nimirum in signum quod sancti patres in carcere tenebrarū ob originale peccatum detenti, mox inde forent virtute mortis Christi liberandi, sicut prædictum fuerat per Zach. prophetam dicentem: Tu quoque in sanguine testamenti tui eduxisti viuos tuos de lacu in quo non est aqua. Signum proinde erat ipsam Christum breui post tempore resurrecturum, & tandem hunc in die nouissimo omnium resurrectionem sua virtute operaturum. Surrexerūt à mortuis multi sanctorum & apparuerunt multis, testes nimirum dominicę resurrectionis, quorum resurrectionem Mat. per anticipationem cōmemoratur. Non enim ante Christum resurrexerunt quum sit ipse primitiæ dormientium, & primogenitus mortuorum.

¶ Denique ideo moriente Christo, & terra tremente, monumenta sanctorum aperta sunt: quia mortuorum corporibus hoc expediebat vt coniungeretur eis in sepulchris corpus huius mortui, quod afferebat resurrectionem mortuorum, & ideo ad suscipiendum illud ceciderunt & ante sese dilatauerunt. Nam sicut animam domini Iesu ad animas apud inferos descendere expediebat, vt illas inde educeret: sic & ad corpora corpus eius peruenire oportebat, vt illa resuscitaretur.

¶ Sed ad Christum in cruce exanimatum, & ad effectum signorum quę dicta sunt reuertentes, quod Lucas subiunxit audiamus.

¶ Et omnis turba, inquit, eorum qui simul aderant ad speculaculum istud, & videbant quę fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur. Quod percutiebant pectora sua, quia poenitentia est & luctus iudiciū, potest dupliciter intelligi, videlicet quia siue eum cuius vitā dilexerūt iniussū occisum dolebant, siue cuius mortem se impetrasse meminerant, hunc in morte amplius glorificatum tremebant. Sed siue hæc siue illa, siue vtraque causa, diuersas in turba dissidentēque

PASSIONIS CHRISTI.

53

dissidentēque personas pectus tundere coegerit notanda distantia gentis & gentis. Gentiles quippe moriente Christo deum timentes aperte cōfessionis voce glorificant, Iudei solū percutientes pectora, silentes domū regrediuntur.

¶ Stabāt autem omnes noti eius à longe, & mulieres quę sequuntur eum erant à Galilæa hæc videntes. In quo impletum est quod olim prædixerat in Propheta. Elongasti à me amicum & proximum. Et iterum: Qui iuxta me erant, inquit, de longe steterunt. Quę autem tuerint illę sanctę mulieres Marcus ostendit, dicens: Erant autem & mulieres de longe aspicientes. Inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi minoris, & Ioseph mater, & Salomæ. Et quā esset in Galilæa sequebantur eum, & ministrabant ei. Iacobum minorem dicit Iacobum Alphæi, qui & frater domini dicebatur, eo quod esset filius Marię materterę domini, cuius in Euang. suo meminit Ioannes, dicens quod præmissum est. Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleopha. Videtur autem eam dicere Cleopha, siue à patre, siue à cognatione. Vocabatur verò minor Iacobus, ad distinctionē maioris Iacobi, videlicet filij Zebedæi, qui inter primos Apostolos vocatus est. Si electus à domino.

¶ Fuit autem Iudaicę cōsuetudinis nec ducebatur in cul-pam more gentis antiquo, vt mulieres de substantia sua victum atque vestitum præceptoribus ministrarēt. Non quod indigeret cibis dominus creaturatum, sed vt typum ostenderet magistrorum, quod victu atque vestitu ex discipulis deberent esse contenti. Sed videamus quales comites dominus habuerit. Mariam scilicet Magdalenenā, à qua septē demonia eiecerat, & Mariam Iacobi, & Ioseph matrem. Sine præiudicio putauerim hoc nomine ipsam domini matrem significari, vt subaudias, Mariam, Ioseph coniugem, matrem scilicet ipsius in cruce pendētis Iesu Christi, maxime quum hanc Ioannes confirmet adstitisse morienti.

Circa tertium quintę partis membrū, quod est sacri lateris Christi in cruce examinati per lanceā militis apertio. Notandū primo est quę sit huius rei occasio, deinde ipsam quę gesta est rem cōsyde-

Psal.

Sanctę mulieres christi secuti.

Cōsuetum apud Iudeos vt mulieres præceptoribus ministrarent.

Occasio ut Christi-
latus ape-
lietur.

remus. Itaque quod ad occasione spectat Iohannes profe-
quitur, dicens: Iudæi ergo quia parasceue erat, ut non re-
manerent in cruce corpora sabbatho (erat enim magnus
ille dies sabbathi) rogauerunt Pilatum ut frangerentur
eorum crura, & tollerentur. Iudæi labijs religiosi, corde
verò cruenti & à deo longinqui, legitimam habuerunt cu-
ram de magno die sabbathi paschalis, qui duplo celebris
erat, videlicet, & quia sabbathum, & quia infra octauas pa-
schæ occurtebat. Iudæi, inquam, magnifici honoratores
dei, quum in conscientia mala reposuissent sanguinè iu-
sti, in ore & in labijs suis firmiter tenuerunt mādātū legis.

Deute. 21. ¶ Dicit quippe lex. Quando peccauerit homo quod mor-
te plectendum est, & adiudicatus morti appensus fuerit
in patibulo, non permanebit cadaver eius in ligno, sed in
eadem die sepeliatur, quia maledictus à deo est qui pen-
det in ligno, & nequaquam contaminabis terram tuam,
quam dominus deus tuus daturus est tibi in possessionem.
Vbi Rupertus. Hoc planè lex dicit, & hoc legem dixisse
sciens isti amici legis, imò legis corruptores & inimici
dei, callidè dominum patibulo adfixerunt ut consequen-
ter constaret eum maledictum esse à deo, & proinde cer-
tum esset hunc hominem iuxta sententiam vel accusatio-
nem ipsorum non fuisse à deo.

Gala. 3. ¶ Sed o Iudæi malitia cæci, fuerit quidem, quoniam hoc
etiam apostolus ait, Fuerit, inquam, dominus noster male-
dictum legit ut nos à maledicto redimeret, veruntamen
nunquid secundum verba legis pendere in ligno est cau-
sa maledicti? Ut taceam quod non dixit solum, quando ho-
mo adiudicatus morti, suspensus fuerit in patibulo, sed
ita præmisit, quādo peccauerit homo quod morte plecten-
dum sit, & tunc demum subiungit, & adiudicatus morti
suspensus fuerit in patibulo. Vt, inquam, hoc taceam quod
manifeste expurgat à maledicto dominum nostrum, quia
appensus quidem est in ligno, sed non peccauit quod
morte plectendum esset, nunquid ait imprecando, male-
dictus sit, vel absolute maledictus, ut subaudiri possit
imprecantis verbum, sit, & non potius enunciando dixit
maledictus à deo est, non quia pendet, sed qui pendet
in ligno?

Itaque

Itaque attentius videamus cuius intentionis sit hæc ea-
dem enūciatio maledicti, præsertim quia pro eo quod ma-
ledictus à deo est, iubet illum sepeliri. Nōne mortuus
pars benedictionis est sepeliri, & contra, maledictionis,
sepultura carere more asini, sicut de quodam rege terribi-
liter dictum est (prout erat meritis) sepultura asini, (id
est, nulla sepultura) sepeliatur? Nōne sancti & magni pa-
tres siue patriarchæ, de sepeliendis vel etiam transferen-
dis corporibus suis diligenter mandauerunt, & pro ma-
gno illis sunt sepeltri, & non tantum ubicunque, sed in se-
pulchris patrum suorum? O igitur mirabile & antiquum
crucifixi huius consilium, qui tanto antequam veniret, ita
de sepeliendo corpore suo dedit præceptum ut profuerit
omnibus crucifixis scriptum pro se vno legis mandatum. Propter
Quum enim decollatos siue lapidatos, aut alta vi perem-
ptos, liceret impunè insepultos canibus projici, solis cru-
cifixis propter istum crucifigendum prophetica lex (vipo
te à deo data) sepulturam negare prohibuit.

¶ Nōne ergo ipsius crucifigendi spiritus, gemitibus in-
enarrabilibus rogiebat in corde Moysi talē legē scribētis,
ut dum crucifixi omnes ex lege sepeliuntur, sepultura nō
careat hic vnus, pro salute mundi crucifixus, à deo male-
dictus? Addit enim lex, à deo, quod nusquam fecit in cun-
ctis maledictionibus legis. ut verbi gratia, Quum dicit: Solus chri-
Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro, maledi-
dictus ingrediens, & maledictus egrediens, & similiter
in cæteris, nusquam dixit à deo, nisi tantum in hoc lo-
co. Cur hoc nisi quia verè solus est hic à deo maledictus,
in eo videlicet quod iniquitas omnium nostrum in illo
posuit deus. Idcirco sepeliatur, inquit, qui pendet in li-
gno, quia futurus est talis pendens in ligno, qui erit ma-
ledictus à deo. A deo, inquam, non à scelere proprio, quo-
modo Cain, sed à deo transponente maledictiones hu-
mani generis in illo.

¶ Quod autem addit lex, & nequaquam contaminabis
terram quam dominus deus tuus daturus est tibi in posses-
sionem, mira sancti spiritus arte dixit, quum potius ex
eo cōtaminata terra posset videri, si in se reciperet corpus
maledicti. Quid ergo per hoc lex intendit & scriptor eius

Iere. 21.

Gene. 35.

& 50.

Propter
vnum in
ligno sus-
pēdum
lex quid
iussit.

Solus chri-
stus dici-
tur male-
dictus à
deo.

Deut. 21.

Esa. 53.

Gene. 4.

ENARRATIO

nisi quia terra quam dedit deus verò Israeli in possessione corpus est huius singulariter & pro nobis maledicti, quia sibi datam tunc Israel non contaminavit, id est, contaminari non permisit, quando illud Ioseph & Nicodemus eodem die sepelierunt pro communi lege omnium in cruce pendentium, videlicet ne indignè insepultum abiceretur, & à cauibz illis qui viventem circumdederant adhuc exanime conspueretur. Sed ad Evangelij verba revertamur.

Ioan. 19. Iudæi, inquit, rogauerunt Pilatum vt fractis cruribus corpora eorum tollerentur. Quare? Quia parascene erat. Quia magnus ille Sabbathi dies erat, videlicet quia paschale Sabbathum erat (vt dictum est.) Quum enim octo diebus pasqua celebraretur, omnium dierum maximus & maximè festiuis Sabbathi dies habebatur, siue ille primus, siue secundus, aut certe tertius, occurrisset, vel quartus, & Sabbathum paschale vocabatur. Idcirco Iudæi petierunt vt corpora tollerentur, ne tantus dies talis horrore spectaculi sceleretur. Quippe quum etiam qualibet die corpora eiusmodi sepeliri in eadem die ex lege præciperentur. Sed propter Sabbathum illa sepeliri Iudæi voluerunt propertantius. Sequitur.

Venerunt ergo milites, & primi quidem frugerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo (necdum enim obierant) vt depositi non viuerent, sed maturius expirarent. Ad Iesum autè venientes vt viderent eum iam mortuum non frugerunt eius crura. Nec enim opus erat vt super dolum vulnerum eius apponeretur, in quo iam sensum nihil supererat. Sed vnus militum lancea latus eius aperuit, & còtinuò exiuit sanguis & aqua. Deo gratias. Sanguine redimimur, ablui mur aqua. Tantà salutem deus noster per quā voluit manum lanceatus, in medio terre operatus est. Sed huius rei tam magnitudo quàm dignitas valde attentè & bene credulum auditore efflagitat. Vnde sequitur: Et qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius & ille scit quia vera dicit, vt & vos credatis. Hic ergo qui vidit & scripsit hæc testis vnus est, quauis & multos vidisse qui affuerunt & videre voluerunt, dubium non est. Sed ne solus videatur esse testis, adhibet secum alios duos testes

Dominici lateris a-
pertio.

Ingentis
mysterij
testes.

PASSIONIS CHRISTI.

55

testes, Legalem scilicet sermonem, testem vnum, & sermonem propheticum, testem alterum. De primo teste subdit, Facta sunt enim hæc vt scriptura impleatur. O non comminuetis ex eo. Hoc de agno paschali præcepit lex. Breui ergo sed claro indicio perdocet illum legalem pasche agnum significatum fuisse huius veri agni qui nunc tandem pro nobis immolatus est, sicut iamdudum bene exercitata certum habet sanctæ Ecclesiæ fides. Et alterum citans testem Evangelista prosequitur, dicens: Et iterum alia scriptura dicit. Videbunt in quem transfixerunt. Hoc Zachariæ prophete testimonium est.

Igitur in ore trium testimonium, scilicet legis & prophetarum, atque huius evangelistæ stabit hoc verbum quia militer (vt iam dictum est) domini Iesu non frugerunt crura, sed vnus militum lancea latus eius aperuit, & continuò exiuit sanguis & aqua.

Sed prætereundum non est tantæ rei huius sacramentum, cuius sanctus evangelista suum tam diligenter testimonium interposuit, & congrua de scripturis exempla subiecit. Nō enim casu, sed eo qui passus est volente & disponente actum est vt os non comminueretur ex eo, & idcirco crura sibi frangi noluit, sed ea salua & integra remanere, vt per hoc significetur veri agni immaculati & immolati Iesu Christi virtutem & fortitudinem per suam passionem, neque imminutam esse, neque confractam, sed potius corroboratam & auctam. Quid igitur vitata crurum fractura fieri maluit? Sed vnus militum, inquit, lancea latus eius aperuit & continuò exiuit sanguis & aqua. Cur hoc? Videlicet vt illam super nos effunderet quam cum sanguine suo, quam quum commendaret dixerat: Nisi quis reuatus fuerit ex aqua & spiritu sancto non potest videre regnum dei. Siquidem huius aquæ sacramentum ab hoc miraculo sumpsit exordium.

Baptizatus ergo dominus in passione sua, talem ad nos suæ salutiferæ passionis & mortis participationē iam mortuus emisit. Nec est hoc nouum aut mirum quod illum in passione sua dicimus baptizatum, quādo quidem matre filiorum Zebedæ postulāte pro filiis vt assiderent ei vnus ad dexteram & alius & sinistram in regno suo ipse respō-

Exod. 12.

Zacha. 12.

Christi
fortitudo
morte fra-
cta nō est,

Ioan. 3.

ENARRATIO

Mat. 10. dens dixerit: Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum, aut baptismo quo ego baptizor baptizari? qui quum responderent, possumus, tum ille calicem, inquit, meum bibetis & baptismo quo ego baptizor baptizabimini. Nominis calicis & baptismi passionem designauit martyrij, qua & seipsum & illos decebat consummari. Vnde & alibi de

Luc. 12. passione sua loquitur, dicens: Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor usque dum perficiatur?

Quas for- **¶** Græce autem baptismus, ablutio Latine dicitur. Quas des à se ab ergo sordes habebat dominus à quibus baptismus passionis suæ ablueretur? Nempe mortalitatem nostram & passibilitatem, propter quam sordidus & contemptibilis apparebat hominibus, sicut in Zacharia legimus, Iesus autem indutus erat sordidis vestibus. Dixit autem angelus his qui stabant coram se, Auferte ab eo vestimenta sordida. Indutus igitur Iesus vestimentis sordidis erat, qui quum peccatum non fecisset, pro nobis peccatum factus & ipse infirmitates nostras portauit. Redemit enim nos de maledicto legis, factus pro nobis maledictum. Hæc autem omnia vestimenta eius sordida appellantur, quæ nimirum auferuntur ab eo, quum in morte sua nostra delet peccata.

Zach. 3. **¶** Itaque dominus ipse qui suo baptismo in morte sua baptizatus est, ut eundem suum baptismum transfunderet ad nos sanguinem & aquam (vt dictum est) de latere suo iam mortuus profudit. Idcirco autem nec solus sanguis, nec aqua sola de latere saluatoris emanauit, quia ratio nostre salutis vtrumque deposcit.

Cur sanguis & aqua. **¶** Nec enim ad hoc redempti sumus vt tales nos ille posideret, quales eramus prius, quia non vocauit nos deus in immunditiam, sed in sanctificationem in Christo Iesu. Vt ergo esset vade à peccatis lauemur, aqua quæ corporales tantum lavare poterat sordes, sanguini qui est precium nostre redemptionis sociata est, ex cuius etiam societate virtutem sumpsit, & abluendas inuisibiles peccatorum sordes digna sit sancti cooperari spiritui.

1. Thef. 4. **¶** Aquam hanc Ezechiel in visione conspexit quum dices: Aquæ à dextro la. dextro, videlicet templi, de quibus aquis post pauca subtere tépli. iecit. Et omnis anima viuens, quæ serpit, quocunque venerit torrens

Exec. 47. **¶** Magna dominici corporis sepelitis.

PASSIONIS CHRISTI.

36

is torrens viuet, & post pauca. Sanabuntur & viuent omnia ad quæ venerit torrens. Ad hoc enim latas templi dominici dextrum laucea militis apertum est, vt ex illo vulnere farentur aquæ generis humani. Nec sola de latere visibili aqua profluxit visibilis pro causa pattandæ sanitatis, sed & de diuinitate inuisibili, inuisibilis aqua processit, aqua, in qua, sapientia salutaris, id est, gratia spiritus sancti. Idcirco enim rectè dictum est. Ecce aquæ redundantes à latere dextro à latere diuino. Omnis autem anima per fidem viuens, quæ sanctis desiderijs per liberum arbitrium serpit, ex hoc torrente æterna vitæ subsidia capit. A vitijis proinde suis & peccatis sanatur omnes ad quos aquæ istæ redundantes, id est, participatio sanguinis & mortis Christi peruenit.

Magna dominici corporis sepelitis.

Circa quantum quintæ partis membrum quod est dominici corporis mox reuicturi sepelino veneranda dicit beatus Ioan. Post hæc autem rogauit Pilatus Ioseph ab Arimathia, eo quod esset discipulus Iesu, occultus autem propter metum Iudeorum vt tolleretur corpus Iesu. Et permisit Pilatus. Venit ergo & tulit corpus Iesu. Iste etsi occultus esset Iesu discipulus, non tamen occultè rogauit, imò (vt Mar. dicit) audacter introiuit ad Pilatum, & petiit corpus Iesu, nihil iam veritas Iudeorum, quippe iam exemplo Christi constantior effectus & confirmatus. Pilatus autem mirabatur si iam obisset. Et accersito Centurione interrogauit eum si iam mortuus esset. Et quum cognouisset à Centurione, donauit corpus Ioseph. Matthæus habet quod non modo permisit, sed etiã iussit reddi corpus Ioseph. Et bene dicit reddi quia iam illud idem corpus adhuc viuum tradiderat voluntati eorum, iam ergo deo sic hominis mentem mouente, quod malè donauerat iubet reddi. Et accepto corpore Ioseph inuoluit illud in sindone munda, & posuit illud in monumento suo nouo quod exciderat in petra. Nec tamè solus Ioseph dominum sepeluit. Nam (vt Ioan. dicit) Venit & Nicodemus ferens mixturam myrrhæ & aloes, quasi libras centum, & simul acceperunt Iesum & ligauerunt eum lintheis cum aromatis, sicut mos est Iudeis sepelire. Porro Ioannes prætereundum non putauit dominicæ locum sepulture, dicens:

Dominici corporis sepelitis.

Iesu corpus Pilatus iubet reddi.

ENARRATIO

Locus do-
minicę se-
pulture.

Esa. 11.

Christi
sepultura
gloriosa.

Ioseph
qualis fue-
rit.

Decurio

2. Reg. 1.

¶ Erat in loco ubi crucifixus est hortus, & in horto mo-
numentum novum in quo nondum quisquam positus fuerat.
Vbi considerandum est quemadmodum Christus etiam tam
carne mortuus prophetarum de se vaticinia voluit imple-
ri. Dictum enim fuerat per Esaiam: Et erit sepulchrum eius
gloriosum. Sepulchrum eius, inquam, qui cum iniquis de-
putatus morte turpissima condemnatus fuerat. Hoc quip-
pe dignum est admiratione, quod mox post tam ignomi-
niosam mortem sepulturam accepit tam gloriosam, &
quod plus delatum fuerit mortuo quam vivo. Nepe quia
passibilitatem mortalitatis assumpsit propter nostram re-
demptionem, qua peracta debuerunt ea omnia mox cessare
quę erant humilitatis & ignominie, & quę sequeban-
tur ad suę resurrectionis gloriam pertinere.

¶ Patet autem sepulture dominicę gloria. Primo ex par-
te sepelientium qui erant viri magni, nobiles, potentes, di-
uites, boni & iusti. Nam de Ioseph dicit Marcus, quod ip-
se erat ab Arimathia, nobilis decurio qui & ipse erat expo-
situs regnum dei. Lucas autem perhibet quod erat vir bo-
nus & iustus, nec consenserat consilio & actibus Iudeorum.
Magnę quidem dignitatis Ioseph iste ad seculum, sed ma-
ioris apud deum meriti fuisse laudatur. Talem namque ex-
istere decebat eum qui corpus dominicum sepeliret, qui &
per iustitiam meritorum tali ministerio dignus esset, &
per nobilitatem potentie secularis facultatem posset ob-
tinere ministrandi. Non enim quilibet ignotus aut me-
diocritas ad præsidem accedere, & crucifixi corpus poterat
impetrare. Vir nobilis, inquit, decurio, Decurio dicebatur
qui decem equitibus in exercitu Romano prepositus erat,
sicut Centurio dicebatur qui centum in cohorte militibus
pedestribus præerat. Arimathia ipsa est Ramathaim, ci-
uitas Helcanę & Samuelis. Porro & ipse Nicodemus in-
ter Iudeorum principes illustris, vir sapiens & peritus le-
gis erat.

¶ Secundo patet sepulture Christi gloria ex loco quo
Christi corpus repositum est. Vicinus enim sepulture Chri-
sti locus ille toti terrarum orbi venerandus erat, quem dei
filius (salutem nostram operando) morte sua & sanguine
reddiderat consecratum.

PASSIONIS CHRISTI.

37

¶ Monumentum quippe à loco quo steterat crux, duntaxat. Monumē-
quinquaginta passibus distinguitur. Erat autem & Christi tum Chri-
monumentum in horto, quod nimirum ad sepulturam digni-
tatem amenitatis gratiam adiacere dinoscitur. Sed nec à to-
mysterio vacat, quia per Christi mortem & sepulturam à
morte liberandum erat genus humanum, quam per præ-
parationem primorum parentum in horto pateatam in-
currebat. Quin & ipse per mortem & sepulturam suam sem-
piterne amenitatis paradisum nobis acquisivit.

¶ Erat proinde monumentum novum (ut præmittitur) in
quo nondum quisquam positus fuerat. Hoc enim sibi pro-
viderat ipse qui sepeliebatur, ut sicut nasciturus vterum sibi
virginalem preparauerat, ad quem vir non accesserat, ita &
resurrecturus monumento novo cederetur, in quo nondum
quisquam positus fuerat, ne post domini resurrectionem
ceteris corporibus in sepulchro remanentibus, surrexisse
alius fingeretur. Quod bene monumentum de petra, id
est, rupe solida exitum fuisse memoratur, ne si ex multis
lapidibus ædificatum esset, suffossis tumuli fundamentis
ablatus furto diceretur. Et sicut ipse pro aliorum salute
mortuus est, & pro peccatis alienis qui peccatum ipse non
fecit, sic & sepulchro conditur alieno.

¶ Tertio patet sepulture Christi gloria ex modo sepe-
liendi. Fuit enim Christi corpus sepultum, quo modo so-
lebant magnorum corpora sepeliri, videlicet, conditum a-
romatibus, libris paulominus centum mirrę & aloes, ut
si resurrectio accelerata non fuisset, atomatum virtute in-
corruptum multo tempore servaretur. Nondum enim in-
telligebant quod prædictum de illo fuerat per Prophetam
dicentem: Non derelinques animam meam in inferno, nec
dabis sanctum tuum videre corruptionem.

¶ Fuit proinde venerandum Christi corpus innolutum
sindone munda, quā fuerat in hos usus mercatus Ioseph.
Vnde etiam ecclesię mos obtinuit, ut sacrosanctum in Eu-
charistia domini corpus, non in serico, non in panno tin-
cto, sed in lino terreno celebraretur, sicut corpus est in sin-
done munda sepultum, prout à beato Sylvestro papa legi-
mus esse statutum.

¶ Et aduoluit (inquit Marcus) lapidem ad ostium monu-
menti.

¶ Et aduoluit (inquit Marcus) lapidem ad ostium monu-
menti.

menti, ne facile posset Christi corpus sepulchro patefacto
subtrahit, & ut per hoc veritas mortis Christi evidenter
comprobetur. Adiecit autem Lucas, dicens: Quod subsequen-
tibus mulieres quæ cum eo venerant de Galilæa viderent
monumentum, & quemadmodum positum erat corpus eius.
Inter has præcipuas exprimens Marcus, dicit: Maris autem
Magdalene & Maria Ioseph, id est, ipsa eius mater
aspiciebant ubi poneretur. Ergo alius Iesu notis
(qui à longè steterant morientem videntes)
post depositum corpus eius ad sua remean-
tibus, solæ mulieres quæ arctius ama-
bant sanctum suum subsequen-
tibus, quomodo poneretur inspi-
cere curabant, ut ei tē-
pore congruo mu-
nus possent suæ
deuotionis
offerre.
Deo gratias.

¶ Explicit passio domini nostri Iesu Christi.

Hierosolymo-

RVM CIVITATI OB

immane scelus interemptio-

nis Christi, sequenti

insultatur

Elegia.

Lorida quæ quondam veteri
sub lege tenebas

Impia Hierusalē quis tua sce-
ptrā tulisti?

Atque dei regno quis te iam
priuat in ænum,

Pandit & infernū tartarēumque chaos?
Nōne proterua nimis rabies qua nunc tuā
semper

Sæua manus diuo sanguine plena manet

Sacrilegas tu nanque manus linguasque a-
cuiisti

Illius in mortem qui deus est & homo:

Omnis horrendum scelus, ô facinus trucu-
lentum,

Quod nec auerna quidē pœna piare queat.

O male consultam legi, sed lege carentem,

Quum dominū legis perdis & ipsa peris.

ELEGIA.

Impia Hierusalem quid agis Christum cruce
damnans?

Opprimis heu natum dira nouerca tuum.
Diuidis infantem meretrix fauissima viuū,
Sed viuus matri redditur ipse suæ.

Irruis in verum tenebrarum filia lumen,
Perfidia noctem non tamen ipsa fugis.

Quæque prophetarum quondam te sanguine
passi,

Ebria iam facta es tota cruore dei.

Tu satanæ synagoga ferox, deicida cruenta,
Dudum quæ fueras inclyta sponsa dei.

Impia quem perimis? nonne hunc quem
sanctificauit

Misit & in mūdum secula cuncta creans?

In quē tu meretrix tam tristia vulnera figis?

In quem grassaris sanguinolenta lupa?

Impia Hierusalē nōne hic deus illa superba?

Perdidit in pelago qui Pharaonis opes?

Nū deus ille tuos, toties qui cladibus hostes

Affecit, quo tu libera semper eras?

Impia Hierusalem nōne hic Holofernis
ademit

Ceruices, nōne hic te dabat esse deam?

Adde quōd iste tuis etiā præsepibus infans

Vagit, & hunc dominū bos & asellus amant.

Impia Hierusalem num sydere cernis heoo

Aduentare Magos qui tria dona ferunt?

Quo

ELEGIA.

59

Quo furis Herodes, strictum quin compri-
mis ense?

Debetur gladiis non cruor iste tuis.

Impia Hierusalem scelus hoc parat, æra pro-
phano

Dantur discipulo proditiōis opus.

Soluere promissū mercator pessimus instat,

Perficit & votum pessimus ille ducum.

Traditur hinc iustus reprobis, & fontibus
insons,

Atque lupis agnus, vitæque morte cadit.

Mox pia mēbra dei multo tortore cruescūt,

Impia diuina sanguine terra madet.

Hostibus erigitur deuictis grande tropheā,

Saxa crepant, vultus atrat Apollo suos.

Impia Hierusalē pro te deus ecce precatur,

Vt pater ignoscat crimina tanta suos.

Sed plagas parat ille truces, qui sternere
prauos

Aflueuit semper, blandus & esse piis.

Flauia signa micant, Romanus in agmina
Mauors

Instruitur, properant in tua damna duces.

Impia Hierusalem simul obsidione teneris

Dira fames natos te facit esse tuos.

Impia Hierusalē natorum sanguine fauces

Pasce tuas, fauces sanguine pasce tuas.

Vi Titus irrumpit portas, ruit hostis in arcē

HH iij

ELEGIA.

Capta gemis, muro corpora caesa cadunt.
Hoc occinere pij vates cecinere Sybillæ,
Hoc cecinit quem tu figis iniqua cruce.
Impia Hierusalem dic nunc vbi mœnia,
turres,
Et domus, & latis festa theatra viis?
Dic vbi sunt chari pueri, diuicésque puellæ,
Vir, nurus, & docti curia densa patres?
Puluis & umbra iaces, late captiua per orbẽ.
Ducris, vt pateat crimen vbique tuum.

FINIS.

Typis Renati Aprilis.

